

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ympäristönsuojelulakia. Muutoksilla pannaan täytäntöön niin kutsutun uudistetun ilmanlaatudirektiivin edellyttämät lakitason sääntelyä edellyttävät vaatimukset

Ilmanlaadun turvaamiseksi lain nojalla säädetyt raja-arvot ja muut ympäristönlaatuvaatimukset ja -tavoitteet tiukentuvat huomattavasti direktiivin täytäntöönpanon myötä.

Ympäristönlaatuvaatimuksiin liittyvistä poikkeusmahdollisuuksista säädettäisiin nykyiseen tapaan laissa. Lakiin lisättäisiin raja-arvojen määraa-ajkojen pidentämistä koskeva poikkeus ja täsmennettäisiin talvihiekoitusta koskevan poikkeuksen soveltamista. Myös luonnollisista lähteistä peräisin oleviin päästöosuuksiin liittyvä poikkeusmahdollisuus täytäntöönpanotaiisiin kansallisesti.

Lakiin lisättäisiin uusia säännöksiä ilmanlaadun seurannasta ja seurannan vastuita täsmennettäisiin. Ilmanlaadun seuranta-alueiden lisäksi tulisi uutena määritellä keskimääräisen altistumisen alueyksiköt. Lisäksi uutena mittausasematyyppinä säädettäisiin supermittausasemista. Uusi vaatimus olisi myös ilmanlaadun seurannan järjestäminen ilman saastumisen keskittymissä. Ilmanlaadun seurannassa käytettäviin arviointimenetelmiin liittyvä keskeinen muutos olisi mahdollisuus käyttää laajemmin ilmanlaadun mallinnussovelluksia. Suurin osa direktiivin edellyttämistä seurantaa koskevista vaatimuksista pantaisiin täytäntöön lain nojalla.

Lakiin lisättäisiin uusia säännöksiä ilmanlaatuun liittyvästä tiedottamisesta, sekä uusia ja aikaisempaa tiukempia säännöksiä ilmanlaadun parantamiseksi laadittavista suunnitelmista. Vaatimus laatia ilmansuojelun etenemissuunnitelma olisi kokonaan uusi. Muina suunnitelmatyyppinä säilyisivät ilmansuojelusuunnitelma ja lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma. Lisäksi valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä koskevan veloitteen soveltamisalaa laajennettaisiin.

Lakiin lisättäisiin säännökset ilmanlaadun tietovarannosta. Sääntely perustuisi pitkälti nykyisin säädettyyn ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Lakiin lisättäisiin direktiivin edellyttämät uudet säännökset muutoksenhausta ja vireillepano-oikeudesta

Esitys liittyy vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 11.12.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu	3
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu	4
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	5
2.1 Uudet ilmanlaatuvaatimukset ja -tavoitteet.....	5
2.2 Ilmanlaadun seuranta ja alueyksiköt	5
2.3 Vastuut	5
2.4 Ilmanlaatua koskevat suunnitelmat	5
2.5 Supermittausasemat ja ultrapientien hiukkasten seuranta	6
2.6 Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus	6
2.7 Terveyshaittoihin liittyvät vahingonkorvaukset ja seuraamukset	7
3 Nykytila ja sen arviointi.....	7
3.1 Uudistetun ilmanlaatudirektiivin kannalta merkityksellinen kansallinen sääntely	7
3.2 Yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki	8
3.3 Århusin yleissopimuksen ja EU:n oikeuslähteiden merkitys ilmanlaatuasioita koskevassa muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudessa	10
3.4 Nykytilan arviointi	14
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	15
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	15
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	18
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	18
4.2.2 Ympäristövaikutukset	21
4.2.3 Viranomaisvaikutukset.....	22
4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	25
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	26
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	26
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	27
6 Lausuntopalaute	29
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	29
8 Lakia alemman asteinen sääntely	46
9 Voimaantulo	47
10 Toimeenpano ja seuranta	47
11 Suhde muihin esityksiin.....	47
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	47
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	48
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	48
LAKIEHDOTUS	53
Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	53
LIITE	69
RINNAKKAISTEKSTI.....	69
Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	69

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esitys on valmisteltu Euroopan parlamentin ja neuvoston 23 päivänä lokakuuta 2024 annetun uudelleenlaaditun direktiivin (EU) 2024/2881 ilmanlaadusta ja sen parantamisesta, jäljempänä *uudistetun ilmanlaatudirektiivin* täytäntöönpanemiseksi.

Uudistettu ilmanlaatudirektiivi on muuttunut huomattavilta osin ja yhdistänyt Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit 2008/50/EY ilmanlaadusta ja sen parantamisesta, jäljempänä *vanha ilmanlaatudirektiivi*, sekä 2004/107/EY ilmassa olevasta arseenista, kadmiumista, elohopeasta, nikkelistä ja polysyklisistä aromaattisista hiilivedyistä.

Uudistetulla direktiivillä komissio sitoutuu parantamaan ilmanlaatua ja tarkistamaan unionin ilmanlaatonormeja, jotta ne vastaisivat paremmin Maailman terveysjärjestön (WHO) suosituksia. Direktiivissä vahvistetaan ilmanlaatua koskevia säännöksiä saasteettomuustavoitteen saavuttamiseksi, jotta ilmanlaatu paranisi unionissa asteittain tasolle, jota ei enää parhaan käytettävissä olevan ja ajantasaisimman tieteellisen näytön perusteella pidetä haitallisena ihmisten terveydelle, luonnon ekosysteemeille ja luonnon monimuotoisuudelle, ja siten edistetään myrkyttömän ympäristön saavuttamista vuoteen 2050 mennessä.

Vanha ilmanlaatudirektiivi pantiin Suomessa täytäntöön ympäristönsuojelulain muuttamisesta annetulla lailla (13/2011) ja ilmanlaadusta annetulla valtioneuvoston asetuksella (38/2011). Kyseiset säännökset ovat nykyisin osa ympäristönsuojelulakia (527/2014) ja ilmanlaadusta annettua valtioneuvoston asetusta (79/2017), jäljempänä *ilmanlaatuasetus*.

Direktiivi 2004/107/EY ilmassa olevasta arseenista, kadmiumista, elohopeasta, nikkelistä ja polysyklisistä aromaattisista hiilivedyistä pantiin Suomessa täytäntöön valtioneuvoston asetuksella ilmassa olevasta arseenista, kadmiumista, elohopeasta, nikkelistä ja polysyklisistä aromaattisista hiilivedyistä (113/2017), jäljempänä *metalliasetus*.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin (EU) 2024/2881 valmistelu eteni vaiheittain usean vuoden aikana. Prosessi käynnistyi Euroopan komission tekemällä laajalla arvioinnilla, niin sanotulla fitness checkillä, jossa tarkasteltiin erityisesti vanhojen ilmanlaatudirektiivien (erityisesti direktiivit 2008/50/EY ja 2004/107/EY) toimivuutta ja vaikuttavuutta. Arviointi perustui tieteelliseen näyttöön, jäsenvaltioilta kerättyihin tietoihin sekä tukitutkimuksiin, ja se toi esiin tarpeen tiukentaa raja-arvoja ja parantaa sääntelyn täytäntöönpanoa erityisesti terveysvaikutusten näkökulmasta.

Arvioinnin ja valmistelutyön yhteydessä komissio järjesti useita julkisia ja kohdennettuja kuulemisia. Näihin sisältyi avoin verkkokuuleminen sekä erillisiä sidosryhmä- ja asiantuntijakonsultaatioita, joihin osallistuivat jäsenvaltiot, alue- ja paikallishallinnot, terveys- ja ympäristöjärjestöt, elinkeinoelämän edustajat sekä kansalaiset. Kuulemisten tarkoituksena oli

kerätä näkemyksiä nykyisen sääntelyn puutteista, eri politiikkavaihtoehtojen kustannuksista ja hyödyistä sekä toimeenpanon haasteista kansallisella ja paikallisella tasolla. Saatu palaute hyödynnettiin direktiiviehdotuksen ja siihen liittyvän EU-tasaisen vaikutustenarvioinnin valmistelussa.

Komissio antoi varsinaisen ehdotuksensa (COM(2022) 542 final) uudistetuksi ilmanlaatudirektiiviksi 26. lokakuuta 2022 osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Ehdotuksessa ilmanlaadun raja-arvot yhdenmukaistettiin aiempaa tiiviimmin Maailman terveysjärjestön (WHO) vuonna 2021 antamien ilmanlaatusuosituksen kanssa, ja siihen sisältyi muun muassa merkittäviä tiukennuksia pienhiukkasten (PM_{2,5}) raja-arvoihin (liite 1), uusia vaatimuksia ilmanlaadun seurannalle ja raportoinnille sekä vahvistettuja velvoitteita ilmansuojelusuunnitelmien laatimiselle ja täytäntöönpanolle.

Valtioneuvoston kirjelmä (U 126/2022) direktiiviehdotuksesta annettiin eduskunnalle 9.3.2023. Ympäristövaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan 13.6.2023 ja hyväksyi kannanoton.

Komission ehdotuksen julkaisemisen jälkeen asia eteni EU:n lainsäädäntömenettelyyn. Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto käsitelivät ehdotusta omissa toimielimissään, minkä jälkeen käytiin trilogineuvotteluja toimielinten välillä. Neuvotteluissa sovittiin useista kompromisseista, jotka koskivat muun muassa uusien raja-arvojen soveltamisaikatauluja, mahdollisia siirtymäaikoja, poikkeusmahdollisuuksia sekä jäsenvaltioiden raportointi- ja täytäntöönpanovelvoitteita. Parlamentti ja neuvosto hyväksyivät lopullisen kompromissitekstin vuonna 2024.

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin laatuvaatimuksia ja – tavoitteita päivitetään säännöllisesti suhteessa WHO:n suosituksiin ja viimeisimpään tieteelliseen tietoon. Ensimmäinen päivitys tehdään Euroopan komission aloitteesta 31.12.2030 ja sen jälkeen vähintään viiden vuoden välein.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä virkamiestyönä. Esityksen valmistelun tueksi on teetetty vaikutusarviointi, jonka on laatinut Ilmatieteen laitos. Esityksen valmistelun aikana on keskusteltu seuraavien sidosryhmien kanssa: Ilmatieteen laitos, Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY), Helsingin kaupunki, Espoon kaupunki, Tampereen kaupunki, Kuopion kaupunki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Väylävirasto.

Esityksen muutoksenhakua ja vireillepanoa koskevien ehdotusten valmistelussa on hyödynnetty ympäristöministeriön vuonna 2022 teettämää [oikeudellista selvitystä](#), joka laadittiin ilmastolain muutoksenhakusääntelyn kehittämisen tueksi, sekä ilmastolakiin liittyvää hallituksen esitystä (HE 239/2022 vp). Näitä materiaaleja hyödynnettäessä on kuitenkin huomioitu se, että tässä esityksessä tarkoitettut muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevat vaatimukset perustuvat uudistettuun ilmanlaatudirektiiviin, eli EU-lainsäädäntöön, eikä kyse ole ilmastolakia vastaavalla tavalla kansallisesta kehittämisestä. Ehdotusten valmistelun aikana on eräistä niihin liittyvistä kysymyksistä keskusteltu oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa.

Hallituksen esityksen valmisteluun liittyvät hanketiedot on julkaistu valtioneuvoston hankeikkunassa tunnistenumera YM073:00/2024.

Esitys käsitellään Kuntatalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa (KUTHANEK) 12.5.2026.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Uudet ilmanlaatuvaatimukset ja -tavoitteet

Uudistetulla ilmanlaatudirektiivillä yksinkertaistettiin ilmanlaatua koskevia EU:n sääntöjä yhdistämällä kaksi vanhaa EU:n direktiiviä yhdeksi direktiiviksi. Uudistetulla ilmanlaatudirektiivin tavoitteena on edistää EU:n saasteettomuustavoitetta vuoteen 2050 mennessä ja ehkäistä ilmansaasteista johtuvia ennen aikaisia kuolemia. Uudistetussa direktiivissä asetetaan etusijalle EU:n kansalaisten terveys. Epäpuhtauksille asetetaan uudet ilmanlaatonormit eli ilmanlaadun laatuvaatimukset ja -tavoitteet, jotka on saavutettava vuoteen 2030 mennessä ja jotka vastaavat paremmin WHO:n ilmanlaadun ohjearvoja. Euroopan komissio arvioi tarvetta päivittää direktiivin laatuvaatimuksia ja -tavoitteita suhteessa WHO:n suosituksiin ja viimeisimpään tieteelliseen tietoon säännöllisesti vähintään viiden vuoden välein.

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin tavoitteiden toteuttamiseksi direktiivissä säädetään ulkoilman rikkidioksidia, typenoksideja, hengitettäviä hiukkasia (PM₁₀), pienhiukkasia (PM_{2,5}), lyijyä, hiilimonoksidia, bentseeniä sekä otsonia koskevista raja- ja tavoitearvoista, kriittisistä tasoista sekä tiedotus- ja varoituskynnyksistä. Lisäksi arseenille, kadmiumille ja nikkelille ja bentso(a)pyreenille on säädetty raja-arvot, jotka ovat oikeudelliselta luonteeltaan sitovia, toisin kuin niiden aiemmat tavoitearvot.

2.2 Ilmanlaadun seuranta ja alueyksiköt

Uudistettu ilmanlaatudirektiivi lisää yksityiskohtaisempia vaatimuksia ilmanlaadun seurannalle sekä vahvistaa mallintamisen soveltamista seurannan edustavuuden arvioinnissa ja silloin, kun ilman epäpuhtauksien pitoisuudet ylittävät raja-arvot tai otsonin tavoitearvon. Keskimääräisen altistumisen seuranta on laajennettu uudistetussa ilmanlaatudirektiivissä typpidioksidin näytteenotolla ja lisäksi altistumisen seuranta koskevia alueyksiköiden määrää on lisätty. Alueyksiköt voidaan muodostaa joko NUTS 1- tai NUTS 2 -aluejaon mukaisesti tai niitä yhdistäen.

2.3 Vastuut

Uudistetussa ilmanlaatudirektiivin 5 artiklassa uusia vastuita, joille on nimettävä toimivaltainen viranomainen tai elin ovat: seurantaverkoston asianmukaisen toiminnan, ja kunnossapidon varmistaminen, mittaustietojen siirtäminen ja jakaminen, mallintamissovellutusten tarkkuuden edistäminen, valtioiden rajat ylittävä yhteistyö, ilmanlaatua koskevien suunnitelmien laatiminen ja ilmanlaatuindeksin tarjoaminen. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin 22 (4) artiklan mukaan jäsenvaltioiden on tiedotettava yleisölle toimivaltaisista viranomaisista tai elimistä, jotka on nimetty suorittamaan 5 artiklassa määriteltyjä tehtäviä. Vaatimus on ollut olemassa aiemmin, mutta vastuita ja tiedottamisvelvollisuutta on laajennettu uudessa direktiivissä.

2.4 Ilmanlaatua koskevat suunnitelmat

Uudistetulla ilmanlaatudirektiivillä varmistetaan myös varhaiset toimet ilmansuojelun etenemissuunnitelmalla, joka on laadittava ennen vuotta 2030, jos on olemassa riski, että uusia normeja ei saavuteta kyseiseen päivämäärään mennessä. Etenemissuunnitelma on laadittava, jos vuosina 2026–2029 seurantatietojen perusteella uusiin ilmanlaatuvaatimuksiin ei päästä vuoteen 2030 mennessä.

2.5 Supermittausasemat ja ultrapienien hiukkasten seuranta

Keskeisenä uutena vaatimuksena seurannalle on perustaa supermittausasemia, joilla tulee mitata myös sellaisten epäpuhtauksien pitoisuuksia, joille ei, ainakaan vielä, säädetä ilmanlaatuvaatimuksia ja –tavoitteita. Näitä epäpuhtauksia ovat: ultrapienet hiukkaset (UPF) ja niiden kokojakauma, musta hiili (BC), ammoniakki (NH₃) ja hiukkasten hapettamispotentiaali.

Uusi seurantavelvoite on ns. hotspot -mittaus, jolla tarkoitetaan ultrapienien hiukkasten seuranta paikoissa, joissa pitoisuudet ovat todennäköisesti korkeita. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin liitteen III kohdan mukaan on tätä varten perustettava vähintään yksi näytteenottopaikka viittä miljoonaa asukasta kohti. Ultrapienien hiukkasten lisäksi uudistettu direktiivi suosittelee mustan hiilen pitoisuuksien seuranta yhtä aikaa.

2.6 Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artiklassa säädetään aikaisempaan direktiiviin verrattuna täysin uutena vaatimuksena muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta. Kyseisen 27 artiklan sanamuodot pohjautuvat pitkälti kohdassa 3.3 tarkemmin selostettuun Århusin yleissopimukseen, mutta artiklan sisältö perustuu kuitenkin ennen kaikkea samassa kohdassa selostettuun Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, kuten direktiivin johdanto-osan 48 perustelukappaleessa todetaan.

Direktiivin 27 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisöllä, jota asia koskee, sekä kansallisen lainsäädännön vaatimukset täyttävillä terveyden- ja ympäristönsuojelua edistävillä kansalaisjärjestöillä on mahdollisuus saattaa tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä uudelleen tarkasteltavaksi seuraaviin asioihin liittyvien jäsenvaltion päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus: 9 artiklan mukaisten näytteenottopaikkojen liitteissä III ja IV vahvistetuun asiaankuuluviin perusteiden määritely sijainti ja lukumäärä, 19 artiklassa tarkoitettuihin ilmanlaatusuunnitelmiin ja ilmanlaatuun koskeviin etenemissuunnitelmiin sekä 20 artiklassa tarkoitettuihin lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmiin. Artiklan tarkoittamaa oikeutta saattaa asia uudelleen tarkasteltavaksi ei saisi rajoittaa koskemaan vain niitä tahoja, jotka ovat osallistuneet ilmanlaadun turvaamista koskevien suunnitelmien valmisteluun. Lisäksi uudelleentarkastelumenettelyn tulisi olla oikeudenmukainen, tasapuolinen, oikea-aikainen, eikä se saisi olla kohtuuttoman kallis. Uudelleentarkastelumenettelyn tulisi tarjota riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot, joihin sisältyy tarvittaessa väliaikaiset turvaamistoimet.

Direktiivin 4 artiklassa määritellään ”yleisö, jota asia koskee” siten, että sillä tarkoitetaan yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, johon 9, 19 tai 20 artiklan täytäntöönpanoon liittyvät päätöksentekomenettelyt vaikuttavat tai todennäköisesti vaikuttavat tai jonka etua ne koskevat; tätä määritelmää sovellettaessa kansalaisjärjestöillä, jotka edistävät ihmisten terveyden tai ympäristön suojelua ja täyttävät kansallisen lainsäädännön vaatimukset, katsotaan olevan etu tässä asiassa. Käsite ”yleisö, jota asia koskee” esiintyy laajasti EU:n ympäristölainsäädännössä, ja sen taustalla vaikuttavassa Århusin yleissopimuksessa, mutta Suomen kansallisessa lainsäädännössä tämän käsitteen sijasta käytetään yleensä termiä ”asianosainen”. Asianosaisen käsitettä ei puolestaan tavallisesti määritellä kansallisessa lainsäädännössä tarkasti. Käsitteen sisältö määräytyy kulloinkin sovellettavan lainsäädännön yleisistä periaatteista ja viime kädessä oikeuskäytännöstä. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artikla painottaa terveyden- ja ympäristönsuojelua edistävien kansalaisjärjestöjen asianosaisasemaa, mutta antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden säätää kansallisia vaatimuksia, jotka asianosaisina pidettävien terveyden- ja ympäristönsuojelua edistävien kansalaisjärjestöjen on täytettävä. Tältäkin osin direktiivin sääntely pohjautuu Århusin yleissopimukseen.

2.7 Terveyshaittoihin liittyvät vahingonkorvaukset ja seuraamukset

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin 28 artikla sisältää aikaisempaan direktiiviin verrattuna täysin uuden terveyshaittoihin liittyviä vahingonkorvauksia koskevan vaatimuksen. Sen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että luonnollisilla henkilöillä, joiden terveydelle aiheutuu vahinkoa siitä, että toimivaltaiset viranomaiset tahallisesti tai tuottamuksellisesti rikkovat direktiivin nojalla annettuja kansallisia sääntöjä liittyen 19–20 artikloihin, on oikeus vaatia ja saada korvausta kyseisestä vahingosta.

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin 29 artikla sisältää soveltamisalaltaan yleisen seuraamuksia koskevan velvoitteen, jonka 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Artiklan 2 kohta sisältää seuraamusten määräämisessä huomioon otettavia seikkoja koskevan velvoitteen. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin velvoitteet koskevat viranomaisia.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Uudistetun ilmanlaatudirektiivin kannalta merkityksellinen kansallinen sääntely

Ympäristönsuojelulaki (527/2014) sisältää useita ilmanlaatuun liittyviä säännöksiä. Laissa säädetään muun muassa ympäristön tilan seurannasta (143 §), ilmanlaadun turvaamisesta ja raja-arvojen ylittymisen estämisestä sekä muista toimista ilmanlaatuavoitteiden toteuttamiseksi (141, 144–146 ja 148 §) ja ilmanlaadun arviointiin liittyvien mittausten laadun varmistamisesta (209 §).

Ympäristönsuojelulakia täydentävät säännökset sisältyvät ilmanlaadusta annettuun valtioneuvoston asetukseen (79/2017), jäljempänä voimassa oleva ilmanlaatuasetus. Voimassa olevassa ilmanlaatuasetuksessa säädetään ilmanlaadun raja-arvoista sekä otsonin tavoitearvoista ja pitkän ajan tavoitteista ihmisen terveyden, ekosysteemien ja kasvillisuuden suojelemiseksi, ilmanlaadun seurannan järjestämisestä, seurannan laatuavoitteista, ilmanlaatu-tietojen raportoinnista sekä väestölle tiedottamisesta ja väestön varoittamisesta.

Ympäristönsuojelulaissa ja voimassa olevassa ilmanlaatuasetuksessa säädetään myös viranomaisista ja niiden tehtävistä ilmanlaadun seurannassa. Ilmanlaatuasetuksen 3 §:ssä on ympäristönsuojelulain 25 § nojalla Ilmatieteen laitos nimetty kansalliseksi ilmanlaadun vertailulaboratorioksi.

Ilmanlaatua koskevaan sääntelykokonaisuuteen kuuluvat myös ilmassa olevasta arseenista, kadmiumista, elohopeasta, nikkelistä ja polysyklisistä aromaattista hiilivedyistä annettu valtioneuvoston asetukset (113/2017) sekä ilmanlaadun ohjearvoista ja rikkilaskeuman tavoitearvosta annettu valtioneuvoston päätös (480/1996).

Ympäristönsuojelulaki sisältää säännöksiä lain nojalla tehtyjen päätösten muutoksenhausta ja valitusoikeudesta (190–191 §:t), tiettyihin lain pykäliin säädetystä vireillepano-oikeudesta (186 §) sekä muutoksenhausta eräissä tapauksissa (195 §). Viranomaisten tosiasialliseen hallintotoimintaan liittyvät viranomaisten toimet ja laiminlyönnit ovat kansallisesti suurelta osin kantelumenettelyjen soveltamisalassa. Tosiasiallinen hallintotoiminta tarkoittaa viranomaisten lakisääteistä toimintaa, jossa ei tehdä kirjallisia hallintopäätöksiä. Viranomaisten tosiasialliseen hallintotoimintaan liittyviin toimiin ja laiminlyönteihin käytettäviä kantelumenettelyitä ovat hallintolain 8 a luvussa säädetty hallintokantelu sekä kantelu perustuslain laillisuusvalvontaa koskevassa 10 luvussa tarkoitetuille ylimmille laillisuusvalvojille, eli eduskunnan oikeusasiamiehelle ja valtioneuvoston oikeuskanslerille. Kantelumenettelyt eivät ole varsinaisia

muutoksenhakumenettelyjä, sillä ne eivät johda oikeudellisesti velvoittavaan lopputulokseen samalla tavalla kuin tuomioistuinkäsittely.¹

Rikoslain 40 luku sisältää virkarikossääntelyn. Rangaistuksen määräämisestä säädetään rikoslain 6 luvun säännöksissä.

Vahingonkärsijän ja toimivaltaisten viranomaisten väliseen vahingonkorvaussuhteeseen sovelletaan lähtökohtaisesti vahingonkorvauslain (412/1974) 3 lukuun sisältyviä säännöksiä julkisyhteisön korvausvastuusta.

Ympäristönsuojelulain 222–223 §:ssä säädetyn ympäristönsuojelun tietojärjestelmän tietosisältö on laaja ja sääntelyn mukaan sen ylläpitäjiä ja rekisteripitäjiä on useita. Myös Ilmatieteen laitos on säädetty yhdeksi ylläpitäjäksi ja rekisterinpitäjäksi. Nykyisessä ilmanlaatuasetuksessa (79/2017), ja jo sitä aikaisemmassa ilmanlaatuasetuksessa (38/2011), on säädetty ympäristönsuojelun tietojärjestelmän ilmanlaatuosasta, jonka ylläpitovastuu on säädetty Ilmatieteen laitokselle. Tämä vastuu kattaa tarkistetun (edellisen vuoden) ilmanlaatatiedon keruun mittausverkoilta yhteiseen tietojärjestelmään sekä kyseisen tietojärjestelmän ylläpidon. Lisäksi ympäristöministeriön ja Ilmatieteenlaitoksen välisellä vuonna 2005 tehdyllä yhteistoimintasopimuksella on sovittu ilmanlaatuportaalin tietojärjestelmän toteuttamisesta, ylläpidosta, oikeuksista, ilmanlaatuportaalin julkaisuvista tiedoista ja vastuista. Sopimuksen mukaan ilmanlaatuportaalin tietojärjestelmällä tarkoitetaan ilmanlaatuportaalin tietotuotantojärjestelmän, tietokannan sekä valtakunnallisen ilmanlaadun seurannan julkisen internet-sivuston (ilmanlaatuportaali) muodostamaa kokonaisuutta. Sopimuksen mukaan Ilmatieteen laitos vastaa ilmanlaatuportaalin tietojärjestelmän ylläpidosta. Sopimuksen mukaan kyseinen tietojärjestelmä on osa ympäristönsuojelun tietojärjestelmää. Edellä selostetun perusteella ympäristönsuojelun tietojärjestelmää koskevassa ympäristönsuojelulain sääntelyssä Ilmatieteen laitokselle säädetty ylläpito- ja rekisterinpitovastuu viittaa ilmeisesti sekä erikseen asetustasolla säädettyyn ilmanlaatuosaan, että yhteistoimintasopimuksella sovittuun ilmanlaatuportaalin tietojärjestelmään. Ilmanlaatuportaali on kuitenkin nykyisin jo vanhentunutta terminologiaa. Sen sijaan käytetään termiä ilmanlaatusivusto. Ilmanlaatusivuston (<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/ilmanlaatu>) kautta julkaistaan ilmanlaatusivuston tietojärjestelmään tallennetuista tiedoista reaaliaikaista ilmanlaatatietoa koko Suomen alueelta siten, kuin vanhassa ilmanlaatudirektiivissä edellytetään. Ilmatieteen laitokselta saadun tiedon mukaan edellä ilmanlaatusivuston taustatietokantaan tallennetaan myös ilmanlaadun mittausverkkojen ja raportoinnin vastuuhenkilöiden yhteystietoja.

3.2 Yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki

Tämän hallituksen esityksen kannalta merkityksellisen tietosuojan yleisen lainsäädäntökehikon muodostaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden

---

¹ Ks. myös Laki tietosuojalain muuttamisesta (1225/2023), HE 62/2023 vp; s. 45: ” Vaikka kantelu valtioneuvoston oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle täyttää useimmat tehokkaan oikeussuojakeinon vaatimukset siten kuin ne ilmenevät Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, ylimmät laillisuusvalvojat eivät rinnastu lainkäyttölimeen eivätkä ne voi suoranaisesti puuttua asian käsittelyyn. Ylimpien laillisuusvalvojen päätöksiin ei voi myöskään hakea muutosta tuomioistuimessa. Siten kantelu valtioneuvoston oikeuskanslerille tai eduskunnan oikeusasiamiehelle ei voi johtaa myöskään muutoksenhaun kautta tietosuoja-asetuksen 78 artiklan ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin 53 artiklan tarkoittamaan tuomioistuinkäsittelyyn. ”

suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*, sekä sitä kansallisesti täydentävä tietosuojalaki (1050/2018).

Yleinen tietosuoja-asetus sisältää asetuksen soveltamisen kannalta keskeiset määritelmät sekä säännökset muun muassa henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, käsittelyn lainmukaisuudesta, rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuista ja rekisteröidyn oikeuksista.

Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä ja tarkentava kansallinen sääntely on mahdollista vain silloin, kun tietosuoja-asetus jättää jäsenvaltioille nimenomaisesti kansallista sääntelyliikkumavaraa ja niiltä osin, kuin kansallinen sääntely on välttämätöntä yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten täydentämiseksi. Kansallinen liikkumavara ei eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta velvoita jäsenvaltioita säätämään tietosuoja-asetusta täydentävää tai täsmentävää kansallista lainsäädäntöä, vaan asiasta päättäminen on jätetty kansallisen lainsäätäjän harkintaan. Komissio on asetuksen täytäntöönpanoa koskevan työn yhteydessä toistuvasti painottanut, että kansallista liikkumavaraa tulee käyttää hyvin rajatusti. Perustuslakivaliokunta on ottanut kansallisen liikkumavaran käyttöön kantaa toden, että henkilötietojen suoja on turvattava ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja kansallisesta erityissääntelystä tulee lähtökohtaisesti pidättäytyä (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5 ja PeVL 26/2018 vp, s. 2–3).

Yleisen tietosuoja-asetuksessa henkilötietojen ja henkilötietojen käsittelyn määritelmät ovat laajat. Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötietoja ovat kaikki tiedot, joiden perusteella luonnollinen henkilö, voidaan tunnistaa suoraan tai välillisesti. Tällaista henkilöä kutsutaan ko. määritelmän mukaan rekisteröidyksi. Yleistä tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan kaikkia henkilötietoihin tai niitä sisältäviin tietojoukkoihin kohdistettavia toimintoja kuten tietojen keräämistä, säilyttämistä, käyttöä, luovuttamista, yhdistämistä, poistamista ja tuhoamista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisten henkilötietojen käsittelyn yleisten periaatteiden (5 artikla) mukaan henkilötietoja on:

- käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi
- käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti
- kerättävä ja käsiteltävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten
- kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden
- päivitettävä aina tarvittaessa – epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä; ja
- säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Yleisen tietosuoja-asetuksessa säädettyjen rekisteröidyn oikeuksien (III luku) mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada tietoa henkilötietojensa käsittelystä

- saada tutustua tietoihin
- oikaista tietoja
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa tietojen käsittelyä
- siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
- vastustaa tietojen käsittelyä; ja
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Määritelmä antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä rekisterinpitäjästä. Rekisterinpitäjästä säätäminen on siis mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen sisältämän kansallisen liikkumavaran nojalla. Silloin, kun rekisterinpitäjä on viranomainen, rekisterinpitäjästä on yleensä syytä säätää perustuslaista johtuvista syistä (PL 2 § 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin). Rekisterinpitäjästä säätämistä puoltaa myös, jos rekisterinpitäjä voisi käsittelyn luonteesta tai laajuudesta johtuen jäädä epäselväksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan (6 artikla) henkilötietojen käsittely on lainmukaista muun muassa silloin, kun se liittyy rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen (6 artiklan 1 kohta c alakohta) taikka yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai rekisterinpitäjän julkisen vallan käyttöön (6 artikla 1 kohta e alakohta). Asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään mainittuihin käsittelyperusteisiin liittyvästä kansallisesta liikkumavarasta eli mahdollisuudesta säätää kansallisilla säännöksillä tarkemmin henkilötietojen käsittelyn oikeusperustasta. Liikkumavara liittyy tilanteisiin, joissa kansallisesti voidaan säätää muun muassa käsiteltävien tietojen tyypistä, rekisteröidyistä, tietojen luovuttamisesta, käyttötarkoitussidonnaisuudesta ja säilytysajoista. Jäsenvaltioiden lainsäädännön on täytettävä 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeassa suhteessa sillä tavoiteltuun päämäärään nähden

3.3 Århusin yleissopimuksen ja EU:n oikeuslähteiden merkitys ilmanlaatuasioita koskevassa muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudessa

Suomessa ja muualla EU:ssa muutoksenhakua ja vireillepanoa ympäristöasioissa koskevaan lainsäädäntöön vaikuttaa tiedonsaannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehty yleissopimus, jäljempänä *Århusin yleissopimus* (SopS 121–122/2004).² Sekä EU että kaikki sen jäsenvaltiot ovat

---

² ensimmäisellä pilarilla mahdollistetaan ympäristöä koskevan tiedon saanti, toisella osallistuminen päätöksentekomenettelyyn ja kolmannella muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus. Viimeksi mainitun pilarin englannin kielinen käännös on ”Access to justice”.

sopimuksen osapuolia. Niillä on siten vastuu ja velvollisuus varmistaa lainsäädännössään ja käytännössä Århusin yleissopimuksen mukaisten oikeuksien toteutuminen ympäristöasioissa.³

Århusin yleissopimuksessa muutoksenhakua ja vireillepano-oikeutta koskevat määräykset sisältyvät sopimuksen 9 artiklaan.

Århusin yleissopimuksen 9.2 artiklan määräykset yleisön muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta koskevat ensisijaisesti sopimuksen 6 artiklan soveltamisalaan kuuluvia toimintoja koskevia päätöksiä, toimia tai laiminlyöntejä.⁴ Toiminnot ovat pääosin päästötyyppisiä, ja niiden edellyttämistä lupamenettelyistä muutoksenhakumenettelyineen säädetään kattavasti EU-ympäristösäädöksissä, kuten teollisuuspäästö- ja yhdyskuntajätevesidirektiiveissä. Yleissopimuksen 9.2 artiklan mukaan sopimusosapuoli voi lisäksi, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, soveltaa 9.2 artiklaa myös muihin kuin 6 artiklan soveltamisalaan kuuluviin toimintoihin ja hankkeisiin liittyviin päätöksiin, toimintoihin ja laiminlyönteihin. Århusin yleissopimus edellyttää, että 9.2 artiklan soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus on asianosaisilla ja ympäristöjärjestöt katsotaan aina asianosaisiksi.

Århusin yleissopimuksen 9.3 artiklan määräykset yleisön muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta sen sijaan koskevat laajasti kaikkia kansallisen ympäristölainsäädännön kanssa ristiriidassa olevia yksityishenkilöiden ja viranomaisten toimia ja laiminlyöntejä. Århusin yleissopimuksen soveltamisen tueksi laaditussa [tulkinta-oppaassa](#) on täsmennetty, että ympäristöön liittyvät EU-asetukset ja EU-direktiivien täytäntöönpanosäätely ovat Århusin yleissopimuksen tarkoittamaa kansallista ympäristölainsäädäntöä. Århusin yleissopimus edellyttää, että 9.3 artiklan soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus on yleisöllä, joka täyttää kansallisessa lainsäädännössä mahdollisesti asetetut vaatimukset ja ympäristöjärjestöt katsotaan aina yleisöön kuuluviksi.

Århusin yleissopimuksen 9.2 ja 9.3 artikloita koskee 9.4 artiklan vaatimus siitä, että molempien kohtien mukaisten menettelyiden on oltava riittäviä ja tehokkaita oikeussuojakeinoja, joihin sisältyy tarvittaessa väliaikaiset turvaamistoimenpiteet, ja niiden tulee olla oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja nopeita eivätkä ne saa olla niin kalliita, että se olisi este menettelyyn osallistumiselle. Tämän tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan vaatimuksen lisäksi molempia kohtia koskee 9.5 artiklan vaatimus, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että

---

³ Suomen liittymisestä Århusin yleissopimukseen on laadittu hallituksen esitys HE 165/2003 vp (Hallituksen esitys eduskunnalle tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden käsittelystä lunastusmenettelyssä ja ydinenergiain muuttamisesta). EU:sta tuli virallisesti Århusin yleissopimuksen sopimuspuoli vuonna 2005

⁴ Kyse on seuraavien alojen toiminnoista: energia-ala (1 kohta), metallien tuotanto ja jalostus (2 kohta), mineraaliteollisuus (3 kohta), kemianteollisuus (4 kohta), jätehuolto (5 kohta), jätevedenpuhdistamot (6 kohta), teollisuuslaitokset, joissa valmistetaan massaa puusta tai vastaavista kuitumateriaaleista taikka paperia tai kartonkia (7 kohta), liikenneväylät (8 kohta), sisävesiväylät ja satamat (9 kohta), pohjavedenottojärjestelmät tai tekopohjaveden muodostusjärjestelmät (10 kohta), vesilaitokset (11 kohta), maaöljyn ja maakaasun kaupallinen tuotanto (12 kohta), padot ja muut laitokset, joilla padotaan tai varastoidaan vettä pysyvästi (13 kohta), putkijohdot kaasun, öljyn tai kemikaalien kuljettamiseen (14 kohta), siipikarjan tai sikojen tehokasvatuslaitokset (15 kohta), kivilouhokset ja avokaivokset (16 kohta), maanpäälliset sähkövoimalinjat (17 kohta), maaöljyn, petrokemikaalien tai kemiallisten tuotteiden varastointilaitokset (18 kohta) ja eräät muut toiminnot (19 kohta). Ks. HE 165/2003 vp.

yleisölle annetaan tietoa mahdollisuudesta käyttää ko. hallinnollisia menettelyitä ja tuomioistuinmenettelyitä.

Århusin yleissopimuksen muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskeva 9 artikla ei nimenomaisesti edellytä, että ilmanlaadun parantamiseksi laadittavia suunnitelmia tai muitakaan ympäristöä koskevia suunnitelmia koskeviin viranomaisten päätöksiin, toimiin ja laiminlyönteihin tulisi olla muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus. Ilmanlaadun seurantaan liittyvien näytteenottoaikojen sijaintia ja lukumäärää koskevien vaatimusten noudattamiseen liittyvien viranomaisten päätösten, toimien ja laiminlyöntien muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus kuitenkin kytkeytyy Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kohtaan. Kuten edellä on tuotu esiin, tämä kohta edellyttää tehokkaita oikeuskeinoja kaikkiin kansallisen ympäristölainsäädännön kanssa ristiriidassa oleviin viranomaisten toimiin ja laiminlyönteihin, mukaan lukien EU- asetukset ja EU-direktiivien täytäntöönpanosääntely. Ympäristölainsäädännön, kuten muunkin lainsäädännön, noudattamiseen liittyvät viranomaisten toimet ja laiminlyönnit ovat kuitenkin kansallisesti niin sanottua viranomaisten tosiasiallista hallintotoimintaa. Kuten edellä kohdassa 3.1 on selostettu, viranomaisten tosiasialliseen hallintotoimintaan liittyvät toimet ja laiminlyönnit ovat kansallisesti suurelta osin kantelumenettelyjen soveltamisalassa

Useat EU:n oikeuslähteet painottavat Århusin yleissopimuksen tavoin tehokkaita oikeussuojakeinoja. Näihin oikeuslähteisiin kuuluvat Euroopan unionin perusoikeuskirja, Euroopan unionista tehty sopimus, EU-oikeuden oikeusperiaatteet, Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja nimenomainen EU-lainsäädäntö. Viimeksi mainittuun kuuluu myös uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artikla.

Euroopan unionin perusoikeuskirjaan on koottu unionin perusoikeudet ja -vapaudet, jotka perustuvat muun muassa jäsenvaltioiden yhteisiin valtiosääntöperinteisiin ja kansainvälisiin velvoitteisiin.⁵ Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä SEU, 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti perusoikeuskirjalla on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla. Perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava ko. artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimissa. Perusoikeuskirjan 47 artiklan 2 kohdan mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimissa, joka on etukäteen laillisesti perustettu.

SEU:n 19 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot säätävät tarvittavista muutoksenhakukeinoista tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla.

Tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin liittyvät myös eräät EU-oikeuden yleiset oikeusperiaatteet, kuten vilpittömän yhteistyön periaate (SEU 4 artiklan 3 kohta), tehokkuusperiaate ja välittömän oikeusvaikutuksen periaate. *Vilpittömän yhteistyön periaate* velvoittaa jäsenvaltion toteuttamaan kaikki toimenpiteet, joilla varmistetaan EU:n perussopimuksista ja säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttäminen. Jäsenvaltion tulee muun muassa toteuttaa tarvittavat kansalliset toimenpiteet EU-säädösten panemiseksi täytäntöön. *EU-oikeuden tehokkuusperiaate* velvoittaa jäsenvaltiot takaamaan kansalaisilleen ja yksityisille oikeushenkilöille tehokkaat oikeussuojakeinot heidän EU-oikeuteen perustuvien oikeuksiensa toteuttamiseksi kansallisissa viranomaisissa ja tuomioistuimissa. *Välittömän oikeusvaikutuksen periaatteen* mukaan EU:n perussopimuksissa ja toimielinten antamissa säädöksissä voidaan antaa yksityisille oikeuksia,

---

⁵ OM on laatinut [muistion](#) EU:n perusoikeuskirjan tulkinnasta ja soveltamisesta

joihin he voivat vedota kansallisessa tuomioistuimessa ja muussa kansallisessa viranomaisessa. Luonnollinen henkilö tai yksityinen oikeushenkilö voi vedota kansallisessa tuomioistuimessa tai muussa kansallisessa viranomaisessa perussopimuksen määräykseen tai EU-säädöksen säännökseen, jos määräyksellä tai säännöksellä katsotaan olevan välitön oikeusvaikutus. Perussopimuksen määräyksellä ja EU-säädöksen säännöksellä on välitön oikeusvaikutus, jos se on riittävän selvä ja täsmällinen sekä ehdoton.

Euroopan unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään kehittänyt tehokkaan oikeussuojan periaatetta. Esimerkiksi tapauksessa Johnston (C-222/84) vahvistettiin, että tehokas oikeussuoja on yleinen EU-oikeuden periaate. Tapaus vaikutti perusoikeuskirjan 47 artiklan muotoiluun. Tapauksessa Unibet (C-432/05) vahvistettiin, että EU-oikeus ei edellytä, että jäsenvaltioilla on tiettyjä nimettyjä oikeussuojakeinoja, mutta jäsenvaltion järjestelmän kokonaisuutena on taattava tehokas oikeussuoja. Tapauksessa korostettiin, että oikeussuojan on oltava todellista, ei teoreettista; mahdollista käytännössä ja kohtuullista ja saavutettavaa.

Euroopan unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään ottanut kantaa nimenomaan ilmanlaatudirektiiviin perustuvien vaatimusten noudattamiseen ja näihin liittyvään vireillepano-oikeuteen. Vireillepano-oikeus on yksi tehokkaiden oikeussuojakeinojen edellytyksistä. Oikeuskäytäntöä on esimerkiksi ilmanlaadun parantamiseksi laadittavien suunnitelmien laatimisesta sekä ilmanlaadun seurantaan kuuluville näytteenottoaikojen sijaintia ja lukumäärää koskevien vaatimusten noudattamisesta.

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisun C-237/07 (Janecek), joka koskee ilmanlaatudirektiivin edellyttämän ilmanlaadun parantamiseksi laadittavan suunnitelman laatimisvelvollisuuden noudattamista. Ratkaisussa kantajana oli Saksassa Münchenissä asuva yksityishenkilö, joka vaati viranomaisia laatimaan hengitettävien hiukkasten raja-arvojen ylityksen välittömän uhan vuoksi direktiivin edellyttämän suunnitelman alueelle, jolla hän asui. Tuomioistuin katsoi, että yksityiset henkilöt, joita raja-arvojen ylitys suoraan koskee, voivat vaatia toimivaltaisia viranomaisia laatimaan kyseisen suunnitelman tilanteessa, jossa raja-arvot uhkaavat ylittyä.

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisun C-723/17 (Lies Craeynest ym.), joka koskee ilmanlaatudirektiivin edellyttämään ilmanlaadun seurantaan kuuluville näytteenottoaikojen sijainnille ja lukumäärälle asetettujen vaatimusten noudattamista. Myös tämä ratkaisu kytkeytyi viime kädessä direktiivin edellyttämän raja-arvojen ylitystilanteisiin liittyvän ilmanlaadun parantamiseksi laadittavaan suunnitelman laatimisvelvollisuuteen. Ratkaisussa kantajina oli joukko Brysselin kaupungin asukkaita ja ympäristöjärjestö. Kantajina olleet yksityishenkilöt asuivat Brysselissä ja he nostivat kanteen väittäen, että näytteenottopisteet eivät olleet direktiivin mukaisesti sijoitettu ja että raja-arvot ylittyivät heidän elinympäristössään siten, että alueella olisi tullut laatia direktiivin edellyttämä ilmanlaadun parantamiseksi laadittava suunnitelma. Tuomioistuin vahvisti, että yksityiset ja ympäristöjärjestöt voivat vaatia kansallista tuomioistuinta tutkimaan, ovatko viranomaiset sijoittaneet ilmanlaadun näytteenottopisteet oikein, eli direktiivin vaatimusten mukaisesti. Lisäksi tuomioistuin vahvisti, että tarvittaessa tuomioistuimen tällaisesta ratkaistusta voi seurata velvollisuus sijoittaa näytteenottoaikat tiettyihin, direktiivin edellyttämiin paikkoihin.

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin johdanto-osassa viitataan myös tuomioon asiassa C-752/18 (Deutsche Umwelthilfe). Tuomion 39 kohdassa todetaan tehokkaista oikeussuojakeinoista näin: ”Kansallisten tuomioistuinten on varmistaa tehokkaan oikeussuojan unionin ympäristöoikeuden piiriin kuuluvilla aloilla tulkittava lisäksi kansallista oikeutta niin pitkälti kuin mahdollista sekä Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 ja 4 kappaleessa vahvistettujen tavoitteiden että unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevien

tavoitteiden mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 8.3.2011, Lesoochranárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, 50 ja 51 kohta).”

Edellä selostetun mukaisesti jäsenvaltioiden velvoite taata tehokkaat oikeussuojakeinot perustuu muun muassa Århusin yleissopimukseen, EU:n perussopimukseen, EU-oikeuden yleisiin oikeusperiaatteisiin ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Nämä tulee ottaa huomioon pantaessa kansallisesti täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artiklan vaatimukset muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta.

3.4 Nykytilan arviointi

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanemiseksi ympäristönsuojelulakia on muutettava. Lakiin on lisättävä uusia ja täsmennettyjä säännöksiä esimerkiksi ilmanlaadun seurannasta, ilmanlaadun hallinnasta, mallintamissovellutuksista, ilmanlaatuun liittyvästä tiedottamisesta, ilmanlaadun parantamiseksi laadittavista suunnitelmista ja ilmanlaatuvaatimuksiin ja – tavoitteisiin liittyvistä poikkeusmahdollisuuksista. Mittausten ja tutkimuksen laadunvarmennuksessa on otettava huomioon myös mallintamissovellutusten vaatimuksenmukaisuudesta huolehtiminen. Uutta sääntelyä ympäristönsuojelulakiin tarvitaan myös uudistetun ilmanlaatudirektiivin edellyttämien muutoksenhakuoikeutta- ja vireillepano-oikeutta koskevien vaatimusten täytäntöönpanemiseksi. Nämä säännökset on valmisteltava ottaen huomioon edellä selostetut Århusin yleissopimukseen, EU:n perussopimukseen, EU-oikeuden yleisiin oikeusperiaatteisiin ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuvat vaatimukset tehokkaista oikeussuojakeinoista.

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanemiseksi vaaditaan myös merkittäviä muutoksia asetustason sääntelyyn. Voimassa oleva ilmanlaatuasetus ja metalliasetus kumotaan ja korvataan kokonaan uudella ilmanlaatuasetuksella ja metalliasetuksella. Uudella ilmanlaatuasetuksella pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaiset ilmanlaatuvaatimukset ja – tavoitteet. Uudella ilmanlaatuasetuksella annetaan yksityiskohtaisia asetustason säännöksiä ilmanlaatuasetuksesta suunnitelmista, ilmanlaadun seuranta-aluejaosta, keskimääräisen altistumisen alueyksiköistä, seurannan ja hallinnan järjestämisestä alueilla, tiedottamisesta, ilmanlaatu- ja seuranta-alueiden seuranta-alueista ja niiden laatuvaatimuksesta uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaisesti. Direktiivi ei edellytä muutoksia nykyiseen seuranta-aluejakoon, mutta joitakin yksityiskohtia muutetaan ottaen huomioon ilmanlaadun kehitys Suomessa ja mittauksien muutos. Esimerkiksi bentseenin, hiilimonoksidin ja lyijyn pitoisuudet ovat nykyisin niin pieniä, että jatkuvista mittauksista on voitu luopua ja seuranta-alueiden määrää näille epäpuhauksille voidaan vähentää.

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin seuraamuksia koskevat vaatimukset eivät edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia, koska ne tulevat katetuiksi rikoslain 40 luvun virkarikossääntelyllä ja rikoslain yleistä osaa koskevalla sääntelyllä, ennen muuta rangaistuksen määräämistä koskevan rikoslain 6 luvun säännöksillä.

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin terveyshaittoihin liittyviä vahingonkorvauksia koskevat vaatimukset eivät edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia, koska ne tulevat katetuiksi vahingonkorvauslain 3 lukuun sisältyvillä säännöksillä julkisyhteisön korvausvastuusta.

Kuten kohdassa 11.2 on tuotu esiin, ympäristönsuojelulaissa säädetty ympäristönsuojelun tietojärjestelmä ollaan toisessa samaan aikaan valmistellussa esityksessä korvaamassa useammalla erillisellä tietovarannolla. Näin tietovarantojen toisistaan poikkeavat tietosisällöt,

käyttötarkoitukset sekä rekisterinpitovastuut ja muut viranomaisvastuut saataisiin selkeästi lainsäädäntöön näkyviin siten, että sääntely täyttäisi jo pitkään voimassa olleen yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset. Tähän liittyen Ilmatieteenlaitoksen rekisterinpitovastuulle kuuluvasta kokonaisuudesta tulisi muodostaa erillinen ilmanlaadun tietovaranto. Tietovaranto olisi tiedonhallintalain (609/2019) mukainen termi. Tietovarannon tietoja voidaan käsitellä useissa eri tietojärjestelmissä. Ilmanlaadun tietovarantoa koskevassa sääntelyssä tulisi huomioida myös vuonna 2005 laadittuun yhteistoimintasopimukseen sisältyvät ympäristönsuojelun tietojärjestelmään liittyvät maininnat. Ilmanlaadun tietovarantoa koskevan sääntely on tarkoituksenmukaista valmistella osana uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanoa, koska tietovarannon käyttötarkoitus ja tietosisältö liittyvät kiinteästi kyseiseen direktiiviin.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Uudet ilmanlaatuvaatimukset ja tavoitteet

Hallituksen esityksen säännösehdoituksilla pannaan täytäntöön uudistettu ilmanlaatudirektiivi. Direktiivissä vahvistetuista uusista raja-arvoista, tavoitearvoista, keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteista, keskimääräistä altistuspitoisuutta koskevat tavoitteista, kriittisistä tasoista, varoituskynnyksistä, tiedotuskynnyksistä ja pitkän aikavälin tavoitteista säädetään tarkemmin ilmanlaatuasetuksessa.

Seuranta-alueet ja alueyksiköt

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin edellyttämänä Suomi on jaettu ilmanlaadun arviointia ja hallintaa varten asukastiheyden perustuviin seuranta-alueisiin, vyöhykkeisiin ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköihin. Seuranta-alueiden määrään jäsenmaissa ilmalaatudirektiivissä ei aseta vaatimuksia, vaan antaa kansallista liikkumavaraa alueiden määrittämisessä. Nykyinen ilmanlaadun seuranta-alueiden jako Suomessa on perustunut yhden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) toimialueeseen ja väestökeskittymään (pääkaupunkiseutu). Aluehallintouudistuksen yhteydessä seuranta-alueet säilyivät, mutta ne nimettiin uudelleen maakuntien mukaisesti ilmanlaadun asetuksen muutoksella 966/2025. Ilmanlaadun seuranta-alueiden määrään tai aluejakoon ei esitetä muutosta keskeisten ilman epäpuhtauksien (NO₂, PM₁₀, PM_{2,5} ja SO₂), raskasmetallien ja bentso(a)pyreenin osalta. Lyijyn, hiilimonoksidin ja bentseenin osalta nykyisten seuranta-alueiden määrä ylittää uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimukset näytteenottoaikojen määrästä epäpuhtauksien pienten pitoisuuksien ansiosta. Edellä mainituille epäpuhtauksille ei ole kansallista tarvetta ylläpitää vaadittua määrää enempää näytteenottoaikoja, joten niiden seuranta-alueiden määrää voidaan vähentää.

Keskimääräisen altistumisen alueyksiköiden määrästä direktiivissä on annettu vähimmäismäärä, joka perustuu tilastollisiin NUTS-alueyksiköihin. Kansallisesti direktiivi antaa liikkumavaraa muodostaa alueyksiköt joko NUTS1- tai NUTS2-aluejaon mukaisesti tai niiden yhdistelminä, kunhan alueyksikön pinta-ala ei ylitä 85 000 km²:ia. Uudistettu direktiivi edellyttää valtakunnallisten vastuiden osalta nykyistä laajempaa seurantaa keskimääräisen altistumisen vähentämiseksi. Suomessa on pääkaupunkiseudulla ympäristönsuojelulain 143 § 3 momentin mukaisesti yksi kaupunkialueen tausta-asema pienhiukkasten altistumisen seurantaan. Altistumisen seurantavelvoitteen täyttämiseksi esitetään yhteensä neljää näytteenottoaikoja. Koska nykyinen altistumisen seuranta koskee vain pienhiukkasten pitoisuuksien seurantaa, esitetään myös typpidioksidin pitoisuuksien seurantaa direktiivin

mukaisena. HSY:n vastuulla olevaa altistumisen vähenemisen seuranta esitetään täydennettäväksi typpidioksidin mittauksella ja lisäksi esitetään nimettäväksi vastuutahoiksi muille altistumisen alueyksiköille Tampereen ja Kuopion kaupunkia.

Vastuut

Uudistettu ilmanlaatudirektiivi jättää kansallista liikkumavaraa siihen, miten ilmanlaadun hallinnan, seurannan ja tiedottamisen vastuut jaetaan tarkoituksenmukaisesti. Ilmanlaadun seurantaverkoston asianmukaisen toiminnan ja kunnossapidon varmistaminen, ilmansuojelusuunnitelmien laatiminen sekä mittaustietojen siirtäminen ja jakaminen ovat nykyisissä säädöksissä olevia tehtäviä, joista uudistetun direktiivin mukaan vastaamaan on nimettävä toimivaltainen viranomainen tai elin. Uusia tehtäviä, joille on nimettävä vastuut ovat ilmanlaadun mallintamissovellutusten tarkkuuden edistäminen, ilmansuojelun etenemissuunnitelmien laatiminen sekä ilmanlaatuindeksin tarjoaminen ja ylläpitäminen.

Ilmanlaadun seurannalle ja hallinnalle on nimetty kansalliset vastuutahot. Ympäristönsuojelulaki edellyttää Lupa- ja valvontavirastoa olemaan selvillä ilmanlaadusta. Tälle vastuulle ei esitetä muutosta. Koska kunnalla on rajallinen toimivalta ilmanlaadun hallintaan liittyvien toimenpiteiden osalta, esitetään Lupa- ja valvontaviraston vastuulle huolehtia siitä, että ne osapuolet, jotka voivat vaikuttaa paikalliseen ilmanlaatuun, ryhtyvät yhteistyössä toimenpiteisiin. Myös Lupa- ja valvontavirastolla on ympäristölupien valvontaviranomaisena toimivaltaa luvanvaraisten toiminnan aiheuttamien ympäristövaikutusten vähentämiseksi sekä se voi edellyttää luvanvaraisia toimintoja osallistumaan ilmanlaadun yhteisseurantaan ympäristönsuojelulain mukaisesti. Hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa arvioidaan, että hengitettävien hiukkasten pitoisuudet voivat Suomessa ylittää uudet raja-arvot. Kunnan alueella koko katu- ja tieverkoston ja elinvoimakituksen ylläpitämien maanteiden vaikutus kunnan ilmanlaatuun on merkittävä. Kaikkien osapuolten yhteistoiminnan varmistamiseksi ilmansuojelusuunnitelmien laatiminen Lupa- ja valvontaviraston johdolla yhdenmukaistaa ja nopeuttaa toimenpiteitä. Yhteistyötahot laativat ja hyväksyvät omat toimensa ilmansuojelusuunnitelmassa. Raja-arvon ylityksessä kunta arvioi, tarvitaanko ilmansuojelusuunnitelman laatimiseksi yhteistyötä muiden kuntien tai viranomaisten kesken, ja ilmoittaa Lupa- ja valvontavirastolle, jos yhteistyö on tarpeen.

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin 22 (4) artiklan mukaan yleisölle on tiedotettava toimivaltaisista viranomaisista tai elimistä. Tarkoituksena on, että tiedot 5 artiklan eri kohtien vastuusta eli siitä, kuka on toimivaltainen viranomainen, käyvät selvästi ilmi esitetyistä hallituksen esityksen säännöksistä.

Supermittausasemat

Uudistetussa ilmanlaatudirektiivissä on uusi velvoite perustaa supermittausasemia valtakunnallisen ilmanlaadun seurantaan. Direktiivin mukaisesti näillä asemilla seurataan ilman epäpuhtauksia kattavasti ja riippumatta siitä, ylittyykö tällä alueella ilmanlaadun arviointikynnys kullekin epäpuhtaudelle. Jäsenmaa voi toteuttaa supermittausasemien sijoittamisen parhaaksi katsomallaan tavalla, ottaen huomioon uudistetun ilmalatudirektiivin vaatimukset supermittausasemien määrästä ja näytteenoton edustavuudesta. Suomeen perustettaisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimusten mukaiset kolme maaseudun tausta-alueen supermittausasemaa ja yksi kaupungin tausta-alueen supermittausasema. Supermittausasemien vähimmäismäärä lasketaan väestömäärän ja pinta-alaan perusteella. Hallituksen esityksessä supermittausasemien sijoittamisessa ja niiden ylläpidossa esitetään hyödynnettäväksi olemassa olevaa ilmanlaadun tutkimusasemaverkkoa ja resursseja. Sijoituspaikat esityksen mukaan ovat: Helsingin Kumpula, Pallas, Hyytiälä ja Virolahti.

Supermittausasemille nimetään laissa vastuutahoiksi Ilmatieteen laitos, Helsingin yliopisto sekä HSY. Tutkimuskäytössä olevat mittausasemat eivät sellaisenaan sovellu ilmanlaadun raja-arvojen seurantaan, mutta esityksen mukaisena saavutetaan kustannustehokas ja nopeasti toteutettava ratkaisu hyödyntämällä osin olemassa olevaa laitteistoa ja tietotaitoa. Esityksen mukaiset supermittausasemat täyttävät direktiivin vaatimuksen vähimmäismäärän näytteenotosta ilman uudistetun ilmanlaatudirektiivin suosittamia lisäseurantoja.

Uudistetussa ilmanlaatudirektiivissä kansallista liikkumavaraa on niiden epäpuhtauksien osalta, jotka direktiivin mukaan ovat suositeltavia seurantoja. Epäpuhtauksia, joita direktiivissä suositellaan seurattavaksi, mutta eivät sisälly hallitukseen esityksen ovat: hiukkasten hapettamispotentiaali, levoglukosaani osana PM_{2,5}-hiukkasten koostumusta, hiukkasmainen ja kaasumainen kaksiarvoinen elohopea sekä typpihippo. Lisäksi jäsenvaltioita kannustetaan hyödyntämään seurantaan varten Euroopan unionin avaruusohjelman maanhavainnointiosion tarjoamia tuotteita. Suomessa satelliittihavaintoja sovelletaan alueellisen ilmanlaadun seurannan tukemiseen, vaikka uudistetussa ilmanlaatudirektiivissä tai ympäristönsuojelulaissa seurantamenetelmästä ei ole erikseen säädetty.

Ilmanlaatuindeksi

Asetustasolla säädettäisiin uudistetun ilmalaatudirektiivin (5 artikla Vastuut) mukainen uusi vaatimus ilmanlaatuindeksistä ja sen laskentaperusteista. Reaaliaikainen indeksi lasketaan Ilmatieteen laitoksella ilmanlaadun tietovarantoon seuranta-alueilta toimitettujen tietojen perusteella. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin tavoitteena on ilmanlaatuindeksin laskentaperusteiden yhtenäistäminen EU-maissa. Indeksii voitaisiin täydentää uudistetun ilmanlaatudirektiivin liikkumavaran puitteissa kansallisilla sisällöillä, kuten Suomessa nykyisin käytettävää indeksii on täydennetty TRS-pitoisuudella mm. sellu- ja paperitehtaiden ilmanlaatuvaikutusten seuraamiseksi. Suomessa käytössä oleva kansallinen ilmanlaatuindeksi on toteutettu ilman, että sitä on ympäristönsuojelulaissa velvoitettu. Ympäristönsuojelulakia ja vastuita täsmennetään hallituksen esityksessä direktiivin vaatimusten mukaiseksi ilmanlaatuindeksistä.

Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus

Ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin edellyttämät säännökset muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta. Vireillepano-oikeutta koskevat säännökset tarkoittaisivat, että osa nykyisin kantelumenettelyiden piiriin kuuluvasta viranomaisen tosiasiallisesta hallintotoiminnasta siirtyisi ehdotetun, vireillepanoon perustuvan valituskelpoisen päätöksen mahdollistavan sääntelyn kautta muutoksenhakumenettelyn soveltamisalaan. Lakiin sisällytettäisiin ensinnäkin säännökset ilmanlaadun parantamiseksi laadittujen suunnitelmien muutoksenhausta valitusoikeussäännöksineen, sekä näiden suunnitelmien laatimiseen liittyvästä vireillepano-oikeudesta. Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien muutoksenhakua koskevassa sääntelyssä huomioitaisiin sekä tilanne, että vain yksi viranomainen laatisi ilmanlaadun turvaamiseksi suunnitelman, joka sisältää vain kyseistä viranomaisia koskevia toimia, että tilanne, jossa useat viranomaiset laatisivat ilmanlaadun turvaamiseksi yhteisen suunnitelman, joka sisältää useita viranomaisia koskevia toimia. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset vireillepano-oikeudesta sen selvittämiseksi, onko toimivaltainen viranomainen noudattanut ilmanlaadun seurantaan liittyviä näytteenottoaikojen sijaintia ja lukumäärää koskevia vaatimuksia.

Valitusoikeus ja vireillepano-oikeus olisi uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimuksiin perustuen asianosaisilla ja ympäristöjärjestöillä. Kansallista liikkumavaraa käytettäisiin täsmentämällä valitusoikeus joko alueellisille tai valtakunnallisille järjestöille. Lisäksi

sääntelyssä huomioitaisiin kuntien ilmanlaadun parantamiseksi laatimien suunnitelmien osalta Lupa- ja valvontaviraston valitusoikeus yleistä etua valvovana viranomaisena. Vireillepano-oikeuden perusteella toimivaltaisen viranomaisen eli Lupa- ja valvontaviraston tulisi tehdä asiassa valituskelpoinen päätös. Vastaava valituskelpoisen päätöksen tekemiseen toimivaltaisia valvontaviranomaisia velvoittava säännös lisättäisiin samalla myös sääntelyyn, joka koskee vireillepano-oikeutta muissa kuin ilmanlaatuun liittyvissä asioissa.

Valtioneuvoston hyväksymiin suunnitelmiin ja toimiin haettaisiin muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muiden viranomaisten suunnitelmia ja toimia koskevat valitukset käsiteltäisiin hallinto-oikeuksissa.

Ilmanlaadun tietovaranto

Ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin säännökset ilmanlaadun tietovarannosta, jonka rekisterinpitäjä olisi Ilmatieteen laitos tietovarantoa koskeva sääntely perustuisi pitkälti ympäristönsuojeluun tietojärjestelmää koskevaan sääntelyyn ympäristönsuojelulaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa, sekä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään liittyviin mainintoihin ympäristöministeriön ja Ilmatieteen laitoksen välillä vuonna 2005 laaditussa yhteistoimintasopimuksessa. Tietovaranto olisi tiedonhallintalain (609/2019) mukainen termi. Tietovarannon tietoja voidaan käsitellä useissa eri tietojärjestelmissä.

Esityksessä ehdotettavassa tietovarantosääntelyssä käytettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa säätämällä tietovarannon käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisteripitovastuusta. Kansallisen liikkumavaran käyttöä selostetaan tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Ilmanlaadun tietovarannon käyttötarkoitus ja tietosisältö liittyvät ensisijaisesti ilmanlaadun seurantaan koskevien tietojen keräämiseen. Ilmanlaadun seuranta on EU-lainsäädäntöön perustuva lakisääteinen velvollisuus, ja seurantaan koskevat tiedot liittyvät osaltaan ympäristönsuojelulain täytäntöönpanon seurantaan ja valvontaan. Tietovarantoon kerättävät henkilötiedot rajoittuvat vain niihin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä sen käyttötarkoituksen toteuttamiseksi. Näin ollen voidaan arvioida, että ehdotettu kansallinen sääntely täyttää EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaiset yleisen edun ja oikeasuhteisuuden vaatimukset ja on välttämätöntä suhteessa sekä tietosuoja-asetukseen että tietosuojalakiin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Hallituksen esityksen vaikutusarvioissa on hyödynnetty Ilmatieteen laitoksen laatimaa vaikutusarviota. Esityksessä on tiivistetty vaikutusarvioin johtopäätöksiä siltä osin kuin se on ollut esityksen kannalta tarpeen. Vaikutusarvio kokonaisuudessaan on luettavissa valtioneuvoston hankeikkunan julkisesta palvelusta osoitteesta valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella YM073:00/2024. Muutoksenhakua ja vireillepano-oikeutta koskevien ehdotusten vaikutusarviointi on tehty kokonaan virkatyönä.

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Komission vaikutusarvioinnin mukaan direktiiviehdotuksen mukaisten ankarampien ilmanlaatu normien noudattamisesta aiheutuvien kustannusten odotetaan pysyvän selvästi alle 0,1 prosentissa suhteessa BKT:hen, ja taloudelle ja yhteiskunnalle koituvien hyötyjen odotetaan olevan ainakin seitsenkertaiset kustannuksiin nähden.

Ilmanlaadun seurannasta aiheutuvat kustannukset

Uudet ja tiukentuneet esityksen mukaiset velvoitteet lisäävät ilmanlaadun seurannasta aiheutuvia kustannuksia. Lisäkustannukset kohdistuvat:

- valtakunnalliseen seurantaan erikseen nimettävien mittausasemien ja niiden laitteistojen hankinta- ja käyttökustannuksista 537 000 euroa vuodessa. Kustannuksesta on jäljempänä erittely.
- kansallisen ilmanlaadun vertailulaboratorion laatujärjestelmän akkreditoinnista uusille seurannoille vaaditun laadun ylläpitämiseksi 60 000 euroa vuodessa.
- ilmanlaadun mallintamiseen perustettavan kansallisen vastuutahon tehtävät mallintamissovellusten tarkkuuden edistämiseksi 40 000 euroa vuodessa.
- viranomaisten lisäresursseihin ja koulutustarpeeseen, jonka kustannuksia ei ole ennakoon arvioitu.

Seurantaan tarvittavien mittausasemien laitteistojen hankinta- ja käyttökustannukset koostuvat supermittausasemien, ultrapientien hiukkasten sekä altistumisen vähentämisen arviointiin perustuvien uusien ja olemassa olevien näytteenottoaikojen kuluista. Olemassa olevat näytteenottoaikat ovat nyt tutkimuskäytössä, ja niitä on täydennettävä vaatimusten mukaiseksi. Näiden vuosittaiset kustannukset on laskettu laitteiston osalta keskimääräisen mittalaitteen seitsemän vuoden eliniän aikaisella vuosittaisella poistolla ja ne perustuvat Ilmatieteen laitoksen, HSY:n ja Helsingin yliopiston toimittamiin kustannuslaskelmiin. Vaihtoehtona on kaikkien laiteinvestointien hankintakustannusten kohdentaminen ensimmäiselle vuodelle sekä uudelleen laitteiden uusimistarpeen mukaan. Vuosittainen 537 000 euron kustannus koostuu:

- supermittausasema kaupunkitausta-alueelle ja kolme supermittausasemaa maaseudun tausta-alueille yhteensä 421 000 euroa vuodessa.
- ultrapientien hiukkasten seuranta yhdellä näytteenottoaikalalla yhteensä 15 200 euroa vuodessa.
- keskimääräisen altistumisen indikaattorin ja vähentämistavoitteen seuranta neljällä näytteenottoaikalalla: Helsinki (HSY), Tampere ja Kuopio 25 200 euroa vuodessa kullakin näytteenottoaikalalla eli yhteensä 100 800 euroa vuodessa.

Koska vuosittaiset kustannukset perustuvat direktiivin velvoitteisiin näytteenottoaikojen määrästä väestömäärän ja pinta-alan mukaan, pitkällä aikavälillä on tarpeen arvioida määräajoin seurantavelvoitteita direktiivin mukaisesti.

Uudet kansalliset mittausvelvollisuudet, joille nimetään laissa erikseen vastuutahot, voidaan hallituksen esityksen mukaan toteuttaa pääosin laajentamalla jo olemassa olevien mittausasemien mittauksia uusilla epäpuhtauksilla. Tällöin ilmanlaadun seurannan kustannukset ovat merkittävästi pienemmät, kuin tilanteessa, jossa jouduttaisiin perustamaan kokonaan uusia mittausasemia. Kaupunkitausta-alueen supermittausasemaksi esitetään Ilmatieteen laitoksen ja Helsingin yliopiston tutkimuskäyttöä varten perustamaa ja ylläpitämää mittausasemaa Helsingin Kumpulassa. Suomessa on kolme Ilmatieteen laitoksen ylläpitämää maaseututausta-alueen mittausasemaa, jotka soveltuvat direktiivin edellyttämiksi maaseututausta-alueen supermittausasemiksi: Pallas, Hyytiälä ja Virolahti. Näistä mittausasemista kahdella mittauksella laajennetaan uusilla epäpuhtauksilla direktiiviehdotuksen vaatimusten toteuttamiseksi. Tutkimuskäytössä olevilla mittausasemilla toiminta on usein projektiluontoista. Näytteenottomenetelmät tyypillisesti eroavat ilmanlaadun

velvoitemittauksista laatuvaatimusten, mittausten ajallisen kattavuuden sekä tiedottamisen ja raportoinnin osalta. Esityksen kustannuslaskelmissa on otettu huomioon tutkimuskäytössä olevien seurantojen saattaminen velvoitemittausten mukaiseksi laitteistokustannusten lisäksi. Kustannustehokkuus saavutetaan olemassa olevalla näytteenotto paikalla ja -laitteistolla sekä henkilöiden kokemuksella. Mittausasemien toiminnasta vastaavalle henkilöstölle tulee tarjota riittävästi koulutusta, jotta henkilöstö hallitsee velvoitemittauksiin liittyvät laajemmat vaatimukset.

Direktiivin edellyttämään ultrapieniä hiukkasia koskevaan korkeiden pitoisuuksien mittaukseen soveltuu Suomessa HSY:n ylläpitämä ilmanlaadun mittausasema vilkasliikenteisessä katukuilussa Helsingissä. Siellä ultrapienien hiukkasten pitoisuuksia mitataan jo nykyisin vapaaehtoisesti, WHO:n suositusten mukaisesti.

Ilmanlaadun raportoinnista aiheutuvat kustannukset

Ilmanlaatu tietojen raportointivastuuta Euroopan komissiolle ei ole nimetty voimassa olevassa ympäristönsuojelulaissa. Vastuutahoksi nimettäisiin Ilmatieteen laitos, joka vastaa olemassa olevaa käytäntöä ja siten aiheutuvat kustannukset voidaan perustella talousarvioesityksessä. Ympäristöministeriö on rahoittanut tutkimusmäärärahoistaan 40 000 euron vuosittain toistuvat kustannukset, jotka aiheutuvat ilmanlaatu tietojen raportoinnista Euroopan komissiolle vanhan ilmanlaatudirektiivin velvoittamana. Ympäristöministeriön myöntämän hankerahan lisäksi Ilmatieteen laitos on itse rahoittanut vuosittain raportointia 30 000 eurolla. Vuosittain toistuvahankerahoitus ilmanlaadun tietojen raportoimiseksi Euroopan komissiolle siirretään osaksi talousarviota.

Ilmanlaadun parantamista koskevien laatimisesta aiheutuvat kustannukset

Koska ilmanlaadun laatuvaatimukset ja -tavoitteet tiukentuvat, kustannuksia voidaan odottaa muodostuvan myös ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimisesta. Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatiminen realisoituu todennäköisesti useassa kunnassa ja mahdollisesti myös valtakunnallisella tasolla. Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimistarve ja niistä koituvat kustannukset riippuvat tulevien vuosien ilmanlaadusta. Ilmanlaadun parantamista koskeviin suunnitelmiin sisältyvien toimien toteuttaminen aiheuttaa kustannuksia kunnissa ja mahdollisesti myös valtakunnallisella tasolla.

Vuosien 2022–2024 mittaustulosten perusteella arvioiden ilmansuojelun etenemissuunnitelmia on laadittava vuosina 2026–2029 hengitettäviä hiukkasia koskien 3–5 kunnassa. Lisäksi bentso(a)pyreenin osalta ilmansuojelun etenemissuunnitelman laadinta on todennäköistä Raahessa ja Lahdessa sekä arseenin ja nikkelin osalta Harjavallassa. Mikäli epäpuhtauksien pitoisuudet laskevat vuonna 2026 alle raja-arvon ja pysyvät raja-arvon alla vuoteen 2029 asti, kunnalla ei ole velvollisuutta laatia ilmansuojelun etenemissuunnitelmaa. Vuonna 2030 vaatimus muuttuu siten, että ilmansuojelun etenemissuunnitelman sijasta tulee laatia ilmansuojelusuunnitelma.

Ilmansuojelusuunnitelmia on Suomessa viimeisen 15 vuoden aikana laadittu vain pääkaupunkiseudulla (Helsingin kaupungin ilmansuojelusuunnitelma 2017–2024) typenoksidien raja-arvon ylittymisen seurauksena ja myöhemmin suunnitelmaa on vapaaehtoisesti päivitetty vuosille 2024–2029. Suunnitelman laatimisesta aiheutuneet kustannukset Helsingin kaupungin arvion mukaan kustannukset muodostuivat 2–2,5 henkilötyövuodesta sekä viestintään käytetystä 20 000 eurosta. Suunnitelman laatimiseen kuuluu monia työvaiheita ja monien asiantuntijoiden työpanos. Toimenpiteistä aiheutuvat lisäkustannukset syntyvät pääosin katujen puhtaanaapidosta. Suomessa on lisäksi laadittu lyhyen

aikavälin toimintasuunnitelma Harjavallassa, jonka kustannuksiksi arvioitiin 10 000 euroa. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma laadittiin Harjavallassa osana opinnäytetyötä. Harjavallan lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman päivitys on edellyttänyt muutaman päivän työpanoksen vuodessa. Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien sisältövaatimuksia tullut lisää, mistä aiheutuu enemmän valmistelutyötä, mikäli suunnitelma pitää laatia.

Puun pienpoltosta aiheutuvan bentso(a)pyreenin vähentämiseksi tarvitaan paikallisia ja todennäköisesti myös valtakunnallisia toimia. Arseenin ja nikkelin uusien raja-arvojen mahdollisista ylityksistä aiheutuu lisäkustannuksia. Lisäkustannukset kohdistuvat ilmanlaadun seurannasta vastaavalle taholle sekä sille toiminnanharjoittajalle, jonka tulee toteuttaa toimia päästöjen vähentämiseksi. Ilmanlaadun seurannan kustannuksiin osallistuvat kunnan lisäksi alueen ympäristölupavolliset toiminnanharjoittajat, joiden toiminta vaikuttaa ilmanlaatuun. Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatiminen edellyttää vastuuviranomaiselta perehtymistä ja koulutautumista. Tarvittavan koulutuksen aiheuttamia kuluja ei ole arvioitu, sillä koulutusta voidaan antaa mm. organisaatioissa, ostopalveluna ja ilmanlaadun asiantuntijoiden tapaamisissa.

Ilmanlaadun tietovarantoon liittyvät kustannukset

Esityksessä ehdotettu ilmanlaadun tietovaranto ei tarkoita kokonaan uuden fyysisen tietovarannon perustamista, vaan kyse on sääntelyllä muodostettavasta loogisesta tietovarannosta. Siihen kuuluvia tietoja käsiteltäisiin ja kerättäisiin jatkossakin teknisesti samoissa järjestelmissä kuin nykyisin. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin myötä EU:lle raportoitavien ilmanlaadun seurantatietojen määrä kasvaa, mikä edellyttää kuitenkin tietovarantoon teknisiä muutoksia. Näitä muutoksia tarvitaan, jotta direktiivin mukainen tietojenkeruu ja raportointi voidaan toteuttaa. Alustavan arvion mukaan teknisistä muutoksista aiheutuisi kertaluonteisia kustannuksia yhteensä 32 000 euroa. Valmistelun aikana on sovittu, että kustannukset jaetaan ympäristöministeriön ja Ilmatieteen laitoksen kesken siten, että ympäristöministeriön osuus on 25 000 euroa ja Ilmatieteen laitoksen osuus 7 000 euroa. Ympäristöministeriön osuus rahoitetaan erillisellä hankerahoituksella. Kustannusarvioon liittyy kuitenkin epävarmuuksia, sillä komission täytäntöönpanosäädökset, joilla on vaikutusta teknisiin muutoksiin, eivät ole vielä valmistuneet.

4.2.2 Ympäristövaikutukset

Vuoteen 2030 mennessä saavutettavien ilmanlaadun laatuvaatimusten ja -tavoitteiden vertailu ilmanlaadun nykytilaan osoittaa, että myös uudet vaatimukset ja tavoitteet alitetaan no nyt pääosin. Uusien tavoitteiden mukaista ilmanlaatua ei Suomessa saavuteta vuoteen 2030 mennessä, jos typenoksidien, hengitettävien hiukkasten, bentso(a)pyreenin sekä nikkelin ja arseenin pitoisuudet vastaavat vuosien 2020–2024 mittaustuloksia. Raja-arvojen saavuttamiseksi Suomessa katupölyn määrää on vähennettävä vilkasliikenteisten teiden varsilla suurimmissa kaupungeissa. Puun pienpoltosta aiheutuvien bentso(a)pyreenien sekä samalla muiden PAH-yhdisteiden vähentäminen tiheästi asutuilla alueilla parantaa ilmanlaatua etenkin pientalovaltaisilla asuinalueilla. Typpidioksidin pitoisuudet vilkkaiden liikenneväylien varrella saavuttavat uudet ilmanlaadun tavoitteet niiden pitoisuuksien vähentyessä viime vuosien tapaan mm. polttomootoriajoneuvojen osuuden laskiessa. Suomen ilmanlaatu on jo nyt kansainvälisesti verraten hyvää ja uusien ilmanlaadun laatuvaatimusten ja -tavoitteiden ansiosta tiheästi asutuilla alueilla ilmanlaatu paranee.

4.2.3 Viranomaisvaikutukset

Muut kuin muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuteen ja ilmanlaadun tietovarantoon liittyvät ehdotukset

Suomessa ilmanlaadun seurannasta vastaavat pääosin kunnat. Esityksen mukaisesti vastuita täsmennetään ja lisäksi uusia vastuita osoitetaan kunnille nykyisten lisäksi. Ilmatieteen laitoksen rooli ilmanlaadun vertailulaboratoriona säilyy nykyisenä, mutta uudet seurantavelvoitteet uusille epäpuhtauksille merkitsevät myös ilmanlaadun mittanormaalinlaboratorion akkreditoinnin laajentamista sekä tehtävien laajentamista myös mallintamisen vertailulaboratorioksi. Esitys sisältää direktiivin mukaiset laajennukset ilmanlaadun viranomaistiedottamiseen ja etenkin herkkien ja haavoittuvien huomioon ottamisen tiedottamisessa. Ilmanlaatua koskevia suunnitelmia laadittaessa ja niitä toteutettaessa on yleisön vaikutusmahdollisuuksia laajennettu. Uutena viranomaisvastuuna esityksessä huomioidaan THL:n rooli ilmanlaadun terveysvaikutuksista tiedottamisessa sekä elinvoimakeskusten velvollisuus maanteiden osalta osallistua yhteistyöhön ilmansuojelusuunnitelmien laatimiseksi ja toteuttamiseksi. Ympäristönsuojelulaissa on erikseen annettu HSY:lle vastuu keskimääräisen altistumisen seurannasta, jota hallituksen esityksessä laajennetaan koskemaan myös pienhiukkasten näytteenottoa sekä laajennetaan altistumisen seurannan kattavuutta vaatimusten mukaiseksi nimeämällä Tampere ja Kuopio vastaamaan näytteenotosta. Lupa- ja valvontaviraston nykyiset ilmanlaatua koskevat vastuut säilytetään, mutta myös lisätään sen vastuita tiedottamiseen ja ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimiseen liittyen. Virastouudistuksen yhteydessä (asetusmuutos 896/2025) ilmanlaadun seuranta-alueet nimettiin maakuntien mukaan, koska ne olivat nimetty aiemmin elinvoima-, liikenne ja ympäristökeskusten mukaan.

Kunnat

Uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimukset lisäävät velvoitteita etenkin niille kunnille, joissa ilmanlaadun arviointikynnys ylittyy ja ilmanlaatua on seurattava mittauksin. Kunnilla säilyisi esityksen 142 a § mukaan edelleen ilmanlaadun seuranta-, raportointi ja tiedottamisvelvollisuus omalla alueellaan. Tiukemmat ympäristön laatuvaatimukset ja -tavoitteet, mittausten laadun dokumentointi ja ilmanlaadusta tiedottaminen lisäävät kunnille aiheutuvaa työtä riippuen kunnan ilmanlaatuilanteesta. Uudet tiedotus- ja varoituskynnykset pienhiukkasille ja hengitettävälle hiukkasille lisäävät kuntien tiedotus- ja varoitusvelvoitteita. Nykyisen kahden arviointikynnyksen sijaan yksi tiukempi arviointikynnys voi edellyttää lisänäytteenottoaikoja.

Uutena vastuuna osoitettaisiin erikseen nimettäville kunnille vastuu neljästä kansallisen keskimääräisen altistumisen arviointiin tarkoitettusta seurannasta. Esityksessä nimettävät kunnat olisivat Helsinki, Tampere ja Kuopio.

Kunnilla säilyisi edelleen vastuu ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mutta kuntien rajallisten vaikutusmahdollisuuksien tueksi myös muilta viranomaisilta edellytettäisiin yhteistyötä suunnitelmien laadintaan ja toteutukseen. Suunnitelmien edellyttämistä toimista aiheutuu kunnalle lisätyötä riippuen alueen ilmanlaadusta ja lähtötilanteesta toimien toteuttamisessa. Suunnitelmalle uudistetussa ilmanlaadun direktiivissä asetettu kahden vuoden laatimisaika on otettava huomioon suunnitelman ja sen toimia koskevien päätösten aikataulussa. Kunnilla on mahdollisuus hakea määräajan pidentämistä PM_{2,5} ja PM₁₀, NO₂, bentso(a)pyreenin ja bentseenin raja-arvon saavuttamiselle.

Pääkaupunkiseutu

HSY:lle esitettäisiin voimassa olevan 143 § mukaisesti kansallisen keskimääräisen pienhiukkasaltistuksen arvioimiseksi seurantavelvoitetta. Hallituksen esityksessä on lisäksi huomioitu uusi ilmanlaatudirektiivin velvoite typpidioksidin altistumisen seurannasta ja ilmanlaatudirektiivin uudet vaatimukset altistumisen seurannan kattavuudelle jäsenmaissa. Siten HSY:lle nimettäisiin vastuuna altistumisen seuranta toiselle uudella näytteenottoaikalla pienhiukkasille ja sekä lisättäisiin seurantaan molemmissa näytteenottoaikoissa myös typpidioksidin seuranta.

Uutena kansallisena vastuuna HSY:lle nimettäisiin ultrapienien hiukkasten seurantavastuu ns. hotspotsissa eli paikoissa, joissa pitoisuudet ovat todennäköisesti suuria. Väestömäärän perusteella Suomessa on oltava yksi näytteenottoaika tätä tarkoitusta varten. Lisäksi HSY nimettäisiin 142 b §:ssä vastuutahoksi supermittausasemilla tehtävään ilmanlaadun seurantaan yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen ja Helsingin yliopiston kanssa.

Lupa- ja valvontavirasto

Ilmanlaatua koskevien suunnitelmien osalta Lupa- ja valvontavirastolle esitetään yhteistyön koordinoituvastuuta siinä tilanteessa, kun kunta katsoo, ettei pelkästään sen toimivaltuuksilla voida päättää toimista, joita ilmanlaadun parantaminen sen alueella edellyttää. Jos toimet edellyttäisi kansallisen tason toimia, Lupa- ja valvontaviraston vastuulla olisi ilmoittaa asiasta ympäristöministeriölle.

Elinvoimakeskus

Elinvoimakeskusten ylläpitämällä liikenneväylillä on paikoin suuri merkitys kaupunkien ilmanlaatuun. Elinvoimakeskukselle esitettäisiin velvollisuutta osallistua ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimiseen ja toteuttamiseen, mikäli kuntien toimet eivät yksin ole riittäviä alueen ilmanlaadun parantamiseksi. Suunnitelmassa elinvoimakeskuksen toimien vaikutuksia on arvioitava ja seurattava yhteistyössä kuntien kanssa, koska elinvoimakeskuksella ei ole ilmanlaadun seurantavastuuta. Elinvoimakeskus vastaisi tiedottamisesta, joka liittyy sen ylläpitovastuulla oleviin valtion maanteihin kohdistuviin toimiin ilmanlaadun parantamiseksi.

Ilmatieteen laitos

Ilmatieteen laitos toimii voimassa olevan ympäristönsuojelulain 25 §:n nojalla nimettynä ilmanlaadun kansallisena vertailulaboratoriona. Vertailulaboratorion tehtävien määrä ilmanlaadun seurannan laadunvarmentajana kasvaa uusien mittausten ja tiukentuvien laatuvaatimusten myötä. Ympäristönsuojelulakiin esitettäisiin täsmennettäväksi nykyisen käytännön mukaisena 142 c §:ssä Ilmatieteen laitoksen vastuulle raportoida ilmanlaadun seurantatiedot Euroopan komissiolle.

Uutena vastuuna ilmatieteen laitos nimettäisiin 142 a §:n mukaiseksi ilmanlaadun mallintamisen kansalliseksi vertailulaboratorioksi. Asetustasolla säädettäisiin Ilmatieteen laitokselle uutena vastuuna julkaista uudistetun ilmalaatudirektiivin mukainen ilmanlaatuindeksi, josta ei ole aiemmin säädetty lain nojalla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle säädettäisiin 144 a §:ssä ilmanlaatuun liittyvästä terveysvaikutuksista tiedottamisesta yleisesti ja asetustasolla täsmennettäisiin THL:n roolia. Kunnilla säilyisi edelleen tiedottamisvastuu yleisölle terveysvaikutuksista ilmanlaadusta tiedotettaessa, mutta THL huolehtisi siitä, että kunnilla olisi saatavilla ajantasaista tietoa terveysvaikutuksista.

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriölle säädettäisiin uusia vastuita ilmanlaatua koskevien suunnitelmien laatimisessa. Ympäristöministeriö valmistelisi suunnitelman valtioneuvoston hyväksyttäväksi silloin, kun suunnitelma edellyttää lainsäädännön valmistelua tai kansallisen tason toimia. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaisesti säädettäisiin 145 c §:ssä ministeriön tehtäväksi varmistaa, että päästökattodirektiivin mukaisessa kansallisessa ilmansuojeluohjelmassa huomioidaan tarvittaessa toimet otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi. Esityksessä ministeriön vastuulle lisättäisiin velvollisuus esittää Euroopan komissiolle tarvittaessa lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmia koskevaa 147 a §:n mukaista tietojen vaihtoa parhaista käytännöistä. Uuden raja-arvoihin liittyvän määräajan pidentämistä koskevan ilmoituksen ministeriö toimittaisi Euroopan komissiolle 147 b §:n mukaisesti. Euroopan komission kannan mukaan ympäristöministeriö myöntäisi kunnalle poikkeuksen määräajan pidentämisestä. Silloin kun ilmanlaadun parantaminen edellyttäisi 211 a §:n mukaista yhteistyötä jäsenmaiden kesken, ympäristöministeriö huolehtisi asianomaisten maiden yhteistyöstä ja tiedottamisesta huomioiden uudistetun ilmanlaatudirektiivin täsmennetyt vaatimukset yhteistyöstä. Ympäristöministeriölle kohdistuvat tehtävät hoidettaisiin olemassa olevilla voimavaroilla. Todennäköisyys ilmansuojelusuunnitelmien laatimiseen kasvaa tiukempien ilmanlaatuvaatimusten takia ja paikalliset toimet, joilla ilmanlaatua voidaan parantaa, ovat laajalti jo käytössä. Silloin kasvaa tarve selvittää myös kansallisen tason toimien sekä lainsäätämisen vaikutusmahdollisuudet. Selvitystyö kansallisen suunnitelman tarpeesta ja tarvittaessa ilmansuojelua koskevan suunnitelman laatiminen lisäävät ympäristöministeriön työmäärää ilmanlaatuilanteen mukaan.

Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuteen liittyvät ehdotukset

Muutoksenhaku- ja vireillepanoa koskevat ehdotukset tarkoittaisivat lähtökohtaisesti uusia tehtäviä ja työmäärän lisäystä erityisesti Lupa- ja valvontavirastolle ja muutoksenhakuomioistuimille. Konkreettisia vaikutuksia työmäärään on kuitenkin vaikea arvioida, sillä mahdollisten vireillepanojen ja valitusten määrää ei voida tarkasti ennakoita.

Ilmanlaadun parantamiseksi laadittavien suunnitelmien laatimiskynnys on sidottu ilmanlaadulle säädettyjen ympäristölaatuvaatimusten ja –tavoitteiden noudattamiseen. Suomessa suunnitelmien laatimiskynnys on vanhan ilmanlaatudirektiivin aikana ylittynyt todella harvoin. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin myötä ilmanlaadulle säädetyt ympäristölaatuvaatimukset ja – tavoitteet tiukentuvat huomattavasti. Mikäli suunnitelmien laatimiskynnys uudistetun ilmanlaatudirektiivin tiukennusten vuoksi Suomessa jatkossa ylittyy, on todennäköistä, että hyväksytyistä suunnitelmista tehdään jonkin verran valituksia. Tällöin muutoksenhakuomioistuinten työmäärä lisääntyisi niinä ajankohtina, jolloin suunnitelmien hyväksymistä ja päivittämistä koskevat päätökset tulisi esityksen mukaan tehdä.

Suomessa ei aikaisemmin ole ilmennyt tilanteita, joissa toimivaltainen viranomaislainen olisi jättänyt noudattamatta lakisääteisen velvollisuutensa laatia ilmanlaadun parantamiseksi suunnitelma, eikä tällaisia tilanteita todennäköisesti ilmene jatkossakaan. Tämän perusteella voidaan arvioida, että näihin tilanteisiin liittyviä ehdotettuja vireillepano-oikeutta koskevia säännöksiä ei käytännössä tarvitsisi soveltaa lainkaan. Tällöin myöskään viranomaisvaikutuksia

Lupa- ja valvontavirastolle ja muutoksenhakutuomioistuimille ei syntyisi tai ne jäisivät vähäisiksi.

Suomessa ei tiettävästi ole tehty kanteluita, jotka olisivat koskeneet ilmanlaadun seurantaan liittyvien näytteenottoaikojen sijaintia ja lukumäärää koskevien vaatimusten noudattamista. Tämä tukee arviota, jonka mukaan näihin tilanteisiin liittyviä ehdotettuja vireillepano-oikeutta koskevia säännöksiä ei välttämättä sovellettaisi käytännössä lainkaan, tai niitä sovellettaisiin vain harvoin. Tällöin myöskään viranomaisvaikutuksia Lupa- ja valvontavirastolle ja muutoksenhakutuomioistuimille ei syntyisi tai ne jäisivät vähäisiksi.

Ilmanlaadun tietovarantoa koskevat ehdotukset

Ehdotettu ilmanlaadun tietovarantoa koskeva sääntely selkiyttäisi viranomaisvastuita ja sillä voidaan näin ollen arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia myös yleisen tietosuojasetuksen mukaisten rekisteröityjen oikeuksien toteutumiseen.

Kuten taloudellisia vaikutuksia koskevassa arvossa on todettu, ilmanlaadun tietovarantoa tulisi teknisesti kehittää, jotta uudistetun ilmanlaadudirektiivin edellyttämä tiedonkeruu ja raportointi voidaan toteuttaa. Nämä tekniseen kehitykseen liittyvät muutokset eivät kuitenkaan olisi niin laajoja, että niistä aiheutuisi merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan. Tiedonhallintayksikön olisi kuitenkin päivitettävä tiedonhallintamallinsa siten, että uusi ilmanlaadun tietovaranto otetaan niissä huomioon.

Edellä esitetyn perusteella kyse ei ole sellaisesta esityksestä, josta olisi pyydettävä valtiovaraministeriön lausunto tiedonhallintalain 9 §:n mukaisesti.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Terveysvaikutukset

Ilmansaasteiden arvioidaan aiheuttavan Suomessa vuosittain noin 2000 ennenaikaista kuolemaa ja noin 20 000 terveen elinvuoden menetyksen (Euroopan ympäristökeskus, 2025; Ympäristöministeriö, 2019). Ilmanlaadun paraneminen Suomessa tuottaa merkittäviä kustannussäästöjä erityisesti terveydenhuollossa ja työelämässä. Muun muassa pienemmät pienhiukkas- ja typpidioksidipitoisuudet vähentävät ennenaikaisia kuolemia, sairaalahoitoja, kroonisten sairauksien hoitotarvetta sekä sairauspoissaoloja, mikä alentaa sekä julkisia terveydenhuoltomenoja että sosiaaliturvakustannuksia.

Ilmanlaadun paranemisesta aiheutuvien taloudellisten hyötyjen arvioidaan Suomessa olevan suuruusluokaltaan merkittäviä. Suurin osa hyödyistä muodostuu vältetyistä ennenaikaisista kuolemista, joiden taloudellinen arvo on vaikutusarvioinneissa tyypillisesti noin 2–4 miljoonaa euroa tapausta kohden. Lisäksi parempi ilmanlaatu parantaa työkykyä ja tuottavuutta sekä vähentää pitkän aikavälin hoiva- ja lääkekustannuksia. Kokonaisuutena arvioiden ilmanlaadun parantamisesta saatavat yhteiskunnalliset hyödyt – huomioiden lisäksi ympäristövaikutukset – ylittävät selvästi direktiivin toimeenpanosta ja valvonnasta aiheutuvat kustannukset.

THL:n arvion mukaan direktiivin terveyshyödyt jäävät Suomessa moniin EU-maihin ja keskimäärin Euroopan Unioniin verrattuna vähäisemmiksi erityisesti sen vuoksi, että meillä ilmanlaatu on jo nykyisin merkittävästi muita maita parempi. Myönteisiä vaikutuksia ilmanlaatuun Suomessa aiheutuisi THL:n mukaan ennen kaikkea direktiivin ja nykyisen sekä tulevan EU:n päästösääntelyn yhteisvaikutuksesta, mitkä vähentävät Suomeen tulevaa ilman epäpuhtauksien kaukokulkeumaa erityisesti pienhiukkasten osalta.

Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevat ehdotukset

Se, että osa nykyisin kantelumenettelyiden piiriin kuuluvasta viranomaisten tosiasiallisesta hallintotoiminnasta siirtyisi ehdotetun, vireillepanoon perustuvan valituskelpoisen päätöksen mahdollistavan sääntelyn kautta muutoksenhakumenettelyn soveltamisalaan, ei edistä kansallisen oikeusjärjestelmän johdonmukaisuutta eikä vahvista sen yhtenäisyyttä.

Muutokselle on kuitenkin kohdassa 3.3 tarkemmin selostetulla tavalla olemassa EU-lainsäädäntöön ja siitä johtuvien velvoitteiden täyttämiseen, Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja muihin EU:n oikeuslähteisiin sekä kansainväliseen oikeuteen perustuvat välttämättömät syyt.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Keskimääräisen altistumisen alueyksiköt

Alueyksiköiden nimeämisen vaihtoehtoina tarkasteltiin hallituksen esitystä varten kahta vaihtoehtoa, joko NUTS 1- tai NUTS 2 -aluejaon mukaisesti. Keskimääräisen altistumisen indikaattorin määrittämistä varten aluejako voidaan tehdä uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaan yhden tai useamman vierekkäisen NUTS 1- ja NUTS 2 -alueiden muodostamina alueyksikköinä. Suomessa on kaksi NUTS 1-aluetta Manner-Suomi ja Ahvenanmaa. Hallituksen esityksessä alueyksiköt perustuvat NUTS 2-aluejakoon, joka on kustannustehokkaampi, sillä Ahvenanmaalle ei ole lainkaan kaupunkitausta-asemaa ja sellainen pitäisi perustaa, jos valitaan NUTS 1 -aluejaon mukaiset alueyksiköt. Vaihtoehdon 2 tapauksessa on hyödynnettävissä olemassa olevia mittausasemia, ja täten sen mukainen valinta on perusteltua pienempien kustannusten ja olemassa olevien henkilöresurssien takia. Mikäli keskimääräisen altistuksen alueyksiköksi määriteltäisiin NUTS 1 -alueet, Manner-Suomen alueella tarvittaisiin yhteensä kolme näytteenottopaikkaa ottaen huomioon kahden näytteenottopaikan lisäys laskettuna yli 100 000 asukkaan kaupunkialueilla (yli 2,3 miljoonaa), ja Ahvenanmaalla tarvittaisiin yksi näytteenottopaikka. Ahvenanmaalla ei ole kaupunkitausta-asemaa ja ilmanlaadun mittaukset sekä mittausinfrastruktuuri puuttuvat kokonaan, joten tämän vaihtoehto maksaisi enemmän ja vaatisi enemmän aikaa toteuttamiseen, kuin valittu vaihtoehto ja siten vaihtoehdosta luovuttiin. Lisäksi Ahvenanmaan asukasluku (30 000) on pieni verrattuna hallituksen esityksessä valittuun vaihtoehtoon, joka antaa tietoa suuremman väestömäärän altistumista epäpuhtauksille väestökeskitymissä.

Supermittausasemat

Maaseudun supermittausaseman vastuutahoksi ei nähdä muita perusteltuja vaihtoehtoja, koska muilla toimijoilla ei ole käynnissä vastaavia laajoja mittauksia maaseututausta-alueilla. Nykyinen ehdotus hyödyntää kustannustehokkaasti olemassa olevia mittausasemia, sillä monia olemassa olevia mittauksia voidaan hyödyntää seurannassa. Lisäksi olemassa olevien mittausasemien valinta ei aiheuta kustannuksia mittaustiloista, niiden ylläpidosta tai niiden perustamiskuluista (mm. maanrakennustyöt, sähköt, verkkoyhteydet). Täysin uuden aseman perustaminen ja mittausten aloittaminen kustantaisi selvästi yli 300 000 euroa vuodessa (vrt. kaupunkialueen supermittausaseman vuosikustannukset sekä aseman perustamiseen liittyvät maanrakennus-, sähkö- ja verkkoyhteydyt), jolloin kolmen aseman perustamisen kustannus olisi noin 1 000 000 euroa.

Yhden kaupungin tausta-alueelle perustettavan supermittausaseman päädyttiin vaihtoehtoon, jossa Ilmatieteen laitos, HSY ja Helsingin yliopisto yhdessä vastaavat ylläpidosta. Vaihtoehtona on, että ylläpidosta vastaisi yksi esitetyistä tahoista tai muu ulkopuolinen taho. Yhdelläkään taholla ei ole kokemusta kaikista kaupungin tausta-alueelle sijoitettavan supermittausasemien näyteenottomenetelmistä, joten yhteistyöllä saavutetaan ajallinen ja taloudellinen etu aseman perustamisessa.

Ilmanlaadun mallintamissovellutusten tarkkuuden edistäminen

Ilmatieteen laitokselle ei harkittu vaihtoehtoja mallintamissovellutusten tarkkuuden edistämisen vastuutahona. Suomessa ei toimi muita julkisia ilmanlaadun mallintamistahoja samassa laajuudessa ja Ilmatieteen laitos on ainoa kansallinen edustaja Euroopan ilmanlaadun mallinnusverkostoissa. Ilmatieteen laitos on nimetty nykyisessä lainsäädännössä mittausten osalta vastaavaksi ilmanlaadun kansalliseksi vertailulaboratorioksi. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin mallintamista koskevat uudet tehtävät ovat velvoittavia, ja kustannusvaikutus on tällä hetkellä arvioitu minimimäärä, joka voi kasvaa tehtävien tarkentuessa Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksillä.

Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus

Esityksen valmistelun aikana arvioitiin yleisellä tasolla mahdollisuutta jättää uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artiklassa säädetyt vireillepano-oikeutta koskevat vaatimukset edelleen pelkästään kantelumenettelyiden soveltamisalaan. Tällainen ratkaisu olisi kuitenkin merkinnyt direktiivin täytäntöönpanon jäämistä tältä osin puutteelliseksi. Puutteellinen EU-lainsäädännön täytäntöönpano on yksi peruste, jonka nojalla EU:n jäsenvaltioita vastaan voidaan käynnistää rikkomusmenettely. Rikkomustuomio voisi tarkoittaa Suomelle muun ohella merkittäviä taloudellisia sanktioita. Säännökset viranomaisen viivästys- tai passiivisuustilanteita koskeviksi oikeussuojakeinoiksi ovat kansallisessa oikeusjärjestelmässämme jokseenkin poikkeuksellisia. Viranomaisen viivästystilanteista on kuitenkin jo olemassa erityislainsäädäntöä, jonka taustalla on EU-lainsäädäntö⁶, joten kyse ei ole täysin uudenlaisesta oikeussuojakeinosta.

[Arviointiin vaikutti osaltaan tieto siitä, että myös Ruotsi aikoo täydentää lainsäädäntöään uusilla muutoksenhaku- ja vireillepanoa koskevilla säännöksillä uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artiklan täytäntöönpanemiseksi.]

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

EU-säädöksen täytäntöönpanosäätelyä Ruotsissa

Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto (Naturvårdsverket) on marraskuussa 2025 julkaissut [lopullisen ehdotuksensa](#) uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimusten täytäntöönpanemiseksi. Ehdotus ei sisällä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevan 27 artiklan ja terveyshaittoihin liittyviä vahingonkorvauksia koskevan 28 artiklan täytäntöönpanon liittyviä ehdotuksia, joista on laadittu erillinen muistio heinäkuussa 2025. Lopullinen täytäntöönpanolainsäädäntö valmistellaan ja hyväksytään mainitun ehdotuksen ja muistion pohjalta.

Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto ehdottaa 15.5. ja 25.11.2025 julkaistussa raporteissa lakimuutoksia ympäristölakiin, ilmanlaatuasetukseen, ilmanlaatuasetukseen, keskikokoisia

---

⁶ esimerkiksi Laki tietosuojalain muuttamisesta (1225/2023), HE 62/2023 vp

polttolaitoksia koskevaan asetukseen ja paikkatietoasetukseen sekä näiden vaikutustenanalyysin.

Ympäristönsuojeluvirasto ehdottaa, että Ruotsissa olisi lyijyn ja keskimääräisen altistuksen vähentämisvelvoitteen osalta uudet ja tiukemmat standardit kuin mitä uudistettu ilmanlaatudirektiivi edellyttää. Lisäksi ehdotetaan tiukempia vaatimuksia lyijyn arviointikynnykselle ja PM₁₀-hiukkasten päivittäisten keskipitoisuuksien arviointikynnykselle.

Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto arvioi, että direktiivin luonnollisista lähteistä peräisin olevien päästöjen sekä ympäristölaatuvaatimusten täyttämisen määräajan pidentämiseen liittyvät poikkeukset eivät sovellu täytäntöönpantaviksi Ruotsin lainsäädännössä.

Ilmanlaadun seuranta-alueet

Ruotsin ilmanlaadun seuranta-alueita esitetään muutettavaksi. Ruotsin ympäristönsuojeluviraston arvioi, että seuraava aluejako sopii parhaiten uuden direktiivin vaatimusten täytäntöönpanoon Ruotsissa:

- Läänikohtaiset seuranta-alueet useimpien raja-arvojen valvomiseksi.
- NUTS 1 -alueiden mukainen jako kaukokulkeutuvien ilmansaasteiden (pienhiukkasten ja otsonin) vyöhykkeille.

NUTS 1-tasolla Ruotsi jakaantuu kolmeen alueeseen, NUTS 2-tasolla kahdeksaan alueeseen ja NUTS 3-tason muodostavat Ruotsin läänit, joita on tällä hetkellä 21 kappaletta. Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto arvioi, että NUTS 1 -alueet soveltuvat käytettäväksi keskimääräisen altistumisen alueellisina yksiköinä.

Supermittausasemat

Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto perustaa neljä alueellista tausta-alueen supermittausasemaa. Kaupunkien tausta-alueelle sijoitettava supermittausaseman edellytyksiä on selvitetty yhdelle Ruotsin kolmesta metropolialueesta – Tukholmassa, Göteborgissa ja Malmössä. Näillä kolmella kunnalla on tällä hetkellä suurin tekninen osaaminen ja kapasiteetti superaseman ylläpitämiseen verrattuna muihin Ruotsin kuntiin. Näissä kaupungeissa on myös yliopistoja, joissa työskentelee tutkijoita, joilla on asiaankuuluvaa asiantuntemusta ja kokemusta yhteistyöstä kunnan kanssa ilmanlaadun seurannassa.

Ilmanlaatua koskevat suunnitelmat

Ympäristönsuojeluvirasto esittää ilmansuojeluohjelman tiedottamista koskevaa säännöstä ilmanlaatuasetukseen. Nykyiset säännökset edellyttävät, että Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto tekee tarvearvion siitä, onko ilmansuojelusuunnitelma laadittava. Uusi säännös edellyttäisi ympäristönsuojeluviraston tai kunnan ilmoitettavan päätöksestä olla laatimatta ilmansuojelusuunnitelmaa viranomaisille, kunnille, organisaatioille, toiminnanharjoittajille, suurelle yleisölle ja muille, joihin päätös olla laatimatta ilmansuojelusuunnitelma vaikuttaa, paikallislehdessä julkaistavalla ilmoituksella tai muulla tavoin. Vaihtoehtoisesti Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto on harkinnut ehdotusta, ettei päätösvaatimusta käytettäisi tilanteissa, joissa ilmansuojelusuunnitelmaa ei tarvitse laatia, vaikka ylitys on tapahtunut. Tällaisen menettelyn etuna on viranomaisen tai kunnan työmäärän väheneminen, koska päätöstä ja ilmoitusta ei vaadita. Ympäristönsuojeluviraston mukaan on kuitenkin tärkeää, että kyseisellä alueella ilmoitetaan ylityksestä ja että sillä on mahdollisuus vastustaa sitä, että

ilmansuojelusuunnitelmaa ei ole laadittu tästä huolimatta. Tästä syystä tämä vaihtoehto on säännösehdotuksessa hylätty.

Ilmanlaatuindeksi

Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto ehdottaa, että kansallisen ilmanlaatuindeksin vaatimus pannaan täytäntöön ilmanlaatuasetuksen vaatimuksena, jonka mukaan Ruotsin ympäristönsuojeluviraston on asetettava saataville ilmanlaatuindeksi. Ruotsissa ilmanlaatuindeksi on ollut saatavilla SMHI:n verkkosivuilla Luftwebb vuodesta 2021 lähtien. Indeksien on kehittänyt Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto yhdessä alan tutkijoiden kanssa, ja se perustuu Euroopan ympäristökeskuksen aiempaan indeksiin, mutta sitä on mukautettu ruotsalaisiin, alhaisempiin pitoisuuksiin.

Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus

Ruotsissa on heinäkuussa 2025 laadittu [erillinen muistio](#) uudistetun ilmanlaatudirektiivin muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevan 27 artiklan ja terveyshaittoihin liittyviä vahingonkorvauksia koskevan 28 artiklan täytäntöönpanemiseksi. Muistiossa ehdotetaan uutta sääntelyä vireillepano-oikeudesta, jonka perusteella yksityisillä henkilöillä ja ympäristöjärjestöillä olisi oikeus saada toimivaltaisilta viranomaisilta (kunta tai Naturvårdsverket) valituskelpoinen päätös ilmanlaadun parantamiseksi laadittavista suunnitelmista sekä ilmanlaadun seurantaan kuuluvien näytteenottoaikojen määrästä ja sijoittelusta. Viimeksi mainittu vireillepano-oikeus on muistiossa liitetty tilanteisiin, joissa on riski siitä, että ilmanlaadunormit eivät täyty. Ilmanlaadun parantamiseksi laadittaviin suunnitelmiin liittyvän vireillepano-oikeuden kautta voi saada valituskelpoisen päätöksen siitä, tarvitaanko uusi suunnitelma vai onko olemassa oleva suunnitelma riittävä. Lisäksi muistiossa ehdotetaan lisättäväksi muutoksenhakuoikeus mainittujen suunnitelmien hyväksymistä koskeviin päätöksiin.

6 Lausuntopalautte

[täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

7 Säännöskohtaiset perustelut

5 §. Määritelmät. Määritelmiä koskevaan pykälään lisättäisiin lukuisia uusia määritelmiä uudistetun ilmanlaatudirektiivin 4 artiklan (Määritelmät) täytäntöönpanemiseksi. Osa uudistetun ilmanlaatudirektiivin määritelmistä pantaisiin täytäntöön valtioneuvoston asetuksella.

Kohtaan 6 ympäristönlaatuvaatimukset lisättäisiin kohta 6 a ympäristönlaatuavoite. Tämä liittyisi uudistetun ilmanlaatudirektiivin 4 artiklan kohdan 2 määritelmään ”ilmanlaadunormi”. Toisin sanoen ympäristönsuojelulain 141 §:n nojalla ilmanlaadun turvaamiseksi annetut ”ympäristönlaatuvaatimukset ja – tavoitteet” tarkoittaisivat samaa, kuin uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukainen määritelmä ”ilmanlaadunormi”.

Kohdissa 22 ja 23 laissa määriteltäisiin tausta-alueet, jotka edustavat väestön altistumista epäpuhtauksille määritelmän mukaisilla alueilla. Lisäksi määritelmän mukaisia alueita on käytetty 142 a §:ssä ja 142 b §:ssä nimettäessä vastuutahoja ilmanlaadun seurannassa.

Kohdassa 27 mallintamissovelluksen uusi määritelmä täsmentäisi, sitä kokonaisuutta, jota mallintamisjärjestelmällä ja sen soveltamisella tarkoitettaisiin 209 §:n 2 momentissa uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaisesti.

Keskimääräisen altistumisen alueyksikkö kohdassa 31 ja sen vähennysvelvoite kohdassa 39 selkeyttäisi sitä, mitä tarkoitetaan kyseisillä ilmanlaadun seurantaan liittyvillä alueilla ja niiden tarkoitusta 142 a §:ssä, 144 §:ssä, 144 b §:ssä, 145 a §:ssä ja 148 a §:ssä.

142 a §. *Ilmanlaadun seurannan järjestäminen seuranta-alueilla ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköissä.* Voimassa olevan 143 §:n säännökset koskevat ympäristön tilan seurantaa, ja pykälä sisältää myös ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset. Uudistettu ilmanlaatudirektiivi sisältää lukuisia uusia ilmanlaadun seurantaa koskevia säännöksiä. Ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset ehdotetaan nyt uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä koottaviksi uusiin ilmanlaadun seurantaa koskeviin nimenomaisiin pykäliin, eli 142 a ja 142 b §:ään. Muutoksen vuoksi ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset poistettaisiin voimassa olevan 143 §:n asiasisällöstä.

Edellä selostettuun perustuen pykälä olisi uusi. Se perustuisi osin voimassa olevan 143 §:n ja ilmanlaadusta annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiin ilmanlaadun seurannasta ja siihen liittyvistä vastuista, ja osin uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimuksiin, jotka koskevat ilmanlaadun seurantaa ilmanlaadun seuranta-alueilla ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköissä. Näitä vaatimuksia sisältyy lukuisiin direktiivin artikloihin liitteeseen. Näistä keskeisimmät ovat 6 artikla (seuranta-alueiden ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköiden määrittely sekä seurannan järjestäminen niillä), 7 artikla (arviointikynnykset), 8 artikla (arviointiperusteet), 9 artikla (näytteenottopaikkojen sijainti ja lukumäärä) ja 11 artikla (arviointi- ja vertailumenetelmät, tietojen laatuvaatimukset).

Pykälän 1 momentti sisältäisi perussäännöksen siitä, miten ilmanlaadun seuranta tulisi ilmanlaadun seuranta-alueilla ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköissä järjestää. Osa momentissa luetelluista ilmanlaadun seurantaa koskevista vaatimuksista olisi samoja kuin ehdotettavassa 142 b §:n mukaisessa seurannassa. Yksityiskohtaiset säännökset niistä säädettäisiin pykälän nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Momentin säännös ilmanlaadun seurannan tarkoituksesta olisi kansallinen, selkiyttävä täsmennys.

Pykälän 2 momentti perustuisi voimassa olevan 143 §:n 1 ja toisen momentin ilmanlaadun seurantavastuisiin. Pääkaupunkiseudun ilmanlaadun seurannasta vastaisi kuntayhtymä ja eli Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY), joka vastaa nykyistä käytäntöä Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa. HSY:lle nimettäisiin hallituksen esityksen mukaan myös muita vastuita, jolloin yhtenäinen viittaus pääkaupunkiseudun ilmanlaadun seurannasta vastaavaan tahoon esityksessä olisi johdonmukainen. Ilmatieteen laitoksen seurantavastuuseen maaseudun tausta-asevilla ei esitetä muutosta. Ilmatieteen laitos on nimitetty ympäristönsuojelulain 25 §:n nojalla ilmanlaatuasetuksessa ilmanlaadun kansalliseksi vertailulaboratorioksi. Esityksessä vertailulaboratorioksi nimettäisiin lakitasolla ja nimitystä täsmennettäisiin tarkoittamaan ilmanlaadun mittaamisen vertailulaboratoriota sekä uudistetun direktiivin mukaisesti nimitystä laajennettaisiin koskemaan myös ilmanlaadun mallintamiseen tarkoitettua vertailulaboratoriota. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin 5 artiklan mukaan mallintamismenetelmien tarkkuuden edistämiseksi on nimettävä vastuutaho ja direktiivin liitteen G kohdan mukaan nimetyt vertailulaboratoriot osallistuvat ilmanlaadun eurooppalaiseen vertailulaboratorioiden mallintamisen verkostoon. Lupa- ja valvontavirastolle säädettäisiin voimassa olevan 143 § mukainen velvollisuus olla selvillä ilmanlaadusta ja huolehtia, että seuranta on järjestetty vaatimusten mukaisesti. Perusteet Lupa- ja valvontaviraston veloitteelle olla selvillä ilmanlaadusta ovat hallituksen esityksen 200/2010 mukaisena säilyneet. Jos kunta

ei ryhtyisi ilmanlaadun turvaamiseen 144 b §:n tarkoittamalla tavalla laiminlyöden esimerkiksi velvollisuuden laatia ilmansuojelusuunnitelma raja-arvojen ylittyessä, asia voitaisiin panna vireille Lupa- ja valvontavirastossa. Lupa- ja valvontavirasto voisi antaa asiassa kuntaa velvoittavan päätöksen, joka olisi valituskelpoinen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 9 artiklan mukaisesta vaatimuksesta perustaa vähintään yksi näytteenottoaika viittä miljoonaa asukasta kohti paikkaan, jossa ultrapienten hiukkasten pitoisuudet ovat todennäköisesti suuria. Säädos sisältäisi tarkistamista koskevan direktiivin mukaisen ehdon väestömäärän kehitys huomioon ottaen. Seurantavastuu nimettäisiin HSY:lle yhdestä näytteenottoaikaista, sillä perusteella, että Suomessa ultrapienten hiukkasten suurimmat pitoisuudet todennäköisimmin esiintyvät pääkaupunkiseudulla ruuhkaisimpien liikenneväylienvarrella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 6 artiklan mukaisista keskimääräisen altistumisen alueyksiköistä. Suomessa direktiivin vaatimukset täyttävät neljä näytteenottoaikkaa Helsingissä, Kuopiossa ja Tampereella. Altistumisen seurantavelvoite direktiivin mukaan lasketaan tilastollisten alueyksiköiden eli NUTS alueiden mukaan. Direktiivissä vielä jaotteluperustelu lasketaan pinta-alan mukaan, joka voi olla enintään 85 000 km². Lisäksi näytteenottoaikoja pitää olla yksi miljoonaa asukasta kohden, kun lasketaan yli 100 000 asukkaan kaupunkialueiden väestö yhteen. Säädos sisältäisi tarkistamista koskevan direktiivin mukaisen ehdon huomioon ottaen väestömäärän kehitys.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin kansallisesta menettelytavasta momentissa 3 ja 4 nimetyille vastuutahoille aiheutuvien kustannusten kattamisesta. Nämä kansalliset seurantavastuut eivät kuulu kunnille 1 momentissa säädettyihin seurantavastuuihin, vaan ovat uudistetun ilmanlaatudirektiivin vähimmäisvaatimukset keskimääräisen altistumisen ja ultrapienten hiukkasten näytteenottoaikoista EU:n jäsenmaille. Nimetyt vastuutahot ovat lausunnoissaan ilmoittaneet huolehtivansa mainituista ilmanlaadun seurannoista, sillä edellytyksellä, että aiheutuvat kustannukset katetaan. Hallituksen esityksessä kustannusvaikutuksia on perusteltu kappaleessa 4.2.1.

Pykälän 6 sisältäisi asetuksenantovaltuuden, joka kytkettäisiin uudistettuun ilmanlaatudirektiiviin.

142 b §. *Ilmanlaadun seurannan järjestäminen supermittausasemilla.* Voimassa olevan 143 §:n säännökset koskevat ympäristön tilan seurantaa, ja pykälä sisältää myös ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset. Uudistettu ilmanlaatudirektiivi sisältää lukuisia uusia ilmanlaadun seurantaa koskevia säännöksiä. Ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset ehdotetaan nyt uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä koottaviksi uusiin ilmanlaadun seurantaa koskeviin nimenomaisiin pykäliin, eli 142 a ja 142 b §:ään. Muutoksen vuoksi ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset poistettaisiin voimassa olevan 143 §:n asiasisällöstä.

Edellä selostettuun perustuen pykälä olisi uusi. Sillä ja sen nojalla annettavalla asetustason sääntelyllä pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin supermittausasemia koskevat vaatimukset. Näitä vaatimuksia sisältyy 10 artiklan (supermittausasemat) lisäksi 9 artiklaan (näytteenottoaikkojen sijainti ja lukumäärä) ja 11 artiklaan (arviointi- ja vertailumenetelmät, tietojen laatuvaatimukset), sekä mainittuihin artikloihin kytkettyihin liitteisiin.

Pykälän 1 momentti sisältäisi perussäännöksen siitä, miten ilmanlaadun seuranta on supermittausasemilla järjestettävä. Osa momentissa luetelluista ilmanlaadun seurantaa koskevista vaatimuksista olisi samoja, kuin ehdotettavassa 142 a §:n mukaisessa seurannassa.

Yksityis-kohtaiset säännökset niistä säädettäisiin pykälän nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Momentin säännös supermittausasemilla järjestettävän ilmanlaadun seurannan tarkoituksesta olisi kansallinen, selkiyttävä täsmennys.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kansallisista seurantavastuista uudistetun ilmanlaatudirektiivin edellyttämällä supermittausasemilla, jotka perustuvat jäsenmaan asukaslukuun ka pinta-alaan. EU:n jäsenvaltioiden, joissa on alle 10 miljoonaa asukasta, on perustettava vähintään yksi supermittausasema kaupunkien tausta-alueelle. Kunkin EU:n jäsenvaltion, jonka alue on yli 100 000 km², on perustettava vähintään yksi supermittausasema maaseudun tausta-alueelle kutakin 100 000 km²:ä kohti. Kaupunkien osalta vaatimus supermittausasemista on täysin uusi. Maaseudun tausta-alueilla vaaditaan jo nykyisin laajoja mittauksia, joskin asemia ei ole aiemmin nimetty lainsäädännössä supermittausasemiksi ja mittausvelvoitteiden määrä on uusia vaatimuksia suppeampi.

Pykälän 3 momentissa säädetään direktiivin 10 artiklan 4 kohdan mukaisesti mahdollisuudesta perustaa yhteisiä supermittausasemia EU:n jäsenmaiden kesken. Esitys valtakunnallisten näytteenottopaikkojen vastuutahoista perustuu olemassa olevan seurannan täydentämiseen tai uusiin näytteenottopaikkoihin, joille on nimettävä vastuutaho. Uusien velvoitteiden osalta voidaan myös hyödyntää ilmanlaadun aiemmin tutkimuskäytössä olevia resursseja, jolloin seurannan aloittamisen kynnyks on matalampi olemassa olevaa infrastruktuuria hyödyntävä. Esitystä perusteena on kustannustehokkuus, olemassa olevaa osaamista hyödyntävä ja nopeasti toteutettava vaihtoehto siihen nähden, että vastuutahona olisi yksi esitetyistä vastuutahosta tai sellainen toimija, jolla ei ole kaikkia tarvittavia resursseja käytössään tällä hetkellä.

Supermittausasemien seurantavelvoitteiden osuudet kustannusten mukaan ovat: Ilmatieteen laitos 74 %, HSY 14 % ja Helsingin yliopisto 12 %. Epäpuhtauksien osalta vastuujako supermittausasemilla on taulukon 1 mukainen. HSY:n vastuutahona perustellaan sen olemassa olevan näytteenottopaikkojen lisäksi sillä, että HSY vastaa alueellaan raja-arvojen ylittymisen tiedottamisesta ja tiedottamisvastuu kattaisi myös HSY:n alueella olevat ympäristönsuojelulain mukaiset ilmanlaadun näytteenottopaikat.

Taulukko 1. Vastuujako kaupunkitausta-alueella mittausten mukaisesti.

Ilmatieteen laitos	Mustahiili, pienhiukkaset (PM _{2,5} EC/OC), sekä PM _{2,5} ionit, hengitettävät hiukkaset (PM ₁₀) metallit, metallien depositio, PAH depositio, elohopean depositio, bentseeni ja hiilimonoksidi.
HSY	Hengitettävät hiukkaset (PM ₁₀), pienhiukkaset (PM _{2,5}), NO _x , SO ₂ , O ₃ ja polyaromaattiset yhdisteet hengitettävissä hiukkasissa.
Helsingin yliopisto	Ultrapienet hiukkaset (UFP) ja hiukkasten lukumäärä (PSND) + asematila.

Kahden maaseudun tausta-alueen supermittausaseman Pallaksen ja Virolahden vastuu on Ilmatieteen laitoksella. Kolmas asema Hyytiälässä vastuu on Ilmatieteen laitoksella, joka käyttää Helsingin yliopistoa alihankkijana osalle näytteenotosta

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin supermittausasemien kuuluvan ilmanlaadun vertailulaboratorion toimintaan, kuten muu 142 a §:n mukainen ilmanlaadun seuranta. Tällä tarkoitetaan niitä asetustasolla täsmennettäviä ilmanlaadun arvioinnin laadunvarmennukseen ja mittaus tulosten validointiin liittyviä tehtäviä, joita vertailulaboratorion tehtäviin kuuluu.

Ilmanlaadun seurannasta vastaavien tahojen on varmistettava seurannan laatu, jonka vertailulaboratorio tarvittaessa tarkistaa ja toteuttaa vertailututkimuksia sekä uudistetun ilmanlaatudirektiivin liitteen V kohdan F sekä hyväksyy mittausmenetelmät 5 artiklan vaatimusten mukaisesti.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin kansallisesta menettelytavasta pykälässä nimetyille vastuutahoille aiheutuvien kustannusten kattamisesta vastuujaon mukaisesti. Kustannuksen perusteet on eritelty esityksen kappaleessa 4.2.1. sekä tämän pykälän 3 momentin perusteluissa.

Pykälän 6 sisältäisi asetuksenantovaltuuden, joka kytkettäisiin uudistettuun ilmanlaatudirektiiviin.

142 c §. *Ilmanlaadun seurantatietojen toimittaminen Euroopan komissiolle.* Pykälä olisi uusi. Sillä ja sen nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella pantaisiin täytäntöön osa uudistetun ilmanlaatudirektiivin 23 artiklan (Raportointi) vaatimuksista. Pykälä tarvittaisiin, koska ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset poistettaisiin nyt uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä voimassa olevan 143 §:n asiasisällöstä ja ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset ehdotetaan koottaviksi uusiin ilmanlaadun seurantaa koskeviin nimenomaisiin pykäliin, eli 142 a ja 142 b §:ään. Muutoksen vuoksi voimassa olevan 143 §:n säännös ympäristön tilan seurantatietojen julkaisemisesta ja toimittamisesta Euroopan Unionille ei enää kattaisi ilmanlaatua. Ilmanlaadulle tarvitaan siksi omat säännökset mainituista velvoitteista asetuksenantovaltuuksineen.

Pykälän 1 momentti sisältäisi perussäännöksen lain 142 a ja 142 b §:n mukaiseen seurantaan perustuvien ilmanlaadun seurantatietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle. Momentti kytkettäisiin uudistettuun ilmanlaatudirektiivin 23 artiklaan ja yksityiskohtaiset vaatimukset momentin tarkoittamasta tietojen toimittamisesta säädettäisiin pykälän 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella. Vastuu tietojen toimittamisesta säädettäisiin Ilmatieteen laitokselle. Tämä perustuisi nykyiseen käytäntöön. Momentti sisältäisi myös informatiivisen viittauksen ilmanlaadun tietovarantoon, johon kyseiset ilmanlaadun seurantatiedot kerätään ja jonka kautta ne myös julkaistaan.

Pykälän 2 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, joka kytkettäisiin uudistettuun ilmanlaatudirektiiviin ja sen nojalla annettaviin komission täytäntöönpanosäädöksiin.

142 d §. *Ilmanlaadun tietovaranto.* Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin ilmanlaadun tietovarannosta. Sääntely perustuisi pitkälti ympäristönsuojeluun tietojärjestelmää koskevaan sääntelyyn ympäristönsuojelulaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa, sekä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään liittyviin mainintoihin ympäristöministeriön ja Ilmatieteen laitoksen välillä vuonna 2005 laaditussa yhteistoimintasopimuksessa. Tietovarannon tietosisältöön kertyy jonkin verran henkilötietoja, kuten kohdassa nykytilan kuvaus on selostettu.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ensinnäkin ilmanlaadun tietovarannon käyttötarkoituksesta. Käyttötarkoitusta koskeva sääntely liittyisi yleisen tietosuojasetuksen vaatimuksiin henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Sääntelyllä pyrittäisiin varmistamaan, että tietovarantoon kerättäisiin vain käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Ympäristönsuojelun tietovarannon käyttötarkoitusta koskevassa sääntelyssä ei erikseen mainittaisi tutkimusta ja tilastointia, sillä yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan mukaan ne katsotaan aina henkilötietojen ensisijaisen käyttötarkoituksen kanssa yhdenmukaiseksi käyttötarkoitukseksi, josta ei tarvitse erikseen säätää. Käyttötarkoitus liittyisi uudistetun ilmanlaatudirektiivin raportointia koskeviin vaatimuksiin. Käyttötarkoitusta koskevassa

säännöksessä ”muut viranomaistehtävät” viittaisi siihen, että tietovarantoon kerättyjä tietoja käytetään myös esimerkiksi maankäytön suunnittelussa ja ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristölupamenettelyssä. Käyttötarkoitusta koskevalla sääntelyllä käytettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtien mukaista liikkumavaraa.

Pykälän 1 momentissa Ilmatieteen laitokselle säädettävä rekisterinpitovastuu perustuisi ympäristönsuojeluun tietojärjestelmää koskevassa sääntelyssä jo säädettyyn ylläpito- ja rekisterinpitovastuutehtävään, sekä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään liittyviin mainintoihin ympäristöministeriön ja Ilmatieteen laitoksen välillä vuonna 2005 laaditussa yhteistoimintasopimuksessa. Ilmatieteenlaitoksen henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on näin ollen yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta (lakisääteinen velvoite). Rekisterinpitovastuuta koskevalla sääntelyllä käytettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaista kansallista liikkumavaraa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietovarannon käyttötarkoitukseen kytkeytyvästä tietosisällöstä ja tietovarantoon kerättävien tietojen tallennus- ja toimittamisvelvollisuuksista. Tietosisältöä koskevalla sääntelyllä käytettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtien mukaista liikkumavaraa.

Pykälän 3 momentti sisältäisi säännöksen ilmanlaadun tietovarantoon kerättyjen ilmanlaadun seurantatietojen julkaisemisesta yleisen tietoverkon välityksellä. Julkaistavat tiedot ovat ilmanlaatua kuvaavia tietoja, eivätkä ne sisällä henkilötietoja, eivätkä sellaisia paikkatietoja, jotka ovat yhdistettävissä luonnollisiin henkilöihin. Näin ollen sääntely ei liittyisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtien mahdollistaman liikkumavaran käyttöön. Säännös liittyisi ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista tiedottamista koskevan 144 a §:n sääntelyyn. Yhdessä mainitut säännökset liittyisivät uudistetun ilmanlaatudirektiivin 22 artiklan (Yleisölle tiedottaminen) täytäntöönpanoon.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

143 §. *Muu ympäristön tilan seuranta.* Voimassa olevan 143 §:n säännökset koskevat ympäristön tilan seurantaa, ja pykälä sisältää myös ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset. Uudistettu ilmanlaatudirektiivi sisältää lukuisia uusia ilmanlaadun seurantaa koskevia säännöksiä. Ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset ehdotetaan nyt uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä koottaviksi uusiin ilmanlaadun seurantaa koskeviin nimenomaisiin pykäliin, eli 142 a ja 142 b §:ään. Muutoksen vuoksi ilmanlaadun seurantaa koskevat säännökset poistettaisiin voimassa olevan 143 §:n asiasisällöstä, ja samalla pykälän otsikoksi muutettaisiin muotoon ”Muu ympäristön tilan seuranta”. Muilta osin pykälän asiasisältö säilyisi ennallaan. [Pykälän asiasisällöstä on tarkoitus kohdassa 11.2 mainitulla hallituksen esityksellä poistaa ympäristönsuojelun tietojärjestelmään tallennettavia ympäristön tilan seurantatietoja koskeva asetuksenantovaltuus, jolle ei pykälässä ole niin kutsuttua perussäännöstä].

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 1 momenttia vastaavalla tavalla kunnan ja Lupa- ja valvontaviraston tehtävistä ympäristön tilan seurannassa. Pieni terminologinen tarkistus tehtäisiin kuitenkin Lupa- ja valvontaviraston tehtävään liittyvässä sääntelyssä, eli termi ”alue” korvattaisiin termillä ”toimialue”.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 3 momenttia vastaavalla tavalla päästökattodirektiiviin edellyttämästä ekologisesta vaikutusseurannasta.

Pykälän 3 momentti sisältäisi voimassa olevaa 4 momenttia vastaavan Suomen ympäristökeskuksen tehtäviä koskevan informatiivisen viittaussäännöksen. Suomen ympäristökeskuksen ympäristön tilan seuranta koskevista tehtävistä säädetään esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksesta annetussa laissa (1069/2009).

Pykälän 4 momentti sisältäisi voimassa olevaa 5 momenttia vastaavat säännökset seurantatietojen julkistamisesta ja niistä tiedottamisesta.

Pykälän 5 momentti sisältäisi voimassa olevaa 4 momenttia vastaavan ympäristön tilan seurantaan liittyvän asetuksenantovaltuuden.

Pykälän 6 momentissa viitattaisiin voimassa olevaa 7 momenttia vastaavalla pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren tilan seurannan osalta lakiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä.

144 §. Ilmanlaadun hallinta. Pykälä perustuu osin voimassa olevan 144 §:n 1 momentin ja voimaassa olevan ilmanlaatuasetuksen sääntelyyn ilmalaadun hallinnan tarkoituksesta hyvän ilmanlaadun ylläpitämiseksi. Jos ilmanlaatu on jo hyvä, tavoitteena on säilyttää se sellaisenaan tai sitä on parannettava. Suurelta osin pykälä perustuisi uudistetun ilmanlaatudirektiivin 12 artiklan täytäntöönpanoon.

Säännöksen toinen momentti esittää vastuun ilmanlaadun hallinnalle. Säännöksessä on otettu huomioon kunnan rajatut valtuudet tarvittaviin toimenpiteisiin ilmanlaadun hallinnassa. Kunnan vastuu ilmanlaadun hallinnasta käytettävissä olevin keinoin sekä tarve yhteistoiminnasta ilmanlaadun hallinnassa, suunnitelmien laadinnassa (HE 145 § ja 146 §) ja suunnitelmien toimenpanossa selkeyttää nykyisen ympäristönsuojelulain 144 § vastuuta kunnan osalta silloin, kun kunta ei kykene omin toimin yksin vaikuttamaan ilmanlaatuun.

Säännöksen toisessa momentissa Lupa- ja valvontavirastolle esitetään uutta vastuuta yhteensovittaa hallintatoimet silloin, kun toimien toimeenpanovaltuuksia on useammalla taholla. Lupa- ja valvontaviraston on ilmanlaatuasetuksen 3 §:n mukaan oltava selvillä ilmanlaadusta ja valtion lupaviranomaisena valvottava ympäristöluvista toiminnanharjoittajilta edellytettäviä ilmanlaadun seurantavelvoitteita. Kunnan alueella toimivaltuuksia toimenpiteille valtion ylläpitämällä liikenneväylillä on elinvoimakeskuksella.

Säännöksen toisessa momentissa elinvoimakeskus nimettäisiin tahoksi, jolla on mahdollisuus vaikuttaa ilmanlaadun hallintaan, koska elinvoimakeskuksen tehtäviin kuuluu lain (531/2025 2 §) mukaan maanteiden pito. Yhteistyötä ilmanlaadun hallinnassa maanteiden osalta tarvitaan, koska kunnilla ei ole valtuuksia ilmanlaadun hallintaan tarvittaviin toimiin, mutta maantie vaikuttaa kunnan alueen ilmanlaatuun.

144 a §. Ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista tiedottaminen. Pykälä olisi uusi. Sillä ja sen nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella pantaisiin täytäntöön suurin osa yleisölle tiedottamista koskevista uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimuksista. Näitä vaatimuksia sisältyy sekä 22 artiklaan (Yleisölle tiedottaminen) että 15 artiklaan (Varoituskynnysten tai tiedotuskynnysten ylittyminen). Pykälä ei kuitenkaan koskisi niitä 22 artiklan vaatimuksia, jotka koskevat tiedottamista seuraavista asioista: ilmanlaadun parantamista koskevat 19 ja 20 artiklan tarkoittamat suunnitelmat ja 18 artiklan tarkoittama raja-arvojen määrääaikojen pidentämistä koskeva päätös. Mainitut vaatimukset pantaisiin täytäntöön ehdotetuilla 147 a §:llä ja 147 b §:llä.

Pykälä tarvittaisiin, koska ilmanlaadun seuranta koskevat säännökset poistettaisiin voimassa olevan 143 §:n asiasisällöstä ja asiaa koskevat säännökset koottaisiin nyt uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä uusiin pykäliin, eli 142 a ja 142 b §:ään. Muutoksen vuoksi voimassa olevan 143 §:n säännös ympäristön tilan seurantatietojen julkaisemisesta ja toimittamisesta EU:lle ei enää kattaisi ilmanlaatua. Ilmanlaadulle tarvitaan siksi omat säännökset mainituista velvoitteista asetuksenantovaltuuksineen.

Yleisölle on uudistetun ilmanlaatudirektiivin 22 artiklan mukaan tiedotettava hyvin laajasti ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista. Mukana on myös muita kuin ilmanlaadun seurantatietoja. Esimerkiksi 22 artiklaan liittyvässä liitteessä X edellytetään tiedottamista myös ennalta ehkäisevistä toimista epäpuhtauksien ja/tai niille altistumisen vähentämiseksi; aloista, joilla päästöjä syntyy eniten; toimintasuosituksista päästöjen vähentämiseksi sekä mahdollisista mittauskampanjoista sekä niiden tuloksista. Siksi pykälän otsikko olisi tarkoituksella muotoiltu kuulumaan ” Ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista tiedottaminen”.

Pykälän 1 momentti sisältäisi perussäännökset niistä tahoista, joita tulee tiedottaa ja tiedoista, joista tulee tiedottaa. Tiedotettavista tiedoista säädettäisiin yksityiskohtaisemmin pykälään sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedottamisen toteuttamistavoista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tiedottamisesta vastuussa olevista tahoista. Vastuunjako vastaisi pitkälti nykyistä käytäntöä. Kuitenkin elinvoimakeskukseen vastuu olisi kokonaan uutta. Vastuunjaosta säädettäisiin yksityiskohtaisemmin pykälään liitetyn asetuksenantovaltuuden nojalla.

Pykälän 4 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen niihin pykäliin (ehdotetut 147 a § ja 147 b §), joilla pantaisiin täytäntöön ne 22 artiklan tiedottamista koskevat vaatimukset, jotka liittyvät ilmanlaadun parantamista koskeviin 19 ja 20 artiklan tarkoittamiin suunnitelmiin ja 18 artiklan tarkoittamiin raja-arvojen määräaikaisten pidentämistä koskeviin päätöksiin.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, joka kytkettäisiin uudistettuun ilmanlaatudirektiiviin.

144 b §. *Ilmanlaadun turvaamiseksi annettavat määräykset.* Pykälä olisi uusi, mutta sen asiasisältö vastaisi pitkälti voimassa olevan 144 §:n 2 momenttia. Voimassa olevassa säännöksessä määräysten antaminen on liitetty ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman toimeenpanoon. Tähän verrattuna uutta olisi säännös siitä, että määräyksiä voitaisiin antaa myös muutoin kuin suunnitelman toimeenpanemiseksi, eli suoraan tilanteessa, jossa joku lain 141 § nojalla säädetty raja-arvo tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoite ylittyy. Tämän säännöksen tarkoituksena olisi tehostaa kunnan käytettävissä olevia keinoja puuttua ilmanlaadun heikkenemiseen tilanteissa, joissa raja-arvo tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoite ylittyy. Ilmanlaadun turvaamiseksi laadittavan suunnitelman valmistelu vie aikaa, eikä se siksi kaikissa tilanteissa mahdollista riittävän nopeita toimia. Säännöksellä varmistettaisiin, että kunnalla olisi mahdollisuus antaa määräys ilmanlaadun turvaamiseksi viivytyksettä ilmanlaadun heikentyessä niin merkittävästi, että raja-arvot tai keskimääräisen altistumisen ylittivät. Tarkoitus olisi, että pykälän nojalla annetuilla määräyksillä voitaisiin esimerkiksi lyhytaikaisesti rajoittaa puun pienpolttoa tietyllä rajatulla alueella ilmanlaadun parantamiseksi.

Voimassa olevaan säännökseen verrattuna uutta olisi myös säännös, jolla selkiytettäisiin ehdotetun pykälän nojalla annettavien määräysten ja lain 180 §:n nojalla annettavien

määräysten välistä suhdetta. Uutta olisi myös selventävä säännös siitä, että liikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentämisestä säädetään muualla lainsäädännössä. Liikenteen rajoittamista koskevia määräyksiä voidaan antaa esimerkiksi tieliikennelain (729/2018) nojalla ja määräyksiä väylien puhtaanapidosta esimerkiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) nojalla. Kuten aikaisemman ympäristönsuojelulain perusteluissa (HE 84/1999 vp) on todettu, pykälän nojalla annettavat määräykset ilmanlaadun turvaamisen muistuttaisivat hallintopakon käyttöä. Määräykset olisivat valituskelpoisia, mutta ne voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Uudistettu ilmanlaatudirektiivin edellyttää, että ilmanlaadun parantamista koskeviin suunnitelmiin sisällytetään toimet ilmanlaatuun vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi. Pykälän sääntely olisi näin ollen myös osa uudistetun ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanoa.

145 §. *Ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuus.* Säännöksellä pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan kohdat 1 ja 3. Ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuutta täsmennettäisiin direktiivin mukaiseksi ja poistettaisiin kansallinen tiukennus velvoitteesta laatia suunnitelma, kun raja-arvot ovat vaarassa ylittyä. Vaatimus laatia ilmansuojelusuunnitelma raja-arvojen ollessa vaarassa ylittyä ei perustu uudistetun direktiivin vaatimuksiin, mutta olisi osittain päällekkäinen direktiivin uuden ilmanlaatu koskevan etenemissuunnitelman laatimisvelvoitteen kanssa (145 d §). Keskipitkän aikavälin suunnitelma luovuttaisiin ja sen tilalla käytettäisiin määritelmää ”ilmansuojelusuunnitelma” vastaamaan paremmin direktiivin ilmanlaatuun liittyvien suunnitelmien määritelmiä. Kansallinen vakiintunut määritelmä ilmansuojelusuunnitelma vastaa direktiivin ilmanlaatusuunnitelmaa. Direktiivissä on edelleen pitkän aikavälin tavoitteet otsonille, mutta pitkän aikavälin suunnitelmaa ei erikseen otsonille ole määritelty. Lain 2 momentti vastaa ympäristönsuojelulain 145 § 3 momenttia, mutta kunta vastuutahona olisi täsmennetty hallituksen esityksen mukaiseksi, mitä esityksen 3 momentissa annetaan.

Lain 3 momentissa kunnan ensisijainen vastuu ilmanlaadun vastuutahona on säilytetty. Tietyissä tilanteissa edellytetään lisäksi yhteistyötä eri viranomaisten kesken. Kansallisella säännöksellä turvattaisiin ilmansuojelusuunnitelman toimenpiteisiin sitoutuminen myös silloin, kun kunnan toimivalta ei riitä suunnitelman toimenpiteiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi, vaan lisäksi tarvittaisiin toisen viranomaisen tai toisen kunnan osallistumista. Lupa- ja valvontavirastolla on ympäristönsuojelulain mukaan ilmanlaatuun liittyvä vastuu olla selvillä ilmanlaadusta sekä velvoittaa luvanvaraisia toimintoja osallistumaan yhteistarkkailuun, jos toiminnasta aiheutuu ympäristövaikutuksia. Lain 4 momentissa ympäristöministeriön osallistuminen tarvittaessa suunnitelman laadintaan olisi uusi säännös. Ympäristöministeriö voi osallistua suunnitelmaan, jos suunnitelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää lainsäädäntömuutoksia tai muita ministeriön tehtäviin kuuluvia toimenpiteitä. Lain 5 momentissa huomioitaisiin viranomaiskohtaiset toimet ja hyväksymismenettelyt, koska eri viranomaisilla on erilaiset menettelyt suunnitelmien hyväksymiseksi.

145 a §. *Poikkeukset ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuudesta.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentilla pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan kohdan 3 sekä 19 artiklan kohtien 1, 2, 3 mukaiset poikkeukset suunnitelman laatimisesta. Säännökseen on lisätty kohta 2 poikkeuksesta suunnitelman laatimiseen, kun on kyse 148 a § mukaisesta luonnollisista lähteistä olevista päästöistä, jolloin sitä ei katsota direktiivin tarkoittamaksi ylitykseksi. EU komissio vahvistaa vuoden 2026 aikana täytäntöönpanosäädöksellä teknisiä yksityiskohtia siitä, mitä ovat artiklassa 16 tarkoitettujen luonnollisten lähteiden ja niiden osuus pitoisuuksissa voidaan osoittaa. Luonnollisiksi lähteitä olisivat sellaiset lähteet, joiden syntymiseen ihminen ei ole suoraan tai välillisesti vaikuttanut. Pykälän 2 momentilla pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 22 artiklan kohta 1 tiedottamisen velvoitteesta, 17

artiklan kohta 2 todisteiden esittämisestä ja 19 artiklan kohta 2 suunnitelman laatimatta jättämisestä.

Pykälän 3 momentilla pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 21 artiklan kohta 2, joka koskee jäsenvaltioiden yhteistyötä valtioiden rajat ylittävän ilman saastumisen vähentämiseksi ilmanlaatua koskevilla suunnitelmissa.

145 b §. *Ilmansuojelusuunnitelman sisältövaatimukset.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentilla pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan kohdan 6 sisältövaatimukset ilmansuojelusuunnitelmille. Pykälän toisella momentilla pantaisiin täytäntöön 19 artiklan 1 kohta ilmansuojelun etenemissuunnitelman huomioon ottamiseksi. Uudistetussa ilmanlaatudirektiivin liitteessä VIII olevia yksityiskohtaisempia sisältövaatimuksia voidaan antaa 3 momentin mukaisella asetuksella.

145 c §. *Yhdenmukaisuus muihin ilmanlaatuun vaikuttaviin kansallisiin suunnitelmiin.* Uudella 145 c §:llä pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 6 kohdan vaatimus yhdenmukaisuudesta muiden suunnitelmien kanssa. Pykälässä pantaisiin myös täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 2 kohdan 6 alakappale otsonin ilmanlaatuvaikutteiden huomioimisesta myös kansallisessa ilmansuojeluohjelmassa, josta on säädetty voimassa olevassa ilmanlaatuasetuksen 16 §:ssä. Ilmanlaatuasetuksessa voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhdenmukaisesta sisällöstä ja huomioon otettavista EU:n direktiivien mukaisista ilmanlaatuun vaikuttavista suunnitelmista.

145 d §. *Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuus ja sisältövaatimukset.* Pykälä olisi uusi. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan kohta 4. Pykälän toisessa momentissa nimetään kansalliset vastuut laatimisvelvollisuudesta. Momentin mukaan ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisesta vastaisivat samat tahot kuin ilmansuojelusuunnitelman laatimisesta. Kolmannessa momentissa huomioidaan uudistetussa ilmanlaadun direktiivissä korostettu erityisten väestöryhmien huomioiminen suunnitelmissa. Pykälän neljännellä momentilla pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 6 kohdan vaatimus yhdenmukaisuudesta muiden suunnitelmien kanssa. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin liitteen VIII tarkempia vaatimuksia ilmansuojelun etenemissuunnitelman sisällöstä annettaisiin ilmanlaadunasetuksessa.

145 e §. *Poikkeukset ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuudesta.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentilla pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan kodan 3 sekä 19 artiklan kohtien 1, 2, 3 mukaiset poikkeukset ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisesta. Säännökseen on lisätty kohta 2 poikkeuksesta suunnitelman laatimiseen, kun on kyse 148 a § mukaisesta luonnollisista lähteistä olevista päästöistä, jolloin sitä ei katsota direktiivin tarkoittamaksi ylitykseksi. Pykälän 1 momentissa pannaan täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 4 kohta, jonka mukaan ilmansuojelun etenemissuunnitelmaa ei tarvitsisi laatia, mikäli se voidaan perustella perusskenaariolla. Uudistettu ilmanlaatudirektiivi ei määrittele perusskenaariota, mutta esimerkiksi ilmastopolitiikan yhteydessä se on tulevaisuutta käsittelevä tarkastelu, jossa nykyiset toimintatavat, päätökset ja trendit jatkuvat ennallaan ilman uusia, merkittäviä muutoksia tai toimenpiteitä. Jos ilmansuojelusuunnitelma on tehty ja siihen sisältyy skenaario toimien toteuttamatta jättämisen vaikutuksista, voidaan sitä käyttää myös perusskenaariona ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimatta jättämisen perusteluissa. Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimatta jättäminen voidaan myös perustella varta vasten laaditun perusskenaarion avulla ilman, että aiempia suunnitelmia on olemassa.

Pykälän 2 momentilla toimeenpantaisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 2 kohdassa edellytetty perusteluvelvollisuus Euroopan komissiolle ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimatta jättämisestä sekä siitä tiedottamisesta. Pykälän 3 momentissa pannaan täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 21 artiklan kohdassa 1 ja 2 oleva vaatimus jäsenmaiden yhteistyöstä ilmanlaatua koskevien suunnitelmien laatimista rajat ylittävien vaikutusten vähentämiseksi.

146 §. *Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvelvollisuus ja sisältövaatimukset.* Voimassa oleva 146 § Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmat jaettaisiin kahteen pykälään 146 § ja 146 a § vastaavasti, kuten on jaettu ilmansuojelusuunnitelmia ja ilmansuojelusuunnitelmia koskevat pykälät. Pykälän 1 ja 2 momenttia täsmennettäisiin esityksen kansallisen vastuujon mukaisesti suunnitelmien laatimisesta. Pykälän 1 momentilla pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 20 artiklan 1 kohta laatimisvelvollisuudesta varoituskynnyksen ollessa vaarassa ylittyä. Säännöksen voimassa oleva kansallinen ilmaisu ”ylittyy tai on vaarassa ylittyä” on säilytetty sellaisenaan, koska se täsmentää uudistetun ilmanlaatudirektiivin tarkoitamaa tilannetta ”on olemassa riski ylittyä”. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on laadittava myös tilanteessa, kun varoituskynnykset ovat jo ylittyneet ja riski ylittymisestä on jo ohitettu.

Pykälän 3 momentilla toimeenpantaisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 20 artiklan 1 kohdan sisältövaatimukset kiireellisistä ja herkkiin väestöryhmiin vaikuttavista toimista.

146 a §. *Poikkeukset lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta.* Lakiin lisättäisiin uusi 146 a §, jonka 1 momentilla pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 20 artiklan 1 kohdassa säädetty poikkeus lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta. Edellä mainittu poikkeus huomioi rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa paikallisesti otsonin kaukokulkeumaan, mutta otsonin varoituskynnyksen ylittyessä tai kun kynnyks on vaarassa ylittyä, suunnitelman perusteluissa on arvioitava mahdollisuudet vähentää vaikutuksia myös paikallisesti. Säännöksellä täsmennettäisiin voimassa olevan 146 § 1 momentissa olevaa poikkeusta huomioon ottaen direktiivin mukaisesti maantieteelliset, meteorologiset ja taloudelliset olosuhteet.

Pykälän 2 momentti sisältäisi uudistetun ilmanlaatudirektiivin 20 artiklan 1 kohdan poikkeukset hengitettävien hiukkasia ja pienhiukkasia koskevalle lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmalle. Uudistettuun direktiiviin kirjattiin tässä yhteydessä eräänä poikkeuksena kotitalouden lämmitysjärjestelmistä aiheutuvat hiukkaspäästöt ja siitä johtuva varoituskynnyksen ylittymisen riski. Kotitalouksien lämmitysjärjestelmät ja niiden hidas uudistumisnopeus voitaisiin ottaa myös huomioon tavoitteiden saavuttamisen määräaika-poikkeuksien perusteluissa pykälässä 147 b §. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin perusteluissa toisaalta nostetaan esille tehokkaiden paikallisten vähentämistoimien merkitys esimerkiksi lämmitysjärjestelmien päästöjen osalta. Pykälän 3 momentissa pannaan täytäntöön 20 artiklan 2 kohdan ja vanhan ilmanlaatudirektiivin mukainen säännös toimista esimerkiksi kotitalouksen lämmitykseen liittyen, joita on tapauksen mukaan harkittava lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman sisällössä.

147 §. *Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen liittyvät määräajat ja päivittämistä koskevat sisältövaatimukset.* Lain 147 § otsikko muutettaisiin kattamaan kaikki uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaiset suunnitelmat. Lisäksi pykälään ja sen otsikkoon lisättäisiin suunnitelmien päivittämistä koskevat sisältövaatimukset. Pykälän 1 momentissa pantaisiin täytäntöön ilmaaatudirektiivin 19 artiklan 1 kohdan määräaika vaatimus ilmansuojelusuunnitelmalle ja pykälän 2 momentilla 19 artiklan 4 kohdan määräaika vaatimus ilmansuojelun etenemissuunnitelmalle. Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuus olisi rajattu hallituksen esityksessä 145 d § mukaisesti ilmanlaadun seurantatietoihin ennen vuotta 2030, jonka jälkeen raportoitavien

seurantatietojen perusteella ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvoitetta ei enää olisi.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevan 147 § 2 momenttia. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on laadittava viipymättä momentissa mainittujen edellytysten täytyessä. Voimassa olevan 147 § mukainen säännös, joka mukaan lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma tulisi laatia viipymättä sen jälkeen, kun varoituskynnys on ylittynyt tai sen ylittymisen vaara on havaittu, ei perustuisi uudistettuun ilmanlaatudirektiiviin, vaan kyseessä on kansallisten tarpeiden mukainen täsmennys, jota on perusteltu hallituksen esityksessä 200/2010. Esityksen vaatimus suunnitelman laatimisesta viipymättä tukee direktiivin 5 artiklan varoituskynnyksen määritelmän 37 mukaista tavoitetta eli toimiin ryhtymisestä viipymättä varoituskynnyksen ylittyessä. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman toimet voivat olla luonteeltaan kiireellisiä, jolloin varoituskynnyksen ollessa vaarassa ylittyä, suunnitelma tulisi olla valmiina mahdollisimman pian ilmalaadusta aiheutuvan riskin vähentämiseksi. Lyhyen aikavälin suunnitelman toimittamisen määräajasta Euroopan komissiolle säädettäisiin 147 a §:ssä.

Pykälän 4 momentilla toimeenpannaan uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 5 kohta ja pykälän 5 momentilla toimeenpannaan 19 artiklan 2 kohta, jonka mukaan on arvioitava uudelleen mahdollisuuksia vähentää otsonipitoisuuksia vähintään joka viides vuosi.

147 a §. Ilmanlaatua koskevien suunnitelmien laatimismenettely ja tietojen toimittaminen. Pykälä olisi uusi ja sen 1 momentissa edellytettäisiin laatimaan ilmanlaatua koskevista suunnitelmista luonnokset sekä yhteenvedon, joihin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan kohdan 7 mukaisesti yleisö ja asianomaiset viranomaiset voisivat tutustua ja vaikuttaa suunnitelmaan sitä laadittaessa. Säännös vastaisi voimassa olevan 147 § 3 momentin sisältöä huomioiden myös uutena ilmansuojelun etenemissuunnitelman ja yhteenvedon suunnitelmasta. Pykälän 1 momentissa pannaan täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 20 artiklan 6 kohdan mukainen käytäntöjen vaihto jäsenmaiden kesken ja siihen liittyvästä yhteydenpidosta Euroopan komissioon esitettäisiin kansallisella säännöksellä ympäristöministeriötä.

Pykälän 2 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan 147 §:n 4 momenttia, jota on muutettu valtion valvontaviranomaisen osalta tarkoittamaan nykyistä Lupa- ja valvontavirastoa. Lisäksi momentissa on täsmennetty säännöksen koskevan 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n mukaisia suunnitelmien luonnoksia ja niiden päivityksiä. Pykälän 2 momentin ja voimassa olevan 147 §:n 3 momentin mukainen aika mielipiteiden esitykseen perustuu uudistetun ilmanlaatudirektiivin 20 artiklan 3 kohdassa viitattuun niin sanotun osallistumisoikeusdirektiivin 2003/35/EY kansalliseen toimeenpanoon, jonka mukaan yleisön mielipiteiden esittämiselle on varattava aikaa vähintään 30 päivää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hyväksytyn ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman toimittamisesta kansallisesti sekä huomioiden ilmanlaatudirektiivin 23 artiklassa Euroopan komissiolle toimitettavat tiedot ja raportointi. Momentissa viitattaisiin direktiiviin, koska sekä ilmanlaadun seurantatietoja, että suunnitelmia koskeva EU:n raportointijärjestelmää ollaan parhaillaan päivittämässä vastaamaan uudistetun direktiivin vaatimuksia ja Euroopan komissio julkaisee 2026 aikana täytäntöönpanosäädökset, joissa täsmennetään tietojen toimittamista komissiolle. Momentissa esitettäisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 8 kohdan mukainen kahden kuukauden määräaika ilmansuojelusuunnitelman ja ilmansuojelun etenemissuunnitelman toimittamisesta Euroopan komissiolle. Määräajan laskeminen aloitettaisiin suunnitelmien hyväksymisestä. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman toimitusajaksi Euroopan komissiolle esitettäisiin 20 artiklan kohdan 5 mukaisesti vuosittain raportoinnin yhteydessä.

Pykälän 4 momentilla täytäntöönpantaisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 7 kohdan mukainen vaatimus yleisön kuulemisesta myös suunnitelmia päivitettäessä.

Pykälän 5 momentti olisi voimassa olevan 147 §:n 6 momentin mukainen kansallinen säädös, jolla varmistettaisiin, että Lupa- ja valvontavirasto sekä ministeriö pidettäisiin säännöllisesti ajan tasalla suunnitelman toimien edistymisestä. Sääöksessä tarkoitettu raportti olisi lähinnä tiivis luettelo tai taulukko toteutetuista toimista ja siinä tulisi mainita taho tai tahot, joilta voi tiedustella tarkempia tietoja.

147 b §. *Raja-arvoihin liittyvän määräajan pidentäminen.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentilla säädettäisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti määräajan pidennystä raja-arvojen soveltamistavoitteeseen. Kansallisesti soveltaen säännökseen esitettäisiin, että määräajan pidentämisen hakemista voi hakea asianomainen kunta.

Pykälän toisessa momentissa esitettäisiin 18 artiklan 4 kohdan mukaiset määräajat sekä kansallinen menettelytapa määräajan pidennyksen hakemiselle. Jotta pidennystä voidaan hakea, on myös laadittava ilmansuojelun etenemissuunnitelma, jolla on direktiivissä annettu oma määräaikansa.

Pykälän 3 momentissa säädetään uudistetun ilmanlaatudirektiivin 18 artiklan 4 kohdan mukaisesta määräajan pidennyksen jatkoaikaa koskevasta uudesta hakemuksesta. Euroopan komission myöntämää jatkoaikaa määräajan pidennykselle ei voi saada kuin kerran.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kansallinen menettelytapa määräajan pidentämistä koskien. Ympäristöministeriön päätöksellä, joka perustuisi Euroopan komission kantaan määräajan pidentämisestä, kunnalle myönnettäisiin määräajan pidennys ja päätöksestä tiedotettaisiin, kuten ilmanlaadun tiedottamisesta säädettäisiin tässä hallituksen esityksessä.

148 §. *Hiekoituksesta ja suolauksesta aiheutuvat raja-arvojen ylitykset.* Voimassa olevaa pykälää muutettaisiin vastaamaan uudistettua uudistetun ilmanlaatudirektiiviä ja täsmennettäisiin siinä olevia kansallisia vastuuta. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan vaatimukset hiekoitusta ja suolauksesta koskeviin poikkeuksiin. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan vastuulle määrittää alueet, joilla hengittävien hiukkasten raja-arvon ylittämät pitoisuudet johtuvat hiekoituksesta tai suolauksesta. Vaatimus alueiden määrittämisestä perustuu uudistetun ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan 1 kohtaan. Momentissa viitataan uudistetun ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan tarkoitamiin todisteisiin, koska Euroopan komissio julkaisee 2026 aikana täytäntöönpanosäädökset, joilla täsmennetään teknisiä yksityiskohtia Euroopan komission edellyttämistä menetelmistä ja tiedoista poikkeusta haettaessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kansallisesta menettelytavasta tietojen toimittamiseksi 17 artiklan 2 ja 4 kohdan mukaisesti Euroopan komissiolle. Kunnalle säädettäisiin vastuu vaadittavien tietojen toimittamisesta. Artiklan 17 mukainen selvitys toimitetaan Euroopan komission ilmanlaadun raportointijärjestelmän kautta. Järjestelmän kautta syötetään keskeisimmät tiedot lomakkeille sekä liitetään mukaan kirjallinen selvitys. Ilmatieteen laitoksella on raportointijärjestelmään käyttöoikeudet ja kokemus järjestelmän säännöllisestä käytöstä ilmanlaatu-tietojen raportoinnissa. Ilmatieteen laitoksen tekninen tuki kunnalle sujuvoittaisi tietojen toimittamista, mutta kunnat vastaisivat toimitettavista tiedoista ja toimittamisesta vaatimusten mukaisesti Euroopan komissiolle. Yhden tai useamman kunnan toimittamista tiedoista muodostuisi 17 artiklan 2 kohdan tarkoittama luettelo seuranta-alueista. Käytäntö vastaisi nykyisiä Euroopan komission menettelytapoja tietojen toimittamisesta

järjestelmän kautta, mutta menettelytavasta ei ole Suomessa käytännössä kokemusta, eikä tästä ole annettu erikseen säädöstä.

148 a § Päästöosuudet luonnollisista lähteistä. Pykälä olisi uusi. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 16 artikla sekä kansallisesti säädettäisiin, että kunta voisi esittää alueet, joilla ilmanlaatuun ovat vaikuttaneet merkittävästi luonnollisista lähteistä olevat päästöt. Pykälän 1 momentissa viitataan uudistetun ilmanlaatudirektiivin 16 artiklan 2 kohtaan, koska Euroopan komissio julkaisee 2026 aikana täytäntöönpanosäädökset, joilla täsmennetään teknisiä yksityiskohtia Euroopan komission edellyttämistä menetelmistä ja tiedoista poikkeusta haettaessa. Luonnollisia lähteitä olisivat sellaiset, jotka eivät johdu suoraan tai välillisesti ihmisen toiminnasta ja joita ovat muun muassa luonnonilmiöt kuten tulivuorenpurkaukset, maanjäristykset, geoterminen toiminta ja maastopalot. Säädös toimeenpannaan nyt myös kansallisesti ja koska luonnon ääri-ilmiöiden esiintymisen arvioidaan mm. Suomen ympäristökeskuksen mukaan lisääntyvän. Voimassa oleva kansallinen sääntely on ankarampi, koska luonnollisista lähteistä peräisin olevia päästöjä ei ole otettu siinä huomioon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kansallisesta menettelytavasta tietojen toimittamiseksi 16 artiklan 2 ja 4 kohdan mukaisesti Euroopan komissiolle. Kunnalle säädettäisiin vastuu vaadittavien tietojen toimittamisesta. Artiklan 16 mukainen selvitys toimitetaan Euroopan komission ilmanlaadun raportointijärjestelmän kautta. Järjestelmän kautta syötetään keskeisimmät tiedot lomakkeille sekä liitetään mukaan kirjallinen selvitys. Ilmatieteen laitoksella on raportointijärjestelmään käyttöoikeudet ja kokemus järjestelmän säännöllisestä käytöstä ilmanlaatatietojen raportoinnissa. Ilmatieteen laitoksen tekninen tuki kunnalle sujuvoittaisi tietojen toimittamista, mutta kunnat vastaisivat toimitettavista tiedoista ja että, ne toimitetaan vaatimusten mukaisesti Euroopan komissiolle. Yhden tai useamman kunnan toimittamista tiedoista muodostuisi 16 artiklan 2 kohdan tarkoittama luettelo seuranta-alueista. Säädöksen sovellettaisiin ennalta arvaamattomiin tilanteisiin, jolloin niiden vaikutuksen laajuus voi vaihdella yksittäisen näytteenottoaikan lähialueesta aina laajemmin valtakunnalliseksi.

186 §. Vireillepano-oikeus. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Se koskisi kirjallisen päätöksen tekemisestä tilanteessa, jossa valvontaviranomainen ei ryhdy 1 momentissa tarkoitetun vireillepanon perusteella toimiin. Nykytilanteessa lainsäädännöstä ei selkeästi ilmene kyseistä vireillepanoon perustuvan valituskelpoisen päätöksen saamisen vaihetta. Kirjalliseen päätökseen liitettäisiin valitusoikeutta koskevat säännökset ehdotetussa 191 §:ssä (uusi 4 momentti). Ratkaisu olisi yhdenmukainen vireillepano-oikeutta eräissä ilmanlaatuun liittyvissä asioissa koskevan ehdotettavan 186 a §:n ja siihen liitettävän valitusoikeutta koskevan sääntelyn kanssa.

186 a §. Vireillepano-oikeus eräissä ilmanlaatuun liittyvissä asioissa. Pykälä olisi uusi ja se olisi osa uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artiklan (Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus) täytäntöönpanoa. Muutoksenhausta pykälän nojalla annettaviin vireillepanoon perustuviin Lupa- ja valvontaviranomaisen päätöksiin säädettäisiin 194 a §:ssä ja valitusoikeudesta kyseisiin päätöksiin säädettäisiin 195 b §:ssä.

Pykälän 1 ja 2 momentit koskisivat tilannetta, jossa suunnitelman laatimisesta vastuussa oleva viranomainen ei olisi oma-aloitteisesti valmistellut ilmanlaadun turvaamiseksi 145 §:ssä, 145 d §:ssä tai 146 §:ssä tarkoitettua suunnitelmaa tai päivittänyt sitä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vireillepano-oikeudesta, joka liittyisi sen selvittämiseen, ovatko ilmanlaadun seurannasta vastaavat tahot noudattaneet ilmanlaadun seurantaan koskeva näytteenottoaikkojen sijaintia ja lukumäärää koskevia vaatimuksia.

Pykälän mukaan vireillepano olisi tehtävä Lupa- ja valvontavirastolle kirjallisesti. Vireillepanon keskittäminen Lupa- ja valvontavirastolle olisi perusteltua, koska sen tehtäviin kuuluisi 142 a [ja 142 b §:n] mukaan huolehtia siitä, että ilmanlaadun seuranta on sen toimialueella järjestetty ilmanlaatua koskevien vaatimusten mukaisesti.

Pykälässä edellytettäisiin Lupa- ja valvontaviraston kirjallista päätöstä. Tällä vaatimuksella yhdessä ehdotettujen 194 a §:n ja 194 b §:n kanssa varmistettaisiin, että vireillepano-oikeuden omaavalla taholla on oikeus saada valituskelpoinen päätös vireillepanonsa perusteella. Kirjallinen päätös olisi 1 momentin mukaan tehtävä, mikäli Lupa- ja valvontaviranomainen ei ryhdy mainitun momentin mukaisen vireillepanon perusteella toimiin (ilmanlaadun turvaamista koskevan suunnitelman valmistelu). Kirjallinen päätös olisi 2 momentin mukaan tehtävä vireillepanon perusteella vireillepanoa koskevasta asiasta (näytteenottoa paikkojen sijainti- ja lukumäärävaatimusten noudattamisen selvittäminen).

Pykälän mukaan vireillepano-oikeus olisi aina asianosaisella (1–3 mom.). Lisäksi vireillepano-oikeus olisi rekisteröidyllä yhdistyksellä, tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kyseessä oleva suunnitelma koskee (1–2 mom.), tai jonka toiminta-alueella järjestetystä ilmanlaadun seurannasta on kyse (3 mom.). Näiltä osin sääntely olisi pitkälti yhdenmukaista valitusoikeutta koskevien 194 b §:n säännösten kanssa (ks. myös 194 b §:n perustelut).

Uudistetussa ilmanlaatudirektiivissä viitataan asianosaisten vireillepano-oikeuden osalta unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Edellä kohdassa 3.3 selostettu Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vaikuttaa tukevan laajaa yksityishenkilöiden asianosaisasemaa, joka voi perustua jopa asumiseen kunnassa. Viime kädessä asianosaisaseman määräytyminen jäisi kuitenkin toimivaltaisten viranomaisten ja muutoksenhakutuomioistuimen ratkaistavaksi.

190 §. Muutoksenhaku. Pykälän 4 momentista poistettaisiin selkeyden vuoksi säännös, joka koskee valitusoikeutta ympäristönsuojelumääräysten hyväksymistä sekä käsittelymaksua koskevaan päätökseen. Tämä säännös siirrettäisiin valitusoikeutta koskevan 191 §:n yhteyteen, jossa se myös muotoiltaisiin nykyisen lainvalmisteluohjeistuksen mukaisesti. Muutoksella pyritään selkeyttämään lainsäädäntöä siten, että 190 § ei jatkossa sisältäisi 191 §:n alaisuuteen kuuluvia valitusoikeutta koskevia säännöksiä.

191 §. Valitusoikeus. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin eräitä täsmennyksiä ja pykälään lisättäisiin uudet 3 ja 4 momentit. Näiden muutosten vuoksi pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan.

Pykälän 1 momentin valitusoikeutta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin lisäämällä siihen ilmaukset ”ellei jäljempänä toisin säädetä” ja ”tämän lain nojalla annettuun viranomaisen päätökseen”. Täsmennysten tarkoituksena on selventää, että kyse on ympäristönsuojelulain nojalla annettujen viranomaisten päätösten valitusoikeutta koskevasta pääsäännöstä, josta voidaan poiketa erityissääntelyllä. Tällaista erityissääntelyä sisältyy jo voimassa olevaan ympäristönsuojelulakiin, ja erityissääntely määrä kasvaa uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artiklan täytäntöönpanon vuoksi. Pykälän 1 momenttiin sisältyvä lista valitusoikeuden omaavista tahoista vastaisi voimassa olevan 191 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 191 §:n 2 momenttia vastaavalla tavalla valitusoikeudesta sellaiseen päätökseen, jolla Vaasan hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.

Pykälän 3 momentiksi siirrettäisiin voimassa olevaan 190 §:n 4 momenttiin sisältyvä säännös, joka koskee valitusoikeutta ympäristönsuojelumääräysten hyväksymistä sekä käsittelymaksua koskevaan päätökseen. Samalla siirrettävä säännös muotoiltaisiin nykyisen lainvalmisteluohjeistuksen mukaisesti siten, että siitä selkeästi näkyisi, että kyse olisi erityissääntelystä suhteessa kuntalakiin. Muutoksella pyrittäisiin selkeyttämään lainsäädäntöä siten, että 190 § ei jatkossa sisältäisi 191 §:n alaisuuteen kuuluvia valitusoikeutta koskevia säännöksiä.

Pykälän 4 momentti olisi uusi ja se liittyisi ehdotettuun uuteen 186 §:n 3 momenttiin. Uudessa 4 momentissa säädettäisiin siis valitusoikeudesta 186 §:n 3 momentissa tarkoitettuun valvontaviranomaisen päätökseen. Kyse olisi päätöksestä, jonka valvontaviranomaisen tulisi tehdä tilanteessa, jossa se ei ryhtyisi 186 §:n 1 momentissa tarkoitetun vireillepanon perusteella toimiin. Nykytilanteessa lainsäädännöstä ei selkeästi ilmene kyseistä vireillepanoon perustuvan valituskelpoisen päätöksen saamisen vaihetta.

194 a §. Muutoksenhaku eräissä ilmanlaatuun liittyvissä tapauksissa. Pykälä olisi uusi ja se olisi osa uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artiklan (Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus) täytäntöönpanoa. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta, joka liittyy ilmanlaadun parantamiseksi laadittavien suunnitelmien hyväksymistä koskeviin päätöksiin, sekä muutoksenhausta 186 a §:ssä tarkoitettuihin vireillepanon perusteella annettaviin Lupa- ja valvontaviraston päätöksiin. Muutoksenhakusääntelyyn liittyvät valitusoikeutta koskevat säännökset sisällytettäisiin ehdotettuun 194 b §:ään.

Pykälässä huomioitaisiin sekä tilanne, että vain yksi viranomainen laatisi ilmanlaadun turvaamiseksi suunnitelman, joka sisältää vain kyseistä viranomaisia koskevia toimia, että tilanne, jossa useat viranomaiset laatisivat ilmanlaadun turvaamiseksi yhteisen suunnitelman, joka sisältää useita viranomaisia koskevia toimia. Ensimmäisessä tilanteessa muutoksenhaku kohdistuisi päätökseen, jolla vastuuviranomainen hyväksyisi laatimansa suunnitelman. Jälkimmäisessä tilanteessa muutoksenhaku kohdistuisi päätökseen, jolla kukin viranomainen hyväksyy yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävät sitä koskevat toimet.

Pykälän 1 momentti koskisi kunnan, Elinvoimakeskuksen ja Lupa- ja valvontaviraston päätöksiä. Muutoksenhaku hallintovalituksena olisi näiden päätösten osalta tarkoituksenmukainen ratkaisu. Näin saataisiin ympäristönsuojelulain nojalla laadittujen suunnitelmien hyväksymistä koskeville päätöksille säädettyä yhtenäiset muutoksenhakusäännökset ja valitusoikeudet. Hallintovalituksen peruste voi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 13 §:n mukaan olla päätöksen lainvastaisuus. Perusteena voi siten olla: päätöksen menettelyllinen tai aineellinen oikeudenvastaisuus tai yhdistelmä näistä sekä se, että viranomainen on ylittänyt toimivaltansa.

Pykälän 2 momentti koskisi valtioneuvoston päätöksiä. Momentissa viitattaisiin 190 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään muutoksenhausta valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen. Viittaus tarkoittaisi muutoksenhakua hallintovalituksena.

Pykälän 3 momentti sisältäisi säännökset pykälän soveltamisalaan kuuluvien päätösten julkisesta kuuluttamisesta sekä säännöksen, jonka mukaan päätökset voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää. Näin sääntely vastaisi muihin ympäristösäädöksiin jo sisältyvää ympäristöä koskevien suunnitelmien hyväksymistä koskeviin päätöksiin liitettyä sääntelyä. Vastaavaa sääntelyä sisältyy esimerkiksi ilmastolakiin (432/2022), luonnonsuojelulakiin (9/2023) sekä lakiin vesien- ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004). Kohdassa 1.2 mainitun oikeudellisen selvityksen (s. 63-64) perusteella julkisen kuulutuksen käyttö varmistaisi, että valitusaika määräytyisi kaikkien

tahojen kohdalla yhtäläisesti, sillä suunnitelmien lainvoimaistumisen ajankohta ei voi jäädä riippumaan subjektikohtaisista tiedoksisaanneista. Julkinen kuulutus päätöksistä tulee julkaista viranomaisen verkkosivuilla.

Pykälän 4 momentti koskisi ilmanlaadun parantamiseksi laadittavien suunnitelmien tai yhteisiin suunnitelmiin sisällytettyjen toimien päivittämistä.

Pykälän 5 momentti liittyisi ehdotettuun uuteen 186 a §:ään. Uudessa 4 momentissa säädettäisiin siis valitusoikeudesta 186 § a §:ssä tarkoitettuihin Lupa- ja valvontaviraston päätöksiin. Kyse olisi 1) päätöksestä, joka Lupa- ja valvontaviranomaisen tulisi tehdä, mikäli se ei ryhtyisi 186 a §:n 1 momentin mukaisen vireillepanon perusteella toimiin (ilmanlaadun turvaamiseksi laadittavan suunnitelman valmistelu), sekä 2) päätöksestä, joka Lupa- ja valvontaviranomaisen tulisi tehdä 186 a §:n 2 momentin mukaisen vireillepanon perusteella (näytteenottoaikojen sijainti- ja lukumäärävaatimusten noudattamisen selvittäminen).

194 b §. *Valitusoikeus eräissä ilmanlaatuun liittyvissä tapauksissa.* Pykälä olisi uusi ja se olisi osa uudistetun ilmanlaatudirektiivin 27 artiklan (Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus) täytäntöönpanoa. Pykälä sisältäisi 194 a §:n muutoksenhakusääntelyyn liittyvät valitusoikeutta koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentissa huomioitaisiin sekä päätökset, jotka koskevat ilmanlaadun parantamiseksi laadittavan suunnitelman hyväksymistä ja sen päivittämistä, että yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävien viranomaiskohtaisten toimien hyväksymistä ja niiden päivittämistä.

Pykälän 1 momentin mukaan valitusoikeus kunnan, Lupa- ja valvontaviraston ja Elinvoimakeskuksen ja valtioneuvoston päätöksiin olisi aina asianosaisilla.

Asianosaiselle on säädetty valitusoikeus myös esimerkiksi ympäristönsuojelulain nojalla myönnettyihin ympäristölupapäätöksiin lain 191 §:ssä. Ympäristölupapäätösten yhteydessä asianosainen viittaa tahoihin, joiden etuun tai oikeuteen kyseinen päätös voi vaikuttaa. Ilmanlaadun turvaamiseksi laadittujen suunnitelmien kohdalla asianosainen viittaisi tahoihin, joiden etuun tai oikeuteen suunnitelmien hyväksymistä koskeva päätös tai yhteiseen suunnitelmaan sisällytettäviä viranomaiskohtaisia toimia koskeva päätös voi vaikuttaa. Asianosaisen valitusoikeudesta on säädetty myös ilmastolain, luonnonsuojelulain ja vesien- ja merenhoidon järjestämistä koskevan lain säännöksissä, jotka koskevat ympäristöä koskevien valtakunnallisten suunnitelmien valitusoikeutta.

Uudistetussa ilmanlaatudirektiivissä viitataan asianosaisten valitusoikeuden osalta unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Edellä kohdassa 3.3 selostettu Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vaikuttaa tukevan laajaa yksityishenkilöiden asianosaisasemaa, joka voi perustua jopa asumiseen kunnassa. Viime kädessä asianosaisaseman määräytyminen jäisi kuitenkin toimivaltaisten viranomaisten ja muutoksenhakutuomioistuimen ratkaistavaksi.

Lisäksi pykälän 1 momentin mukaan valitusoikeus mainittuihin päätöksiin olisi tietyillä rekisteröidyillä yhdistyksillä tai säätiöillä, joiden tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen. Kunnan, Lupa- ja valvontaviraston ja Elinvoimakeskuksen päätösten osalta valitusoikeus rajattaisiin koskemaan sellaisia yhdistyksiä ja säätiöitä, joiden toiminta-alueella päätöksen kohteena oleva suunnitelma koskee. Tässä ”toiminta-alueella” tarkoitettaisiin maantieteellistä aluetta, kuten 191 §:ssä ja 186 §:ssä (HE 84/1999 vp). Yhdistysten ja säätiöiden tarkoitus ja toiminta-alue selvitetäisiin niiden säännöistä (HE 84/1999 vp). Valtioneuvoston päätösten osalta valitusoikeus koskisi

valtakunnallisia yhdistyksiä ja säätiöitä. Myös esimerkiksi luonnonsuojelulaissa säädetään tietyille valtakunnallisille yhteisöille valitusoikeus päätökseen, jolla valtioneuvosto hyväksyy luonnonsuojeluohjelman.

Pykälän 1 momentti sisältäisi myös vain kunnan päätöksiä koskevan erityissäännöksen, joka antaisi kunnan päätösten osalta valitusoikeuden myös Lupa- ja valvontavirastolle yleistä etua valvovana viranomaisena. Myös esimerkiksi vesien- ja merenhoidon järjestämistä koskevassa laissa on säädetty yleistä etua valvoville viranomaisille valitusoikeus päätökseen, jolla valtioneuvosto hyväksyy vesienhoitosuunnitelman.

Pykälän 2 momentin mukaan valitusoikeus vireillepanon perusteella tehtyyn 194 a §:n 4 momentissa tarkoitettuun Lupa- ja valvontaviraston päätökseen olisi kytketty mainitussa momentissa säädettyyn vireillepano-oikeuteen.

195 §. Muutoksenhaku eräissä muissa tapauksissa. Pykälän otsikko kuuluu nykyisin ”Muutoksenhaku eräissä tapauksissa”. Pykälän otsikko muutettaisiin muotoon ”Muutoksenhaku eräissä muissa tapauksissa”. Muutos liittyisi ehdotettuun uuteen 194 a §:ään, jossa säädettäisiin muutoksenhausta eräissä ilmanlaatuun liittyvissä tapauksissa, ja ehdotettuun uuteen 194 b §:ään, joka sisältäisi 194 a §:n muutoksenhakusääntelyyn liittyvät valitusoikeutta koskevat säännökset. Pykälän otsikkoa koskevalla muutoksella pyritäisiin selkiyttämään erityisesti pykälän suhdetta ehdotettuun uuteen 194 a §:ään.

209 §. Mittausten ja tutkimusten laadunvarmistus. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin täsmennyksiä uudistetun ilmanlaatudirektiivin viittauksiin ja huomioitaisiin mittausjärjestelmien lisäksi uudistettuun ilmanlaatudirektiiviin lisätty ilmanlaadun mallintamissovellutusten tarkkuuden edistäminen laadunvarmennuksessa.

211 a §. Valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen. Olemassa olevaa pykälää muutettaisiin siten, että laki- ja direktiivi viittaukset vastaisivat hallituksen esityksen sisältöä ja uudistettua ilmanlaatudirektiiviä. Lain 1 momentissa kunnan olisi ilmoitettava ympäristöministeriölle, jos kaukokulkeuman vuoksi 141 § mukaiset ympäristölaatuvaatimukset ylittyvät tai tavoitearvoja ei saavuteta. Pykälän 2 ja 3 momentissa viitattaisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 21 artiklaan valtioiden rajat ylittävästä saastumisesta ja sen mukaisen yhteistyön aloittamiseen. Pykälän kolmannessa momentissa uudistetun ilmanlaatudirektiivin viitattaisiin direktiivin edellyttämiin ilmansuojelusuunnitelmiin. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin 21 artiklan 2 kohdan vaatimus vastata toiselle jäsenmaalle ilmoituksesta kolmen kuukauden kuluessa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ympäristönsuojelulain nojalla on annettu valtioneuvoston asetuksia, joista kaksi on tarkoitus korvata uudistetun ilmanlaatudirektiivin muutosten täytäntöön panemiseksi uudella ilmanlaadun asetuksella: ilmanlaatuasetus (79/2017) ja metalliasetus (113/2017).

Hallituksen esitykseen sisältyy muutamien uusien valtuutusäännösten lisääminen ympäristönsuojelulainsäännöksiin, jotka edellyttävät muutoksia ympäristönsuojelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen. Suurin osa voimassa olevista valtuussäännöksistä annettaisiin uudelleen, koska ilmanlaadun säännöksien selkeyttämiseksi tehty jako uusiin pykäliin on edellyttänyt ilmanlaadun seuranta (142 a §), seuranta- ja arviointimenetelmien (142 b §) ja niiden laatuvaatimusten (142 b §) sekä seurantatietojen julkistamista (142 d §), niistä tiedottamista (144 a §) ja niiden toimittamista ilmanlaadun tietovarantoon (142 d §) sekä niiden

toimittamista Euroopan komissiolle (142 c §) ja ilmansuojelusuunnitelmia (145 b §) koskevien valtuussäännösten siirtoa asiaa koskevaan pykälään.

Täysin uusia valtuussäännöksiä olisivat supermittausasemia koskevan 142 b §:n 6 momentti, ilmanlaadun hallintaa koskeva 144 §:n 3 momentti, [suunnitelmien yhdenmukaisuutta koskeva 145 c §:n 2 momentti,] ilmansuojelun etenemissuunnitelmia koskeva 145 d §:n 5 momentti, ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimista, tiedottamista ja tietojen toimittamista koskeva 147 a §:n 7 momentti, raja-arvoihin liittyvän määräajan pidentämistä koskeva 147 b §:n 5 momentti sekä luonnollisista lähteistä olevia päästöosuuksia koskeva 148 a §:n 3 momentti.

Ympäristönsuojelusta annetulla valtioneuvoston uudella ilmanlaatuasetuksella säädettäisiin viranomaisista ja niiden tehtävistä. Lisäksi säädettäisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaisista ilmanlaadun vaatimuksista ja tavoitteista: raja-arvoista, tiedotus- ja varoituskynnyksistä, keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteesta, kriittisistä tasoista, tavoitearvoista, pitkän ajan tavoitteista ja arviointikynnyksistä. Ilmanlaadun uudella asetuksella määritettäisiin uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaiset seuranta-alueet ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköt ottaen huomioon kansallinen liikkumavara seuranta-alueiden määrässä ja alueyksiköiden sijoittelussa. Uudella ilmanlaatuasetuksella säädettäisiin lisäksi ilmanlaadun seurannan järjestämisessä noudatettavista arviointiperusteista, tietojen laatutavoitteista sekä näyteenottoaikoja, supermittausasemia ja vertailumittauksia koskevista vaatimuksista. Asetustasolla annettaisiin ilmanlaadun hallinnan järjestämisessä noudatettavista vaatimuksista ja tavoitteista sekä viranomaisvastuita koskevista tarkemmista säännöksistä.

Uudella ilmanlaadun asetuksella täsmennettäisiin lakia tietojen julkaisemisesta, tiedottamisesta ja tietojen toimittamisesta tietovarantoon sekä Euroopan komissiolle. Lisäksi asetustasolla annettaisiin lakia tarkentavat säännökset ilmanlaadua koskevien suunnitelmien sisältövaatimuksista sekä teiden hiekoitusta, suolausta ja luonnollisista päästölähteistä koskevan selvityksen vaatimuksista.

9 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 11.12.2026.

10 Toimeenpano ja seuranta

[Täydennetään myöhemmin]

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Ympäristöministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista ([YM067:00/2024](#)). Esityksessä ehdotetaan, että ympäristönsuojelulaissa säädetty ympäristönsuojelun tietojärjestelmä korvataan useammalla erillisellä tietovarannolla. Näin tietovarantojen toisistaan poikkeavat tietosisällöt, käyttötarkoitukset sekä rekisterinpitovastuut ja muut viranomaisvastuut saataisiin selkeästi lainsäädäntöön näkyviin. Kyseisessä esityksessä ehdotetaan, että ympäristönsuojelulakiin lisätään uusi tietovarantoja ja tiedonhallintaa koskeva 19 a luku, jonne kootaan säännökset ympäristönsuojelun tietojärjestelmän korvaavista ympäristönsuojelulain soveltamisalaan kuuluvista tietovarannoista. Kyseisessä esityksessä ehdotetaan, että lukuun sisällytetään ensivaiheessa säännökset ympäristönsuojelun

tietovarannosta, maaperän tilan tietovarannosta ja ilman epäpuhtauksien päästöjen tietovarannosta. Tarkoitus on, että myös tässä esityksessä ehdotettava ilmanlaadun tietovarantoa koskeva sääntely siirrettäisiin myöhemmin mainittuun uuteen 19 a lukuun.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Hallituksen esitys liittyy vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Hallituksen esityksen talousarviovaikutukset liittyvät ilmanlaadun seurannan järjestämiseen niiltä osin, kun ne koskevat kansalliselle vertailulaboratoriolle osoitettuja uusia lakisääteisiä tehtäviä sekä muita, kuin kuntien vastuulla olevia ilmanlaadun seurantoja. Hallituksen esitykseen liittyviä taloudellisia vaikutuksia on kuvattu luvussa 4.2.1.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää uudistetun ilmanlaatudirektiivin velvoitteiden hoitamisesta aiheutuvien kustannusten lisäämistä Ilmatieteen laitoksen toimintamenoihin talousarvioesityksessä. Ilmatieteen laitokselle aiheutuvia kustannuksia ovat ilmanlaadun kalibrointilaboratorion laatu järjestelmän akkreditoinnin laajentaminen (60 000 euroa vuodessa), ilmanlaadun mallintamissovellutusten vertailulaboratorio (40 000 euroa vuodessa) sekä neljän supermittausaseman ylläpidosta aiheutuvat kustannukset (421 000 euroa vuodessa). Supermittausasemien kustannus koostuu Ilmatieteen laitoksen lisäksi myös Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) ja Helsingin yliopiston osuudesta laitehankinnoista ja niiden ylläpidosta.

Ympäristöministeriö on esittänyt vuosien 2027–2030 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan vuodelle 2027 määrärahaa hallituksen esityksessä erikseen nimetyille kolmelle kunnalle keskimääräisen altistumisen ja ultrapienien hiukkasten seurantaan (116 000 euroa vuodessa). Kustannus muodostuu neljän näytteenotto paikan laiteinvestoinneista ja niiden ylläpidosta uudistetun ilmanlaatudirektiivin velvoitteiden täyttämiseksi. Valtionavustukset myöntäisi ympäristöministeriö.

12 Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys

Esitys on merkityksellinen useamman perustuslain vaatimuksen kannalta.

Ympäristöperusoikeus

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännöksessä ilmaistu vastuu kohdistuu sekä julkiseen valtaan että yksityisiin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin (HE 309/1993 vp). Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Kyse on ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan vaikuttavasta säännöksestä (HE 309/1993 vp). Säännöksessä ympäristön terveellisuuden vaatimus on ymmärrettävä laajasti. Ihmisten elinympäristön tulee olla sillä tavoin elinkelpoinen, ettei sen tila aiheuta välittömästi tai välillisesti ihmisille sairastumisriskiä. Toisaalta ympäristön tilalle on asetettava pidemmällekin meneviä vaatimuksia. Terveellisyyteen sisältyy esimerkiksi ainakin tietynasteinen ympäristön viihtyisyyden ulottuvuus (HE 309/1993 vp).

Perustuslain 20 §:n mukainen ympäristöperusoikeus toteutuu aineellisen lainsäädännön kautta. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössään asettamien perusoikeuksien rajoittamista koskevien edellytysten (PeVM 25/1994 vp) perusteella ympäristöperusoikeuden toteuttamisella voidaan perustella esityksestä seuraavia muiden perustuslain suojaamien oikeuksien rajoituksia.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimuksia. Esityksen tavoitteet ja vaatimukset liittyvät ilmanlaadun parantamiseen ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvien ympäristö- ja terveyshaittojen vähentämiseen. Lisäksi esityksessä säädetään yleisön osallistumismahdollisuudesta ilmanlaadun parantamiseksi laadittavien suunnitelmien valmisteluun. Näin ollen esitys edistäisi perustuslaillisen ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Julkisuusperiaate

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Perustuslain 12 §:n 2 momentissa turvatus julkisuusperiaatteen kannalta olennainen julkisuuslaki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 43/1998 vp).

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi eri viranomaisten velvollisuudesta tiedottaa yleisöä laajasti ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista maksutta ja yleisen tietoverkon välityksellä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan säännöksiä ilmanlaadun parantamiseksi laadittuihin suunnitelmiin liittyvästä tiedottamisesta sekä, raja-arvojen määräaikaisten pidentämistä koskevaan ympäristöministeriön päätökseen liittyvästä tiedottamisesta. Näin ollen esitys edistäisi perustuslaillisen julkisuusperiaatteen toteutumista.

Oikeusturva ja tehokkaat oikeussuojakeinot

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Säännöksen lähtökohtana on yksilön oikeus omasta aloitteestaan saada asiansa käsitellyksi. Käsitelyn tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa on lisäksi aina tapahduttava asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä (HE 309/1993 vp). Kussakin asiassa toimivaltaisen tuomioistuimen tai viranomaisen tulee käydä ilmi laista (PeVL 67/2010 vp). Esityksessä ehdotetut säännökset muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta olisivat perustuslaillisen oikeusturvavaatimuksen mukaisia.

Esityksessä ehdotetaan, että osa nykyisin kantelumenettelyiden piiriin kuuluvasta viranomaisten tosiasiallisesta hallintotoiminnasta siirtyisi ehdotetun, vireillepanoon perustuvan valituskelpoisen päätöksen mahdollistavan sääntelyn kautta muutoksenhakumenettelyn soveltamisalaan. Tällä varmistettaisiin erityisesti uudistetun ilmanlaatudirektiivin ja muiden Euroopan unionin oikeuslähteiden, sekä niiden taustalla vaikuttavan Århusin yleissopimuksen, vaatimukset viranomaisten toimiin ja laiminlyönteihin liittyvistä tehokkaista oikeussuojakeinoista. Ehdotus rinnastuisi pitkälti niin sanottuun passiivisuusvalitukseen, joka säädettiin rekisteröidyn oikeussuojakeinoksi tietosuojavaltuutetun passiivisuusvalitusteessa Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön kansallisen täytäntöönpanon täydentämiseksi (Laki tietosuojalain muuttamisesta, HE 62/2023 vp). Kyseisen lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä Lakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan (LaVL 15/2023 vp) huomiota, että oikeussuojakeinon tehokkuuden kannalta on merkitystä sillä, mitkä toimivaltuudet tuomioistuimella on käytettävissään. Hallintovaliokunta piti mietinnössään (HaVL 9/2023 vp) mainittua passiivisuusvalitusta koskeva oikeussuojakeinoa Suomen oikeusjärjestelmässä poikkeuksellisenä. Valiokunta piti kuitenkin passiivisuusvalitusta koskevaa sääntelyä perusteltuna siitä näkökulmasta, että uudella oikeussuojakeinolla oli tarkoitus korjata komission toteama puute EU lainsäädännön kansallisessa täytäntöönpanossa.

Perustuslakivaliokunta on tuoreessa lausunnossaan (PeVL 6/2026, kohta 30) kiinnittänyt huomiota passiivisuusvalituksiin niin sanotun hiljaista päätöksentekoa koskevan EU – lainsäädännön yhteydessä. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan näin: ”Lisäksi perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että kuten hallituksen esityksessä (s. 25) tuodaan esiin, viivästysvalitukselta tai passiivisuusvalitukselta vaikuttavaa sääntelyä näyttää omaksutun joihinkin erityislakeihin unionilainsäädännön täytäntöönpanemisen yhteydessä. Perustuslakivaliokunnan mielestä hiljaista päätöksentekoa koskevan EU-lainsäädännön yleistyessä valtioneuvostossa on perusteltua arvioida tarvetta laatia sitä koskeva yleinen menettelysääntely ja sisällyttää se valtioneuvoston piirissä toteutettavan lainvalmistelun perusteella esimerkiksi hallintolakiin. Valmistelun yhteydessä on otettava huomioon myös muun muassa oikeusturvan ja hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvat perusteluvollisuuden, virkavastuun perusteiden, julkisuuden ja muutoksenhakuoikeuden vaatimukset.”

Kuntien tehtävistä säättäminen

Perustuslain 121 §:ssä säädetään kunnallisesta ja muusta alueellisesta itsehallinnosta. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä on säädettävä lailla. Esityksessä ehdotetut säännökset kuntien tehtävistä koskisivat ilmanlaadun seurantaa, ilmanlaadun hallintaa, ilmanlaadun parantamiseksi laadittavia suunnitelmia ja ilmanlaatuun liittyvistä asioista tiedottamista. Säännökset olisivat perustuslain 121 §:n edellyttämällä tavalla lain tasolla ja siten sopusoinnussa perustuslain vaatimusten kanssa.

Perustuslaillinen laillisuusperiaate

Perustuslain 80 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella. Tällöinkin edellytyksenä on, että oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla (HE 1/1998 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin ne uudistetun ilmanlaatudirektiivin kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät säännökset, joissa asiallisesti on kyse perustuslain 80 §:n tarkoittamista yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Näihin säännöksiin liitetyt tarvittavat asetuksenantovaltuudet on muotoiltu täsmällisesti ja tarkkarajaisesti siten, että asetuksenantovaltuudet on useissa pykälissä sidottu siihen, mikä on tarpeen uudistetusta ilmanlaatudirektiivistä johtuvien vaatimusten täytäntöönpanemiseksi. Uudistetun ilmanlaatudirektiivin vaatimukset ovat varsin yksityiskohtaisia ja teknisiä, ja huomattava osa niiden täytäntöönpanosta jäisi valtuussäännösten kautta asetustason sääntelyllä toteutettavaksi. Perustusvaliokunta on todennut tällaisen ratkaisun olevan ympäristölainsäädännölle tyypillistä (ks. esim. PeVL 58/2010 vp, s. 3/I ja PeVL 11/1999 vp, s. 2/I) ja todennut, että näissä tilanteissa valtuudet ovat usein tarpeellisia Euroopan unionin runsaan ja yksityiskohtaisen lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi. Muutoin sääntely lain tasolla muodostuisi tarpeettoman yksityiskohtaiseksi (PeVL 1/2013 vp, s. 2/II ja PeVL 58/2010 vp, s. 3/I). Valiokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, etteivät valtuudet voi tällöinkään muun muassa velvoitteiden perusteiden osalta jäädä täysin avoimiksi (PeVL 58/2010 vp, s. 3/I). Edellä olevan perusteella esitys Esitys on näin ollen sopusoinnussa perustuslaillisen laillisuusperiaatteen kanssa.

Henkilötietojen suoja, suhde yleiseen tietosuoja-asetukseen ja kansallisen sääntelyliikkumavaran käyttö

Esityksessä ehdotettuun ilmanlaadun tietovarantoon kertyy myös henkilötietoja. Näin ollen sitä koskeva sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslain 10 §:n momentin sääntelyä täydentävät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) ja EU:n perusoikeuskirjan vaatimukset yksityiselämän suojasta ja henkilötietojen suojasta. Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt aiemmin, ennen yleisen tietosuojasetuksen voimaantuloa, perustuslain 10 §:n momentin mukaisen henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (PeVL 25/1998 vp). Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla on tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Yleinen tietosuojasetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. EU:n tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (ks. esim. PeVL 1/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut, että sen valtiosääntöisiin tehtäviin ei kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin esittänyt huomioita EU:n lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön suhteesta. Valiokunta on tulkintakäytännössään pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin EU:n lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Yleisen tietosuojasetuksen voimaantulon jälkeen perustuslakivaliokunta on tarkistanut tulkintakäytäntöään perustuslain 10 §:n mukaista henkilötietojen suojaa koskevasta sääntelystä. Se on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää tietosuojasetuksessa asetetut vaatimukset (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 3–5, PeVL 15/2018 vp, PeVL 2/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuojasetuksen ja sitä täydentävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5). Myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään tietosuojasetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuojasetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (PeVL 14/2018 vp, s. 3–5).

Esityksessä ehdotettu ilmanlaadun tietovarantoa koskeva sääntely sisältäisi erityissääntelyä suhteessa yleiseen tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin. Erityissääntelyssä olisi kyse yleisen tietosuoja-asetuksen tiettyjen artikloiden sallimasta kansallisen liikkumavaran käytöstä. Ilmanlaadun tietovarannon käyttötarkoitus ja tietosisältö liittyvät ensisijaisesti ilmanlaadun seurantaan koskevien tietojen keräämiseen. Ilmanlaadun seuranta on EU-lainsäädäntöön perustuva lakisääteinen velvollisuus, ja seurantaan koskevat tiedot liittyvät osaltaan ympäristönsuojelulain täytäntöönpanon seurantaan ja valvontaan. Tietovarantoon kerättävät henkilötiedot rajoittuvat vain niihin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä sen käyttötarkoituksen toteuttamiseksi. Näin ollen voidaan arvioida, että ehdotettu kansallinen sääntely täyttää EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaiset yleisen edun ja oikeasuhteisuuden vaatimukset ja on välttämätöntä suhteessa sekä tietosuoja-asetukseen että tietosuojalakiin. Lakiehdotusten suhdetta yleisen tietosuoja-asetuksen sisältämään kansalliseen liikkumavaraan kuvataan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön edellyttämällä tavalla yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Edellä esitetyn perusteella ja koska/ Koska ...direktiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan
Edellä esitetyn perusteella ja koska uudistetussa ilmanlaatudirektiivissä on säännöksiä, jotka
ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava
lakiehdotus:

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 5 §:n 1 momentin 19 kohta, 143–148 §, 190 §:n 4 momentti, 191 §, 195 §:n otsikko, 209 §:n 2 momentti ja 211 a §, sellaisena kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentin 19 kohta laissa 49/2019, 143 § laeissa 49/2019, 283/2023 ja 817/2025, 144 § osaksi laissa 49/2019, 145 § laeissa 1068/2016, 1064/2017 ja 283/2023, 146 § osaksi laissa 283/2023, 147 § laeissa 327/2016 ja 817/2025, 148 § osaksi laissa 817/2025, 190 § n 4 momentti ja 191 § laissa 817/2025, 195 §:n otsikko laissa 1420/2019, 209 §:n 2 momentti laissa 384/2016 ja 211 a § laissa 283/2023, sekä lisätään 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 882/2018 ja 49/2019, uusi 6 a ja 20–41 kohta, lakiin uusi 142 a–142 d, 144 a, 144 b, 145 a–145 e, 146 a, 147 a, 147 b ja 148 a §, 186 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 817/2025, uusi 3 momentti, lakiin uusi 186 a, 194 a ja 194 b §, seuraavasti:

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

---

6 a) *ympäristönlautavoitteella* Euroopan unionin lainsäädännössä tai kansallisesti säädettyä yksilöityä ympäristön tilan tavoitetta;

---

19) *kansallisilla päästövähennysvelvoitteilla* päästökattodirektiivissä Suomelle vahvistettuja tiettyjä ilmaan johdettavia päästöjä koskevia päästövähennyksiä, jotka on saavutettava tavoitekalenterivuoden aikana ja jotka on ilmaistu prosenttiosuutena vuoden 2005 päästöjen kokonaismäärästä.

20) *ilmanlaatudirektiivillä* ilmanlaadusta ja sen parantamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2024/2881

21) *ilmalla* ulkoilmaa alailmakehässä lukuun ottamatta työpaikkoja, joihin sovelletaan työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia säännöksiä ja alueita, joille yleisöllä ei ole säännöllistä pääsyä;

22) *kaupunkien tausta-alueilla* kaupunki- ja esikaupunkialueita, joilla esiintyvät epäpuhtauksien pitoisuudet edustavat kaupunkiväestön yleistä altistumista;

23) *maaseudun tausta-alueilla* maaseutualueita, joiden väestötiheys on alhainen ja joilla esiintyvät epäpuhtauksien pitoisuudet edustavat maaseutuväestön, kasvillisuuden ja luonnon ekosysteemien yleistä altistumista;

24) *ilmansuojelusuunnitelmalla* suunnitelmaa, johon sisältyy politiikkatoimia ja toimenpiteitä, joita toteutetaan raja-arvojen, tavoitearvojen tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteiden saavuttamiseksi sen jälkeen, kun kyseiset arvot tai kyseisten velvoitteiden edellyttämät tasot ovat ylittyneet;

25) *ilmansuojelun etenemissuunnitelmalla* ilmansuojelusuunnitelmaa, joka hyväksytään ennen raja-arvojen ja tavoitearvojen saavuttamisen määräaikaa ja jossa esitetään

politiikkatoimia ja toimenpiteitä kyseisten raja-arvojen ja tavoitearvojen saavuttamiseksi niiden saavuttamiselle asetetussa määräajassa;

26) *lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmalla* suunnitelmaa, jossa vahvistetaan kiireelliset toimenpiteet, jotka on toteutettava lyhyellä aikavälillä varoituskynnysten ylittymisen välittömän riskin vähentämiseksi tai sen ylityksen keston lyhentämiseksi;

27) *ilmanlaadun mallintamissovelluksella* mallintamisjärjestelmän soveltamista, missä mallintamisjärjestelmällä tarkoitetaan mallien ja alamallien muodostamaa ketjua, mukaan lukien kaikki tarvittavat syöttötiedot, ja mahdollista jälkikäsitelyä;

28) *ilman saastumisen keskittymillä* ilmanlaadun seuranta-alueilla olevia paikkoja, joilla on suurimmat pitoisuudet, joille väestö todennäköisesti altistuu suoraan tai välillisesti ajanjaksona, joka on merkittävä suhteessa raja- tai tavoitearvojen keskiarvon laskentajaksoon, mukaan lukien kun epäpuhtaustasoon vaikuttavat voimakkaasti päästöt suurista saastumisen lähteistä, kuten lähistöllä olevilta ruuhkaisilta ja runsaasti liikenneöidyltä teiltä, yksittäisestä teollisesta lähteestä tai teollisuusalueelta, jolla on useita lähteitä, satamista, lentoasemista, asuntojen lämmityksestä tai niiden yhdistelmästä;

29) *luonnollisista lähteistä peräisin olevilla päästöosuuksilla* epäpuhtauspäästöjä, jotka eivät johdu suoraan tai välillisesti ihmisen toiminnasta ja joita ovat muun muassa luonnonilmiöt kuten tulivuorenpurkaukset, maanjäristykset, geoterminen toiminta, luontaisesti syttyneet maastopalot, voimakkaat tuulet, meren pärskeet tai kuivilta alueilta peräisin olevien luontoperäisten hiukkasten resuspensio tai kulkeutuminen ilmakehässä;

30) *seuranta-alueella* aluetta, joka on rajattu valtioneuvoston asetuksessa x/ x ilmanlaadun arviointia ja hallintaa varten;

31) *keskimääräisen altistumisen alueyksiköllä* aluetta, joka on valtioneuvoston asetuksessa x/x nimetty keskimääräisen altistumisen indikaattorin määrittämistä varten ja joka vastaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1059/2003 (20) vahvistettua NUTS 1- tai NUTS 2 -aluetta tai kahden tai useamman vierekkäisen NUTS 1- tai NUTS 2 -alueen yhdistelmää edellyttäen, että niiden yhteenlaskettu kokonaiskoko on pienempi kuin kyseisen jäsenvaltion koko alue ja enintään 85 000 km²;

32) *epäpuhtaudella* kaikkia ilmassa olevia aineita, joilla voi olla haitallisia vaikutuksia ihmisten terveydelle tai ympäristölle;

33) *kokonaislaskeumalla* ilmakehästä tietyllä alueella oleville pinnoille, kuten maaperään, kasvillisuuteen, vesiin tai rakennuksiin, tietyn ajan kuluessa siirtyvien epäpuhtauksien kokonaisuutta;

34) *raja-arvolla* pitoisuutta, joka on vahvistettu tieteellisin perustein ihmisen terveydelle tai ympäristölle haitallisten vaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi, joka on saavutettava määrätyn ajan kuluessa ja jota ei saa ylittää sen jälkeen, kun se on saavutettu;

35) *varoituskynnysellä* pitoisuutta, jonka ylittyessä lyhytaikainen altistuminen vaarantaa ihmisten terveyden koko väestön osalta ja jonka ylittyessä jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä viipymättä;

36) *tiedotuskynnysellä* pitoisuutta, jonka ylittyessä lyhytaikainen altistuminen vaarantaa ihmisten terveyden erityisen herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien osalta ja jonka ylittyessä tarvitaan välitöntä ja asianmukaista tiedottamista;

37) *pitkän ajan tavoitteella* pitoisuutta, joka on saavutettava pitkällä aikavälillä ihmisten terveyden ja ympäristön suojelemiseksi tehokkaasti, paitsi jos sen saavuttaminen ei ole mahdollista oikeasuhteisilla toimenpiteillä;

38) *tavoitearvolla* pitoisuutta, joka on vahvistettu tieteellisin perustein ihmisen terveydelle tai ympäristölle haitallisten vaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi ja joka on saavutettava mahdollisuuksien mukaan määrätyn ajan kuluessa;

39) *keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteella* keskimääräisen altistumisen alueyksikön väestön keskimääräisen altistumisen, keskimääräisen altistumisen indikaattorina ilmaistuna, prosentuaalista pienentämistä, jonka tavoitteena on vähentää ihmisten terveydelle

aiheutuvia haitallisia vaikutuksia, joka on saavutettava määrätyn ajan kuluessa ja jota ei saa ylittää sen jälkeen, kun se on saavutettu;

40) *tasolla* epäpuhtauden pitoisuutta ilmassa tai sen laskeumaa tietyssä aikana;

41) *herkillä ja haavoittuvilla väestöryhmillä* väestöryhmiä, jotka ovat pysyvästi tai tilapäisesti herkempiä tai alttiimpia ilmansaastumisen vaikutuksille kuin väestö keskimäärin sellaisten erityispiirteiden vuoksi, jotka tekevät altistumisen terveysvaikutuksista merkittävämpiä, tai koska heillä on suurempi herkkyys tai alhaisempi kynnys terveysvaikutuksille tai heikkommat mahdollisuudet suojautua;

---

142 a §

Ilmanlaadun seurannan järjestäminen seuranta-alueilla ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköissä

Ilmanlaadun seuranta on ilmanlaadun seuranta-alueilla ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköissä järjestettävä noudattaen seurantaan koskevia vaatimuksia mitattavista epäpuhtauksista, arviointikynnyksistä ja -perusteista, näytteenottoaikojen lukumäärästä ja sijainnista, arviointi- ja vertailumenetelmistä sekä tietojen laatuvaatimuksista. Seurannan tarkoituksena on kerätä tietoa ilman epäpuhtauksien pitoisuuksista lain 141 §:n nojalla ilmanlaadun turvaamiseksi säädettyjen ympäristölaatuvaatimusten ja -tavoitteiden noudattamisen arvioimiseksi.

Kukin ilmanlaadun seuranta-alueeseen kuuluva kunta vastaa ilmanlaadun seurannasta omalla alueellaan. Kuitenkin Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa huolehtivat ilmanlaadun seurannasta yhdessä siten, että siitä vastaa niiden puolesta Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY (HSY). Ilmatieteen laitos vastaa ilmanlaadun seurannasta maaseudun tausta-alueilla. Ilmatieteen laitos toimii myös lain 25 §:n nojalla nimettynä ilmanlaadun mittausten ja mallinnuksen vertailulaboratoriona ja vastaa arviointimenetelmiin liittyvien mallinnussovellusten tarkkuuden edistämisestä. Lupa- ja valvontaviraston on oltava selvillä ilmanlaadusta ja huolehdittava siitä, että tässä pykälässä tarkoitettu ilmanlaadun seuranta on sen toimialueella järjestetty seurantaan koskevien vaatimusten mukaisesti.

HSY vastaa 2 momentissa säädetyn lisäksi ultrapienien hiukkasten pitoisuuksien seurannasta yhdessä ilman saastumisen keskittymässä. Tähän seurantaan käytettävien mittausasemien lukumäärää on koko Suomen alueella tarvittaessa tarkistettava, jotta lukumäärä vastaa ilmanlaadudirektiivin 9 artiklaan liittyvän liitteen III kohdassa D säädettyä asukaslukuperusteista vaatimusta.

HSY, Tampereen kunta ja Kuopion kunta vastaavat 2 momentissa säädetyn lisäksi keskimääräisen altistumisen alueyksiköiden alueella keskimääräisten vähennysvelvoitteiden seurannasta. Tampereen kunta ja Kuopion kunta ylläpitävät kumpikin yhtä ja HSY kahta kiinteästi sijoitettua kaupunkitausta-asemaa, jossa mitataan vähennysvelvoitteiden soveltamisalaan kuuluvien epäpuhtauksien pitoisuuksia jatkuvatoimisesti. Tähän seurantaan käytettävien mittausasemien lukumäärää on keskimääräisen altistumisen alueyksiköiden alueella tarvittaessa tarkistettava, jotta se vastaa ilmanlaadudirektiivin 9 artiklaan liittyvän liitteen III kohdassa B säädettyjä asukaslukuperusteisia vaatimuksia.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen ilmanlaadun seurannan kustannukset katetaan valtion talousarviossa osoitetun määrärahan puitteissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettuun seurantaan liittyvistä vaatimuksista, seurannan järjestämisestä, sekä seurannan järjestämiseen liittyvästä vastuunjaosta sen mukaan kuin ilmanlaadudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

142 b §

Ilmanlaadun seurannan järjestäminen supermittausasemilla

Ilmanlaadun seuranta supermittausasemilla on järjestettävä noudattaen seurantaan koskevia vaatimuksia mitattavista epäpuhtauksista, näytteenottoaikojen lukumäärästä ja sijainnista, arviointi- ja vertailumenetelmistä sekä tietojen laatuvaatimuksista. Seurannan tarkoituksena on kerätä tietoa ilman epäpuhtauksien pitoisuuksista.

Ilmanlaadun seurannasta kolmella maaseudun tausta-alueen supermittausasemalla vastaa Ilmatieteen laitos ja yhdellä kaupunkitausta-alueen supermittausasemalla vastaavat Ilmatieteen laitos, HSY ja Helsingin yliopisto yhdessä. Supermittausasemien lukumäärää koko Suomen alueella on tarvittaessa tarkistettava, jotta se vastaa ilmanlaatudirektiivin 10 artiklan 1 kohdassa säädettyjä asukasluku- ja pinta-alavaatimuksia.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuista maaseudun tausta-alueen supermittausasemista yksi tai useampi voi olla yhteinen toisen EU:n jäsenvaltion kanssa. Edellä 2 momentissa tarkoitettua kaupunkitausta-alueen supermittausasemalla järjestettävän seurannan kustannukset jaetaan Ilmatieteen laitoksen, HSY:n ja Helsingin yliopiston välillä sen mukaan, miten supermittausaseman mittausvelvoitteet niiden kesken jakautuvat. HSY vastaa kaupunkitausta-alueen supermittausaseman seurantatietojen osalta 144 a §:ssä tarkoitettua tiedottamisesta.

Tässä pykälässä tarkoitettuun ilmanlaadun seurantaan sovelletaan, mitä 142 a §:n 2 momentissa säädetään Ilmatieteen laitoksen tehtävästä toimia lain 25 §:n nojalla nimettynä vertailulaboratoriona. Lupa- ja valvontaviraston on huolehdittava siitä, että tässä pykälässä tarkoitettu ilmanlaadun seuranta on sen toimialueella järjestetty seurannalle säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Tässä pykälässä tarkoitettujen ilmanlaadun seurannan kustannukset katetaan valtion talousarviossa tehtävään osoitetun määrärahan puitteissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettuun seurantaan liittyvistä vaatimuksista, seurannan järjestämisestä, sekä seurannan järjestämiseen liittyvästä vastuunjaosta sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

142 c §

Ilmanlaadun seurantatietojen toimittaminen Euroopan komissiolle

Ilmatieteen laitoksen on toimitettava 142 a ja 142 b §:n mukaiseen seurantaan perustuvat ilmanlaadun seurantatiedot Euroopan komissiolle siten kuin ilmanlaatudirektiivin 23 artiklassa edellytetään. Tietojen keräämiseen käytettävästä ilmanlaadun tietovarannosta säädetään 142 d §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmanlaadun seurantatietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

142 d §

Ilmanlaadun tietovaranto

Ilmanlaadun tietovarantoa käytetään ilmanlaadun seurantaan liittyvien tietojen keräämiseen ja muuhun käsittelyyn ilmanlaatudirektiivin edellyttämää raportointia ja muita viranomaistehtäviä varten. Ilmanlaadun tietovarannon rekisterinpitäjä on Ilmatieteen laitos.

Ilmatieteen laitoksen on tallennettava ilmanlaadun tietovarantoon sen 1 momentin mukaisen käyttötarkoituksen kannalta olennaiset oman vastuualueensa tiedot. Kunkin kunnan ja HSY:n

on toimitettava vastaavat omien vastualueidensa tiedot Ilmatieteen laitokselle tallennettavaksi tietovarantoon.

Ilmatieteen laitoksen on julkaistava tietovarantoon tallennetut ilmanlaadun seurantatiedot yleisen tietoverkon välityksellä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin ilmanlaadun tietovarantoon tallennettavista ja tallennettavaksi toimitettavista tiedoista, sekä niiden julkaisemisesta yleisen tietoverkon välityksellä.

143 §

Muu ympäristön tilan seuranta

Kunnan on alueellaan huolehdittava paikallisten olojen edellyttämästä tarpeellisesta ympäristön tilan seurannasta asianmukaisin menetelmin. Lupa- ja valvontavirasto huolehtii ympäristön tilan seurannasta toimialueellaan.

Lupa- ja valvontavirasto huolehtii yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa päästökattodirektiivin 9 artiklan mukaisesta ilmaan joutuvien päästöjen aiheuttamien haitallisten ekologisten muutosten seurannasta pintavesissä osana 6 momentissa tarkoitettua seurantaa. Luonnonvarakeskus huolehtii mainitun artiklan mukaisesta seurannasta metsämailla ja Ilmatieteen laitos huolehtii mainitun artiklan mukaisesta seurannasta otsonin kuormituksen osalta. Ympäristöministeriö teettää mainitun artiklan mukaisen seurannan suomilla. Seurannan järjestämisessä noudatetaan, mitä päästökattodirektiivin 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään.

Suomen ympäristökeskus huolehtii myös sille erikseen muualla lainsäädännössä säädetystä ympäristön tilan seurantaan liittyvistä tehtävistä.

Seurantatiedot on julkistettava ja niistä on tiedotettava tarvittavassa laajuudessa. Niistä on lisäksi toimitettava tietoja Euroopan unionille siten kuin Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ympäristön tilan seurannan järjestämisestä, seuranta- ja arviointimenetelmistä ja niiden laatutavoitteista sekä seurantatietojen julkistamisesta sekä niiden toimittamisesta Euroopan unionille.

Vesienhoitoon ja merenhoitoon liittyvästä pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren tilan seurannasta ja seurantatiedoista tiedottamisesta säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa ja sen nojalla.

144 §

Ilmanlaadun hallinta

Ilmanlaadun hallinnasta on huolehdittava ilmanlaadun seuranta-alueilla ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköissä. Ilmanlaadun hallinnan tarkoituksena on ylläpitää hyvää ilmanlaatua ja parantaa sitä, sekä pitää ilman epäpuhtauspitoisuudet sellaisina, että ne pysyvät ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädettyjen ympäristön laatuvaatimusten alapuolella ja edellä mainitun pykälän nojalla säädettyjen tavoitearvojen mukaisina. Otsonin tavoitearvojen saavuttamiseen pyrittäessä on otettava huomioon otsonin leviäminen ilmakehässä, meteorologiset olosuhteet sekä luonnosta peräisin olevat haihtuvat orgaaniset yhdisteet siinä määrin, kuin niihin voidaan vaikuttaa kohtuullisin kustannuksin.

Kunta vastaa käytettävissä olevin keinoin ilmanlaadun hallinnasta omalla alueellaan. Jos ilmanlaadun hallinta joissain tilanteissa edellyttää kunnan arvion mukaan joko liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukaan elinvoimaketuksen ylläpitovastuulla oleviin valtion maanteihin kohdistuvia toimia, tai alueellisia toimia laajempia toimia, kunnan on ilmoitettava asiasta Lupa- ja valvontavirastolle. Lupa- ja valvontaviraston on näissä tilanteissa huolehdittava siitä, että ne viranomaiset, joilla on tosiasiallisia

mahdollisuuksia vaikuttaa ilmanlaatuun, tekevät yhteistyötä ja yhteensovittavat ilmanlaadun hallintatoimet. Yhteistyöhön kutsuttavia viranomaisia ovat Lupa- ja valvontavirasto, kunta tai kunnat sekä elinvoimakeskus. Tarpeen mukaan myös ympäristöministeriö on kutsuttava mukaan yhteistyöhön.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmanlaadun hallinnasta, sekä siihen liittyvistä vastuista, sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

144 a §

Ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista tiedottaminen

Yleisölle, ympäristö- ja terveysjärjestöille ja muille asian kannalta merkityksellisille järjestöjen, terveydenhuoltoalan elimille ja teollisuuden toimialaliitoille on tarjottava ajantasaiset tiedot seuraavista asioista:

- 1) lain 142 a ja 142 b §:n mukaiseen ilmanlaadun seurantaan perustuvat ilmanlaatatiedot;
- 2) näytteenottopaikat;
- 3) ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädettyjen tiedotus- ja varoituskynnysten ylitykset;
- 4) ilman epäpuhtauksien terveys- ja ympäristövaikutukset; ja
- 5) muut ilmanlaatuun liittyvät olennaiset tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot on julkaistava yleisen tietoverkon kautta. Lisäksi voidaan käyttää muita helposti saatavilla olevia ja maksuttomia viestintäkanavia niin, että tiedot saavuttavat mahdollisimman laajan yleisön. Tietojen keräämiseen ja julkaisuun käytettävästä ilmanlaadun tietovarannosta säädetään 142 d §:ssä.

Edellä 1 ja 2 momentin mukaisesta tiedottamisesta vastaavat 142 a ja b §:n mukaan ilmanlaadun seurannasta vastaavat tahot kukin omalla vastuualueellaan. Kuitenkin Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa sen toimialaan kuuluvasta terveysvaikutuksiin liittyvästä tiedottamisesta ja Elinvoimakeskus vastaa tiedottamisesta, joka liittyy sen ylläpitovastuulla oleviin valtion maanteihin kohdistuviin toimiin.

Ilmanlaadun parantamiseksi laadittuihin suunnitelmiin liittyvästä tiedottamisesta säädetään 147 a §:ssä. Raja-arvojen määräaikojen pidentämistä koskevaan ympäristöministeriön päätökseen liittyvästä tiedottamisesta säädetään 147 b §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä pykälässä tarkoitettua tiedottamisesta ja sen toteuttamisesta, sekä näihin liittyvästä vastuunjaosta sen mukaan, kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

144 b §

Ilmanlaadun turvaamiseksi annettavat määräykset

Kunta voi [ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 § nojalla säädetyn raja-arvon tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteen ylittyessä tai] lain 145 §, 145 d § ja 146 §:n tarkoittaman ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman toimeenpanemiseksi antaa määräyksiä, jotka koskevat muiden kuin luvanvaraisten, ilmoitustenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen rajoittamista ja keskeyttämistä niistä aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi sellaisissa tilanteissa, jotka eivät kuulu lain 180 §:n soveltamisalaan.. Määräyksien on oltava kohtuullisia ottaen huomioon toiminnan luonne ja ympäristön pilaantumisen merkittävyys. Liikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentämisestä säädetään muualla lainsäädännössä.

Ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuus

Jos ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyt ympäristön laatuvaatimukset ylittyvät tai mainitun pykälän nojalla säädetyt tavoitearvoja ei saavuteta, on 3 momentin mukaisen vastuutahon laadittava tai päivitettävä ilmansuojelusuunnitelma kyseisten ympäristölaatuvaatimusten ja -tavoitteiden täyttämiseksi ja tilanteen keston lyhentämiseksi.

Jos 1 momentin mukaisessa tilanteessa on kyse useammasta kuin yhdestä ympäristölaatuvaatimuksesta tai -tavoitteesta, on 3 momentin mukaisen vastuutahon tarpeen mukaan laadittava kaikki kyseessä olevat ilman epäpuhtaudet huomioon ottava yhtenäinen ilmansuojelusuunnitelma.

Kunta vastaa ilmansuojelusuunnitelman laatimisesta alueellaan 1 momentin mukaisessa tilanteessa. Kuitenkin tilanteessa, jossa ympäristölaatuvaatimusten ja -tavoitteiden täyttäminen sekä tilanteen keston lyhentäminen kunnan arvion mukaan edellyttää liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaan Elinvoimakeskukseen ylläpitovastuulla oleviin valtion maanteihin liittyviä toimia tai alueellisia toimia laajempia toimia, on kunnan ilmoitettava asiasta Lupa- ja valvontavirastolle. Näissä tilanteissa Lupa- ja valvontaviraston johdolla ja yhteistyössä 144 §:n mukaan ilmanlaadun hallinnasta vastaavien viranomaisten kanssa ratkaistaan, koskeeko ilmansuojelusuunnitelman laatimisvastuu pelkästään yhtä viranomaista vai onko kyse tilanteesta, jossa useiden viranomaisten on laadittava yhteinen ilmansuojelusuunnitelma. Jos alueellista laajemmat toimet Lupa- ja valvontaviraston arvion mukaan edellyttävät lainsäädännön valmistelua tai muita kansallisen tason toimia, sen tulee ilmoittaa asiasta ympäristöministeriölle näiden toimien harkitsemista varten.

Jos ilmansuojelusuunnitelman laatimisvastuu koskee ainoastaan yhtä viranomaista, kyseinen viranomainen laatii ilmansuojelusuunnitelman. Jos kyse on suunnitelmasta, joka koskee lainsäädännön valmistelua tai muita kansallisen tason toimia, ympäristöministeriö valmistelee suunnitelman valtioneuvoston hyväksyttäväksi. Jos kyse on tilanteesta, jossa useiden viranomaisten on laadittava yhteinen ilmansuojelusuunnitelma, laaditaan se Lupa- ja valvontaviraston johdolla eri viranomaisten yhteistyönä ja viranomaisten toimet on yhteensovitettava keskenään. Yhteisen suunnitelman tulee sisältää viranomaiskohtaiset toimet ilmanlaadun parantamiseksi. Kukin viranomainen hyväksyy omat toimensa. Ympäristöministeriö valmistelee valtioneuvoston hyväksyttäväksi yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävät lainsäädännön valmistelua edellyttävät tai muut kansallisen tason toimet.

Kunnan on osana ilmansuojelusuunnitelman laatimista arvioitava tarve soveltaa kyseisen kunnan alueella sijaitseviin keskisuuriin energiantuotantolaitoksiin keskisuuria polttolaitoksia koskevassa direktiivissä säädetyjä päästöraja-arvoja tiukempia raja-arvoja, jos kyseisten raja-arvojen soveltaminen auttaisi tehokkaasti ja huomattavasti parantamaan ilmanlaatua. Arvioinnissa on otettava huomioon mainitun direktiivin 6 artiklan 10 kohdassa tarkoitettun Euroopan komission järjestämän tietojenvaihdon tulokset.

Poikkeukset ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuudesta

Ilmansuojelusuunnitelmaa ei tarvitse laatia:

- 1) jos kyse on 148 §:ssä tarkoitettusta hengitettävälle hiukkasille (PM₁₀) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä.
- 2) jos kyse on 148 a §:ssä tarkoitettusta luonnollisesta lähteestä peräisin olevasta raja-arvojen tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteen ylityksestä; ja

3) otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi, jos maantieteelliset ja meteorologiset olosuhteet huomioon ottaen ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää otsonipitoisuuksia ja jos toimista aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia.

Edellä 1 momentin 3 kohdan soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa ilmansuojelusuunnitelman laatimisesta vastaavan viranomaisen on esitettävä Euroopan komissiolle ja 144 a § 1 momentissa tarkoitetuille tahoille yksityiskohtaiset perustelut, miksi ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää pitoisuuksia, minkä seurauksena on päätetty olla laatimatta ilmansuojelusuunnitelmaa. Tähän tiedottamiseen sovelletaan mitä 144 a § 2 momentissa säädetään tiedottamisen toteuttamistavoista.

Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta raja-arvon ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista sekä muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

145 b §

Ilmansuojelusuunnitelman sisältövaatimukset

Ilmansuojelusuunnitelman tulee sisältää suunnitelman laatimisen kannalta olennaiset tiedot 145 §:n 1 momentin tarkoittamasta tilanteesta ja toimet ilmanlaatuun vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi. Suunnitelmaan on sisällytettävä tarpeen mukaan myös toimia herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien suojelemiseksi. Lisäksi suunnitelmassa on tarvittaessa arvioitava merkityksellisten epäpuhtauksien osalta varoituskynnysten ylittymisen riski, joka liittyy 146 §:ssä tarkoitetun lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimiseen.

Jos jonkin raja-arvon ylittymistä tai tilannetta, jossa otsonin tavoitearvoa ei saavuteta, käsitellään jo 145 d § mukaisessa ilmansuojelun etenemissuunnitelmassa, on varmistettava, että kyseisessä ilmansuojelun etenemissuunnitelmassa vahvistetut toimet ovat asianmukaisia, jotta ylitysaika voidaan pitää mahdollisimman lyhyenä, ja tarvittaessa toteutettava täydentäviä ja tehokkaampia toimia ja noudatettava 147 § 4 momentissa säädettyä menettelyä ilmansuojelun etenemissuunnitelman päivittämiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmansuojelusuunnitelman sisällöstä sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

145 c §

Yhdenmukaisuus muihin ilmanlaatuun vaikuttaviin EU-lainsäädännön edellyttämiin kansallisiin suunnitelmiin

Ilmansuojelusuunnitelman sisällössä on mahdollisuuksien mukaan varmistettava yhdenmukaisuus muiden EU-lainsäädännön edellyttämien ilmanlaatuun merkittävästi vaikuttavien kansallisten suunnitelmien kanssa. Jos ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädettyä otsonin tavoitearvoa ei saavuteta, on ympäristöministeriön varmistettava, että päästökattodirektiivin edellyttämä 149 c §:ssä tarkoitettu kansallinen ilmansuojeluohjelma sisältää toimia, joilla puututaan kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluviin otsonia muodostaviin yhdisteisiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista muista ilmanlaatuun merkittävästi vaikuttavista EU-lainsäädännön edellyttämistä suunnitelmista sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

145 d §

Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuus ja sisältövaatimukset

Jos 1 päivään tammikuuta 2030 alkaen noudatettava ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai mainitun pykälän nojalla säädettyä otsonin tavoitearvoa ei saavuteta 1 päivän tammikuuta 2026 ja 31 päivän joulukuuta 2029 välisenä aikana, on 2 momentin mukaisen vastuutahon laadittava kyseistä epäpuhtautta koskeva ilmansuojelun etenemissuunnitelma, jotta kyseiset raja-arvot tai tavoitearvot voidaan saavuttaa niille säädettyihin määräaikoihin mennessä.

Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvastuuseen sovelletaan, mitä 145 §:n 3 momentissa säädetään.

Ilmansuojelun etenemissuunnitelman tulee sisältää suunnitelman laatimisen kannalta olennaiset tiedot 1 momentin tarkoittamasta tilanteesta ja toimet ilmanlaatuun vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi. Suunnitelmaan on sisällytettävä tarpeen mukaan myös toimia herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien suojelemiseksi. Lisäksi suunnitelmassa on tarvittaessa arvioitava merkityksellisten epäpuhtauksien osalta varoituskynnysten ylittymisen riski, joka liittyy 146 §:ssä tarkoitetun lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimiseen.

Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisessa sovelletaan, mitä 145 c §:ssä säädetään yhdenmukaisuudesta muihin ilmanlaatuun vaikuttaviin EU-lainsäädännön edellyttämiin kansallisiin suunnitelmiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmansuojelun etenemissuunnitelman sisällöstä sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

145 e §

Poikkeukset ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuudesta

Ilmansuojelun etenemissuunnitelmaa ei tarvitse laatia:

1) jos kyse on 148 §:ssä tarkoitetusta hengitettävälle hiukkasille (PM₁₀) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä;

2) jos kyse on 148 a §:ssä tarkoitetusta luonnollisesta lähteestä peräisin olevasta raja-arvojen ylityksestä;

3) otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi, jos maantieteelliset ja meteorologiset olosuhteet huomioon ottaen ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää otsonipitoisuuksia ja jos toimenpiteistä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia; ja

4) jos ilmanlaatudirektiivin liitteessä VIII olevan A kohdan 5 kohdan perusskenaario osoittaa, että raja-arvo tai tavoitearvo saavutetaan jo voimassa olevilla toimilla, myös silloin, kun ylitys johtuu tilapäisestä toiminnasta, joka vaikuttaa epäpuhtauspitoisuuksiin yhden vuoden aikana.

Edellä 1 momentin 3 kohdan soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisesta vastaavan viranomaisen on esitettävä Euroopan komissiolle ja 144 a § 1 momentissa tarkoitetuille tahoille yksityiskohtaiset perustelut, miksi ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää ylittymistä, minkä seurauksena on päätetty olla laatimatta ilmansuojelun etenemissuunnitelmaa. Tähän tiedottamiseen sovelletaan mitä 144 a § 2 momentissa säädetään tiedottamisen toteuttamistavoista.

Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta raja-arvon ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä ilmansuojelun etenemissuunnitelmista sekä muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

146 §

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvelvollisuus ja sisältövaatimukset

Jos ilmanlaadun turvaamiseksi 141 §:n nojalla säädetty varoituskynnys on vaarassa ylittyä tai ylittyy, on 2 momentin mukaisen vastuutahon laadittava lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ylityksen riskin vähentämiseksi ja ylityksen keston lyhentämiseksi. Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta varoituskynnyksen ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista ja muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvastuuseen sovelletaan, mitä 145 §:ssä 3 momentissa säädetään.

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman tulee sisältää suunnitelman laatimisen kannalta olennaiset tiedot 1 momentissa tarkoitettusta tilanteesta sekä kiireelliset ja lyhyellä aikavälillä toteutettava päästöjen vähentämistoimet, joilla ilmanlaatuun voidaan vaikuttaa mahdollisimman lyhyessä ajassa. Suunnitelmaa valmisteltaessa on harkittava toimia herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien suojelemiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman sisällöstä sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

146 a §

Poikkeukset lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta ja sisältövaatimuksista

Jos ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetty otsonin varoituskynnys on vaarassa ylittyä tai ylittyy, lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmaa ei tarvitse laatia, jos maantieteelliset, meteorologiset tai taloudelliset olosuhteet huomioon ottaen ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää tällaisen ylityksen uhkaa, kestoja tai vakavuutta.

Jos paikalliset maantieteelliset ja meteorologiset olosuhteet sekä kotitalouksien lämmitysjärjestelmien erityispiirteet huomioon ottaen mahdollisuudet vähentää tällaisen ylityksen riskiä hiukkasten (PM₁₀ ja PM_{2,5}) osalta ovat erittäin rajalliset, voidaan laatia sellainen lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma, joka sisältää vain sellaisia toimia, joilla pyritään suojelemaan sekä koko väestöä että herkkiä ja haavoittuvia väestöryhmiä, sekä helposti ymmärrettävään tiedotukseen suositeltavista toimintatavoista, joilla mitatulle tai ennustetulle ylitykselle altistumista voidaan vähentää.

147 §

Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen liittyvät määräajat ja päivittämistä koskevat sisältövaatimukset

Lain 145 §:n tarkoittama ilmansuojelusuunnitelma on laadittava mahdollisimman pian ja viimeistään kahden vuoden kuluttua siitä kalenterivuodesta, jona ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyn ympäristönlautuvaatimuksen ylittyminen kirjattiin tai mainitun pykälän nojalla säädettyä tavoitearvoa ei saavutettu.

Lain 145 d §:n tarkoittama ilmansuojelun etenemissuunnitelma on laadittava mahdollisimman pian ja viimeistään kahden vuoden kuluttua siitä kalenterivuodesta, jona ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyn raja-arvon ylittyminen kirjattiin tai mainitun pykälän nojalla säädettyä otsonin tavoitearvoa ei saavutettu ottaen huomioon, mitä 145 d § 1 momentissa säädetään ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuudesta.

Lain 146 §:n tarkoittama lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on laadittava viipymättä sen jälkeen, kun varoituskynnys on vaarassa ylittyä tai se ylittyy.

Jos ylittyminen jatkuu kolmantena kalenterivuonna ilmansuojelusuunnitelman tai ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisen määräajan päättymisen jälkeen, on suunnitelman laatimisesta vastuussa olevan viranomaisen päivitettävä suunnitelma viimeistään viiden vuoden kuluttua edellisen suunnitelmaa koskevan määräajan jälkeen. Suunnitelmaa päivitettäessä on päivitettävä suunnitelman sisältyvät toimet, mukaan lukien niiden vaikutus ennustettuihin päästöihin ja pitoisuuksiin. Lisäksi suunnitelmaan on sisällytettävä täydentäviä ja tehokkaampia toimia ylityksen keston pitämiseksi mahdollisimman lyhyenä.

Niitä perusteita, joilla otsonin tavoitearvoa koskeva ilmansuojelusuunnitelma ja ilmansuojelun etenemissuunnitelma voidaan 145 a § ja 145 e § mukaan jättää laatimatta, on arvioitava uudelleen vähintään joka viides vuosi.

147 a §

Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimismenettely, suunnitelmista tiedottaminen ja tietojen toimittaminen

Lain 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittamaa ilmanlaadun parantamista koskevaa suunnitelmaa valmisteltaessa on suunnitelman laatimisesta vastaavan viranomaisen laadittava suunnitelmaluonnos, joka sisältää luonnoksen suunnitelman sisällöstä ja sekä tiiviin yhteenvedon. Jos kyseessä on 146 §:ssä tarkoitettu lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmaa koskeva suunnitelmaluonnos [, jossa esitetään toteutettavat kiireelliset toimet], sen laatimisesta vastaava viranomainen voi olla yhteydessä ympäristöministeriöön. Ympäristöministeriö voi pyytää Euroopan komissiota järjestämään ilmanlaatudirektiivin 20 artiklassa tarkoitetun jäsenmaiden parhaiden käytäntöjen vaihdon.

Lain 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittaman ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman laatimisesta vastaavan viranomaisen on pyydettävä suunnitelmaluonnoksesta lausunto Lupa- ja valvontavirastolta ja muilta viranomaisilta, joiden toimialaan tai tehtäviin suunnitelma olennaisesti liittyy. Kaikille 144 a § 1 momentissa tarkoitettuja tahoille on varattava riittävän ajoissa tilaisuus tutustua ja esittää mielipiteensä suunnitelmaluonnoksesta ja merkittävistä päivityksistä ennen suunnitelman viimeistelyä. Mielipiteiden esittämiselle on varattava aikaa vähintään 30 päivää.

Valmiista 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittamasta ilmanlaadun parantamisesta koskevasta suunnitelmasta perusteluineen sekä siitä, miten lausunnot ja mielipiteet on otettu huomioon, on tiedotettava siten kuin 144 a § 2 momentissa säädetään. Lisäksi se on toimitettava ympäristöministeriölle sekä Lupa- ja valvontavirastolle sekä muille suunnitelman laatimisen kannalta tarpeellisille tahoille kuukauden kuluessa. Kunta vastaa yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman toimittamisesta Euroopan komissiolle siten kuin ilmanlaatudirektiivin 23 artiklassa edellytetään. Lain 145 § tarkoittama ilmansuojelusuunnitelma ja lain 145 d § tarkoittama ilmasuojelun etenemissuunnitelman on toimitettava Euroopan komissiolle kahden kuukauden kuluessa niiden hyväksymisestä yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa. Lain 146 §:n tarkoittama lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on toimitettava komissiolle vuoden kuluessa sen hyväksymisestä 142 c §:n tarkoittaman ilmanlaadun seurantatietojen vuosittaisen raportoinnin yhteydessä.

Lain 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittamaan ilmanlaadun parantamista koskevaa suunnitelmaa päivitettäessä on noudatettava, mitä 1 momentissa säädetään lausuntojen pyytämisestä ja mielipiteiden esittämisestä.

Lain 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittamasta ilmanlaadun parantamisesta koskevasta suunnitelmasta on toimitettava vuosittain 15 päivään toukokuuta mennessä tiedot sen sisältämien toimien toteuttamisesta sekä suunnitelman päivittämisestä Lupa- ja valvontavirastolle ja ympäristöministeriölle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien toimittamisesta Euroopan komissiolle sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

147 b §

Raja-arvoihin liittyvän määräajan pidentäminen

Alueella, jolla ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetty hiukkasten (PM₁₀ ja PM_{2,5}), typpidioksidin, bentseenin tai bentso(a)pyreenin raja-arvot ovat vaarassa ylittyä säädetyn määräajan jälkeen, kunta voi hakea määräajan pidennystä ilmansuojelun etenemissuunnitelmassa perustellulle ajanjaksolla ja enintään viideksi tai kymmeneksi vuodeksi ilmanlaatudirektiivin 18 artiklassa säädettyin edellytyksin.

Määräajan pidennystä koskeva hakemus on toimitettava 31 päivään joulukuuta 2028 mennessä ympäristöministeriölle ja lähetettävä tiedoksi Lupa- ja valvontavirastolle. Jos määräajan pidennyksen edellytykset täyttyvät, ympäristöministeriö täydentää hakemusta ja toimittaa sen Euroopan komission arvioitavaksi 31 päivään tammikuuta 2029 mennessä. Kunnan, jota pidennys koskee, on toimitettava 147 a §:n mukaisesti ilmansuojelun etenemissuunnitelma Euroopan komissiolle 31. päivään joulukuuta 2028 mennessä.

Jos raja-arvoa ei voida noudattaa Euroopan komission hyväksymään pidennettyyn määräaikaan mennessä, voi kunta tehdä hakemuksen pidentää kyseistä raja-arvoa koskevaa määräaikaan toisen ja viimeisen kerran. Uusi hakemus voidaan tehdä ajanjaksolle, joka on enintään kaksi vuotta ensimmäisen määräajan pidennyksen päättymisestä ja joka on perusteltu päivitetystä ilmansuojelun etenemissuunnitelmassa, edellyttäen, että ilmanlaatudirektiivin 18 artiklan vaatimukset täyttyvät.

Ympäristöministeriö tekee asiassa päätöksen 1 momentissa mainitun ilmanlaatudirektiivin 18 artiklan 4 kohdan viidennessä ja kuudennessa alakohdassa tarkoitetun Euroopan komission kannan perusteella. Ympäristöministeriön on tiedotettava päätöksestä 144 a § 1 momentissa tarkoitetuille tahoille noudattaen mitä 144 a § 2 momentissa säädetään tiedottamisen toteuttamistavoista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä määräajan pidennyksen edellytyksistä ja hakemuksessa annettavista tiedoista sen mukaan, kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

148 §

Hiekoituksesta ja suolauksesta aiheutuvat raja-arvojen ylitykset

Kunta voi määrittää sellaiset alueet, joilla hengitettäville hiukkasille (PM₁₀) 141 §:n nojalla säädetty raja-arvot ylittyvät ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan tarkoittamasta katujen ja teiden talvikunnossapitoon liittyvästä hiekoituksesta tai suolauksesta aiheutuvan hiukkaskuormituksen vuoksi. Näissä tilanteissa kunta voi ilmansuojelusuunnitelman sijasta tehdä selvityksen ylityksestä, sen syistä ja toimista pitoisuuksien pienentämiseksi. Selvityksen laatimisen edellytyksenä on, että kunta pystyy esittämään ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan 2 kohdan tarkoittamat todisteet, jotka osoittavat ylitysten johtuvan hiekoituksesta tai suolauksesta johtuvasta hiukkaskuormituksesta ja että pitoisuuksien vähentämiseksi on toteutettu kohtuullisia toimia.

[Kunnan on yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa toimitettava Euroopan komissiolle 1 momentissa tarkoitetut tiedot siten kuin ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan 2 kohdassa edellytetään ja mainitussa kohdassa tarkoitetun luettelon muodostamiseksi.]

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä pykälässä tarkoitetun hiukkaskuormituksen määrittämisestä, todisteiden esittämisestä, selvityksen sisällöstä ja tietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

148 a §

Päästöosuudet luonnollisista lähteistä

Kunta voi määrittää sellaiset alueet, joilla ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyt raja-arvot tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteet ylittyvät ilmanlaatudirektiivin 16 artiklassa tarkoitettujen luonnollisista lähteistä peräisin olevien päästöjen vuoksi. Alueiden määrittely edellyttää, että kunta pystyy esittämään 16 artiklan 2 kohdan tarkoittamat todisteet, jotka osoittavat ylitysten johtuvan luonnollisista lähteistä peräisin olevista päästöistä

[Kunnan on yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa toimitettava 1 momentissa tarkoitetut tiedot Euroopan komissiolle, siten kuin ilmanlaatudirektiivin 16 artiklan 2 kohdassa edellytetään ja mainitussa kohdassa tarkoitetun luettelon muodostamiseksi.]

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä pykälässä tarkoitetun päästöosuuden määrittämisestä ja Euroopan komissiolle toimitettavista tiedoista sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

186 §

Vireillepano-oikeus

Mikäli valvontaviranomainen ei ryhdy 1 momentissa tarkoitetun vireillepanon perusteella toimiin, on sen tehtävä asiasta kirjallinen päätös.

186 a §

Vireillepano-oikeus eräissä ilmanlaatuun liittyvissä asioissa

Jollei [145 §:ssä, 145 d §:ssä ja 146 §:ssä] tarkoitetun ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman laatimista tai päivittämistä ole aloitettu kunnan, Elinvoimakeskuksen tai Lupa- ja valvontaviraston aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille Lupa- ja valvontavirastossa:

- 1) asianosainen; ja
- 2) rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kyseessä oleva suunnitelma koskee.

Mikäli Lupa- ja valvontavirasto ei ryhdy 1 momentissa tarkoitetun vireillepanon perusteella toimiin, on sen tehtävä asiasta kirjallinen päätös.

Vireillepano-oikeus sen selvittämiseksi, onko ilmanlaadun seurannan järjestämisestä [142 a §:n] mukaan vastaava viranomainen noudattanut lainsäädännön vaatimuksia ilmanlaadun seurantaan liittyvien näytteenottopaikkojen sijainnista ja lukumäärästä, on asianosaisella ja sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä ja säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella järjestetystä ilmanlaadun seurannasta on kyse. Asia on pantava kirjallisesti vireille Lupa- ja valvontavirastossa. Lupa- ja valvontaviraston on tehtävä vireillepanon perusteella asiasta kirjallinen päätös.

190 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta kunnan ympäristönsuojelumääräysten hyväksymistä sekä käsittelymaksua tarkoittavaa taksaa koskevaan päätökseen valittamalla säädetään kuntalaissa.

191 §

Valitusoikeus

Ellei jäljempänä toisin säädetä, valitusoikeus tämän lain nojalla annettuun viranomaisen päätökseen on:

- 1) asianosaisella;
- 2) rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät;
- 3) toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät;
- 4) valtion valvontaviranomaisella sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella;
- 5) asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella;
- 6) saamelaiskäräjillä sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan;
- 7) kolttien kyläkokouksella sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttalaisten elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja.

Valtion valvontaviranomaisella ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on lisäksi oikeus valittaa yleisen ympäristönsuojeluedun valvomiseksi tai muusta perustellusta syystä sellaisesta päätöksestä, jolla Vaasan hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.

Valitusoikeus 190 §:n 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen on kuntalaissa säädettyjen tahojen lisäksi Lupa- ja valvontavirastolla.

Valitusoikeus 186 §:n 3 momentissa tarkoitettuun valvontaviranomaisen päätökseen on sillä taholla, jonka vireillepanon perusteella päätös on annettu.

194 a §

Muutoksenhaku eräissä ilmanlaatuun liittyvissä tapauksissa

Kunnan, Lupa- ja valvontaviraston ja Elinvoimakeskuksen päätökseen, jolla ne hyväksyvät [145 §:ssä, 145 d §:ssä ja 146 §:ssä] tarkoitetun ilmanlaadun parantamiseksi laatimansa suunnitelman tai mainituissa pykälissä tarkoitettuun ilmanlaadun parantamiseksi laadittuun yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävät niitä koskevat toimet, saa hakea muutosta valittamalla siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Päätökseen, jolla valtioneuvosto hyväksyy [145 §:ssä, 145 d §:ssä ja 146 §:ssä] tarkoitetun valtioneuvoston hyväksymistä edellyttävän ilmanlaadun parantamiseksi laadittavan suunnitelman tai mainituissa pykälissä tarkoitettuun ilmanlaadun parantamiseksi laadittavaan yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävät valtioneuvoston hyväksymistä edellyttämät toimet, saa hakea muutosta siten, kuin 190 §:n 2 momentissa säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut päätökset annetaan tiedoksi hallintolain 62 a §:n mukaisella julkisella kuulutuksella ja ne voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimien toisin määrää.

Edellä 1–3 momentissa säädettyä sovelletaan myös päätöksiin, joilla ilmanlaadun parantamiseksi laadittu suunnitelma tai yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävät viranomaiskohtaiset toimet päivitetään.

Edellä 186 a §:ssä tarkoitetusta vireillepanon perusteella annetusta Lupa- ja valvontaviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

194 b §

Valitusoikeus eräissä ilmanlaatuun liittyvissä tapauksissa

Valitusoikeus 194 a §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitettuun kunnan, Lupa- ja valvontaviraston ja Elinvoimakituksen päätökseen on asianosaisella sekä sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueetta päätöksen kohteena oleva suunnitelma koskee. Jos kyse on kunnan päätöksestä, valitusoikeus on myös Lupa- ja valvontavirastolla yleistä etua valvovana viranomaisena. Valitusoikeus 194 a §:n 2 ja 4 momentissa tarkoitettuun valtioneuvoston päätökseen on asianosaisella sekä sellaisella valtakunnallisella rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen.

Valitusoikeus 194 a §:n 4 momentissa tarkoitettuun Lupa- ja valvontaviraston päätökseen on sillä taholla, jonka vireillepanon perusteella päätös on annettu.

195 §

Muutoksenhaku eräissä muissa tapauksissa

---

209 §

Mittausten ja tutkimusten laadunvarmistus

Ilmatieteen laitos huolehtii ilmanlaatudirektiivin 5 artiklan b ja d kohtien mukaisen ilmanlaadun mittausjärjestelmien ja mallintamissovellutusten vaatimuksenmukaisuuden sekä V liitteen F osion mukaisesta mittaustulosten tarkastamisesta ja G osion mukaisesta mallintamissovellutusten tarkkuuden edistämisestä. Tarkastamisesta on laadittava vuosittain kirjallinen arvio, joka tulee toimittaa ympäristöministeriölle viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

---

211 a §

Valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen

Jos ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetty ympäristön laatuvaatimukset ylittyvät tai mainitun pykälän nojalla säädettyjä tavoitearvoja ei saavuteta Suomessa merkittävän kaukokulkeuman vuoksi, kunnan on ilmoitettava siitä ympäristöministeriölle.

Ympäristöministeriön on ilmoituksen perusteella aloitettava ilmanlaatudirektiivin 21 artiklan mukainen yhteistyö ylityksen poistamiseksi sen naapurina olevan jäsenvaltion kanssa, josta kaukokulkeuma on peräisin. Ympäristöministeriön on huolehdittava ylitykseen liittyvästä tiedottamisesta kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä Euroopan unionin komission kutumisesta mukaan yhteistyöhön. Kyseiset tiedot on saatettava myös yleisön saataville.

Raja-arvon tai varoituskynnyksen ylitykseen liittyvässä tilanteessa ympäristöministeriön on kuntaa kuultuaan tarvittaessa ryhdyttävä toimiin kyseisen jäsenvaltion kanssa laadittavan yhteisen ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan tai 20 artiklan mukaisen suunnitelman valmistelemiseksi ja toimeenpanemiseksi.

Ympäristöministeriö on toimivaltainen viranomainen tekemään yhteistyötä toisen jäsenvaltion tekemän ilmanlaatudirektiivin 21 artiklaan perustuvan aloitteen perusteella ja huolehtimaan tällaiseen yhteistyöhön liittyvästä yleisölle tiedottamisesta Suomessa. Yleisölle tiedottaminen Suomessa on toteutettava yleisen tietoverkon välityksellä. Viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun toinen EU:n jäsenvaltio on tehnyt aloitteen, on siihen vastattava kohtuullisessa ajassa ja ilmoitettava asiasta komissiolle.

Ympäristöministeriön on huolehdittava siitä, että 2 momentissa tarkoitettussa tiedottamisessa ja 3 momentissa tarkoitettuja yhteisiä suunnitelmia laadittaessa pyritään tarvittaessa tekemään yhteistyötä myös Euroopan unioniin kuulumattomien naapurina olevien valtioiden kanssa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 5 §:n 1 momentin 19 kohta, 143–148 §, 190 §:n 4 momentti, 191 §, 195 §:n otsikko, 209 §:n 2 momentti ja 211 a §, sellaisena kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentin 19 kohta laissa 49/2019, 143 § laeissa 49/2019, 283/2023 ja 817/2025, 144 § osaksi laissa 49/2019, 145 § laeissa 1068/2016, 1064/2017 ja 283/2023, 146 § osaksi laissa 283/2023, 147 § laeissa 327/2016 ja 817/2025, 148 § osaksi laissa 817/2025, 190 § n 4 momentti ja 191 § laissa 817/2025, 195 §:n otsikko laissa 1420/2019, 209 §:n 2 momentti laissa 384/2016 ja 211 a § laissa 283/2023, sekä lisätään 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 882/2018 ja 49/2019, uusi 6 a ja 20–41 kohta, lakiin uusi 142 a–142 d, 144 a, 144 b, 145 a–145 e, 146 a, 147 a, 147 b ja 148 a §, 186 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 817/2025, uusi 3 momentti, lakiin uusi 186 a, 194 a ja 194 b §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

19) *kansallisilla päästövähennysvelvoitteilla* päästökattodirektiivissä vahvistettuja tiettyjä ilmaan johdettavia päästöjä koskevia päästövähennyksiä, jotka on saavutettava tavoitekalenterivuoden aikana ja jotka on ilmaistu prosenttiosuutena vuoden 2005 aikana vapautuneiden päästöjen kokonaismääristä.

19) *kansallisilla päästövähennysvelvoitteilla* päästökattodirektiivissä vahvistettuja tiettyjä ilmaan johdettavia päästöjä koskevia päästövähennyksiä, jotka on saavutettava tavoitekalenterivuoden aikana ja jotka on ilmaistu prosenttiosuutena vuoden 2005 päästöjen kokonaismääristä.
20) *ilmanlaatudirektiivillä* ilmanlaadusta ja sen parantamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2024/2881

21) **ilmalla** ulkoilmaa alailmakehässä lukuun ottamatta työpaikkoja, joihin sovelletaan työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia säännöksiä ja alueita, joille yleisöllä ei ole säännöllistä pääsyä;

22) **kaupunkien tausta-alueilla** kaupunki- ja esikaupunkialueita, joilla esiintyvät epäpuhtauksien pitoisuudet edustavat kaupunkiväestön yleistä altistumista;

23) **maaseudun tausta-alueilla** maaseutualueita, joiden väestötiheys on alhainen ja joilla esiintyvät epäpuhtauksien pitoisuudet edustavat maaseutuväestön, kasvillisuuden ja luonnon ekosysteemien yleistä altistumista;

24) **ilmansuojelusuunnitelmalla** suunnitelmaa, johon sisältyy politiikkatoimia ja toimenpiteitä, joita toteutetaan raja-arvojen, tavoitearvojen tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteiden saavuttamiseksi sen jälkeen, kun kyseiset arvot tai kyseisten velvoitteiden edellyttämät tasot ovat ylittyneet;

25) **ilmansuojelun etenemissuunnitelmalla** ilmansuojelusuunnitelmaa, joka hyväksytään ennen raja-arvojen ja tavoitearvojen saavuttamisen määräaika ja jossa esitetään politiikkatoimia ja toimenpiteitä kyseisten raja-arvojen ja tavoitearvojen saavuttamiseksi niiden saavuttamiselle asetetussa määräajassa;

26) **lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmalla** suunnitelmaa, jossa vahvistetaan kiireelliset toimenpiteet, jotka on toteutettava lyhyellä aikavälillä varoituskynnysten ylittymisen välittömän riskin vähentämiseksi tai sen ylityksen keston lyhentämiseksi;

27) **ilmanlaadun mallintamissovelluksella** mallintamisjärjestelmän soveltamista, missä mallintamisjärjestelmällä tarkoitetaan mallien ja alamallien muodostamaa ketjua, mukaan lukien kaikki tarvittavat syöttötiedot, ja mahdollista jälkikäsitelyä;

28) **ilman saastumisen keskittymillä** ilmanlaadun seuranta-alueilla olevia paikkoja, joilla on suurimmat pitoisuudet, joille väestö todennäköisesti altistuu suoraan tai välillisesti ajanjaksona, joka on merkittävä

suhteessa raja- tai tavoitearvojen keskiarvon laskentajaksoon, mukaan lukien kun epäpuhtaustasoon vaikuttavat voimakkaasti päästöt suurista saastumisen lähteistä, kuten lähistöllä olevilta ruuhkaisilta ja runsaasti liikennöidyiltä teiltä, yksittäisestä teollisesta lähteestä tai teollisuusalueelta, jolla on useita lähteitä, satamista, lentoasemista, asuntojen lämmityksestä tai niiden yhdistelmästä;

29) **luonnollisista lähteistä peräisin olevilla päästöosuuksilla** epäpuhtauspäästöjä, jotka eivät johdu suoraan tai välillisesti ihmisen toiminnasta ja joita ovat muun muassa luonnonilmiöt kuten tulivuorenpurkaukset, maanjäristykset, geoterminen toiminta, luontaisesti syttyneet maastopalot, voimakkaat tuulet, meren pärskeet tai kuivilta alueilta peräisin olevien luontoperäisten hiukkasten resuspensio tai kulkeutuminen ilmakehässä;

30) **seuranta-alueella** aluetta, joka on rajattu valtioneuvoston asetuksessa x/ x ilmanlaadun arviointia ja hallintaa varten;

31) **keskimääräisen altistumisen alueyksiköllä** aluetta, joka on valtioneuvoston asetuksessa x/x nimetty keskimääräisen altistumisen indikaattorin määrittämistä varten ja joka vastaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1059/2003 (20) vahvistettua NUTS 1- tai NUTS 2 -aluetta tai kahden tai useamman vierekkäisen NUTS 1- tai NUTS 2 -alueen yhdistelmää edellyttäen, että niiden yhteenlaskettu kokonaiskoko on pienempi kuin kyseisen jäsenvaltion koko alue ja enintään 85 000 km²;

32) **epäpuhtaudella** kaikkia ilmassa olevia aineita, joilla voi olla haitallisia vaikutuksia ihmisten terveydelle tai ympäristölle;

33) **kokonaislaskeumalla** ilmakehästä tietyllä alueella oleville pinnoille, kuten maaperään, kasvillisuuteen, vesiin tai rakennuksiin, tietyn ajan kuluessa siirtyvien epäpuhtauksien kokonaismassaa;

34) **raja-arvolla** pitoisuutta, joka on vahvistettu tieteellisin perustein ihmisen terveydelle tai ympäristölle haitallisten vaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi, joka on saavutettava

määrätyn ajan kuluessa ja jota ei saa ylittää sen jälkeen, kun se on saavutettu;

35) **varoituskynnyksellä** pitoisuutta, jonka ylittyessä lyhytaikainen altistuminen vaarantaa ihmisten terveyden koko väestön osalta ja jonka ylittyessä jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä viipymättä;

36) **tiedotuskynnyksellä** pitoisuutta, jonka ylittyessä lyhytaikainen altistuminen vaarantaa ihmisten terveyden erityisen herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien osalta ja jonka ylittyessä tarvitaan välitöntä ja asianmukaista tiedottamista;

37) **pitkän ajan tavoitteella** pitoisuutta, joka on saavutettava pitkällä aikavälillä ihmisten terveyden ja ympäristön suojelemiseksi tehokkaasti, paitsi jos sen saavuttaminen ei ole mahdollista oikeasuhteisilla toimenpiteillä;

38) **tavoitearvolla** pitoisuutta, joka on vahvistettu tieteellisin perustein ihmisen terveydelle tai ympäristölle haitallisten vaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi ja joka on saavutettava mahdollisuuksien mukaan määrätyn ajan kuluessa;

39) **keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteella** keskimääräisen altistumisen alueyksikön väestön keskimääräisen altistumisen, keskimääräisen altistumisen indikaattorina ilmaistuna, prosentuaalista pienentämistä, jonka tavoitteena on vähentää ihmisten terveydelle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia, joka on saavutettava määrätyn ajan kuluessa ja jota ei saa ylittää sen jälkeen, kun se on saavutettu;

40) **tasolla** epäpuhtauden pitoisuutta ilmassa tai sen laskeumaa tiettyinä aikana;

41) **herkillä ja haavoittuvilla väestöryhmillä** väestöryhmiä, jotka ovat pysyvästi tai tilapäisesti herkempiä tai alttiimpia ilmansaastumisen vaikutuksille kuin väestö keskimäärin sellaisten erityispiirteiden vuoksi, jotka tekevät altistumisen terveysvaikutuksista merkittävämpiä, tai koska heillä on suurempi herkkyys tai alhaisempi kynnyks terveysvaikutuksille tai heikommat mahdollisuudet suojautua;

---

142 a §

*Ilmanlaadun seurannan järjestäminen
seuranta-alueilla ja keskimääräisen
altistumisen alueyksiköissä*

Ilmanlaadun seuranta on ilmanlaadun seuranta-alueilla ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköissä järjestettävä noudattaen seurantaan koskevia vaatimuksia mitattavista epäpuhtauksista, arviointikynnyksistä ja -perusteista, näytteenottoaikojen lukumäärästä ja sijainnista, arviointi- ja vertailumenetelmistä sekä tietojen laatuvaatimuksista. Seurannan tarkoituksena on kerätä tietoa ilman epäpuhtauksien pitoisuuksista lain 141 §:n nojalla ilmanlaadun turvaamiseksi säädettyjen ympäristölaatuvaatimusten ja -tavoitteiden noudattamisen arvioimiseksi.

Kukin ilmanlaadun seuranta-alueeseen kuuluva kunta vastaa ilmanlaadun seurannasta omalla alueellaan. Kuitenkin Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa huolehtivat ilmanlaadun seurannasta yhdessä siten, että siitä vastaa niiden puolesta Helsingin seudun ympäristöpalvelut - kuntayhtymä HSY (HSY). Ilmatieteen laitos vastaa ilmanlaadun seurannasta maaseudun tausta-alueilla. Ilmatieteen laitos toimii myös lain 25 §:n nojalla nimettynä ilmanlaadun mittausten ja mallinnuksen vertailulaboratoriona ja vastaa arviointimenetelmiin liittyvien mallinnussovellusten tarkkuuden edistämisestä. Lupa- ja valvontaviraston on oltava selvillä ilmanlaadusta ja huolehdittava siitä, että tässä pykälässä tarkoitettu ilmanlaadun seuranta on sen toimialueella järjestetty seurantaan koskevien vaatimusten mukaisesti.

HSY vastaa 2 momentissa säädetyn lisäksi ultrapienien hiukkasten pitoisuuksien seurannasta yhdessä ilman saastumisen keskittymässä. Tähän seurantaan käytettävien mittausasemien lukumäärää on koko Suomen alueella tarvittaessa tarkistettava, jotta

lukumäärä vastaa ilmanlaatudirektiivin 9 artiklaan liittyvän liitteen III kohdassa D säädettyä asukaslukuperusteista vaatimusta.

HSY, Tampereen kunta ja Kuopion kunta vastaavat 2 momentissa säädetyn lisäksi keskimääräisen altistumisen alueyksiköiden alueella keskimääräisten vähennysvelvoitteiden seurannasta. Tampereen kunta ja Kuopion kunta ylläpitävät kumpikin yhtä ja HSY kahta kiinteästi sijoitettua kaupunkitausta-asemaa, jossa mitataan vähennysvelvoitteiden soveltamisalaan kuuluvien epäpuhtauksien pitoisuuksia jatkuvatoimisesti. Tähän seurantaan käytettävien mittausasemien lukumäärää on keskimääräisen altistumisen alueyksiköiden alueella tarvittaessa tarkistettava, jotta se vastaa ilmanlaatudirektiivin 9 artiklaan liittyvän liitteen III kohdassa B säädettyjä asukaslukuperusteisia vaatimuksia.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitetun ilmanlaadun seurannan kustannukset katetaan valtion talousarviossa osoitetun määrärahan puitteissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettuun seurantaan liittyvistä vaatimuksista, seurannan järjestämisestä, sekä seurannan järjestämiseen liittyvästä vastuunjaosta sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

142 b §

Ilmanlaadun seurannan järjestäminen supermittausasemilla

Ilmanlaadun seuranta supermittausasemilla on järjestettävä noudattaen seuranta koskevia vaatimuksia mitattavista epäpuhtauksista, näytteenottopaikkojen lukumäärästä ja sijainnista, arviointi- ja vertailumenetelmistä sekä tietojen laatuvaatimuksista. Seurannan tarkoituksena on kerätä tietoa ilman epäpuhtauksien pitoisuuksista.

Ilmanlaadun seurannasta kolmella maaseudun tausta-alueen supermittausasemalla vastaa Ilmatieteen laitos ja yhdellä kaupunkitausta-alueen supermittausasemalla vastaavat Ilmatieteen laitos, HSY ja Helsingin yliopisto yhdessä. Supermittausasemien lukumäärää koko Suomen alueella on tarvittaessa tarkistettava, jotta se vastaa ilmanlaatudirektiivin 10 artiklan 1 kohdassa säädettyjä asukasluku- ja pinta-alavaatimuksia.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuista maaseudun tausta-alueen supermittausasemista yksi tai useampi voi olla yhteinen toisen EU:n jäsenvaltion kanssa. Edellä 2 momentissa tarkoitetulla kaupunkitausta-alueen supermittausasemalla järjestettävän seurannan kustannukset jaetaan Ilmatieteen laitoksen, HSY:n ja Helsingin yliopiston välillä sen mukaan, miten supermittausaseman mittausvelvoitteet niiden kesken jakautuvat. HSY vastaa kaupunkitausta-alueen supermittausaseman seurantatietojen osalta 144 a §:ssä tarkoitetusta tiedottamisesta.

Tässä pykälässä tarkoitettuun ilmanlaadun seurantaan sovelletaan, mitä 142 a §:n 2 momentissa säädetään Ilmatieteen laitoksen tehtävästä toimia lain 25 §:n nojalla nimettynä vertailulaboratoriona. Lupa- ja valvontaviraston on huolehdittava siitä, että tässä pykälässä tarkoitettu ilmanlaadun seuranta on sen toimialueella järjestetty seurannalle säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Tässä pykälässä tarkoitettun ilmanlaadun seurannan kustannukset katetaan valtion talousarviossa tehtävään osoitetun määrärahan puitteissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettuun seurantaan liittyvistä vaatimuksista, seurannan järjestämisestä, sekä seurannan järjestämiseen liittyvästä vastuunjaosta sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

142 c §

*Ilmanlaadun seurantatietojen toimittaminen
Euroopan komissiolle*

Ilmatieteen laitoksen on toimitettava 142 a ja 142 b §:n mukaiseen seurantaan perustuvat ilmanlaadun seurantatiedot Euroopan komissiolle siten kuin ilmanlatudirektiivin 23 artiklassa edellytetään. Tietojen keräämiseen käytettävästä ilmanlaadun tietovarannosta säädetään 142 d §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmanlaadun seurantatietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

142 d §

Ilmanlaadun tietovaranto

Ilmanlaadun tietovarantoa käytetään ilmanlaadun seurantaan liittyvien tietojen keräämiseen ja muuhun käsittelyyn ilmanlaatudirektiivin edellyttämää raportointia ja muita viranomaistehtäviä varten. Ilmanlaadun tietovarannon rekisterinpitäjä on Ilmatieteen laitos.

Ilmatieteen laitoksen on tallennettava ilmanlaadun tietovarantoon sen 1 momentin mukaisen käyttötarkoituksen kannalta olennaiset oman vastuualueensa tiedot. Kunkin kunnan ja HSY:n on toimitettava vastaavat omien vastuualueidensa tiedot Ilmatieteen laitokselle tallennettavaksi tietovarantoon.

Ilmatieteen laitoksen on julkaistava tietovarantoon tallennetut ilmanlaadun seurantatiedot yleisen tietoverkon välityksellä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin ilmanlaadun tietovarantoon tallennettavista ja tallennettavaksi toimitettavista tiedoista, sekä niiden julkaisemisesta yleisen tietoverkon välityksellä.

*Ympäristön tilan seuranta***Muu** *ympäristön tilan seuranta*

Kunnan on alueellaan huolehdittava paikallisten olojen edellyttämästä tarpeellisesta ympäristön tilan seurannasta asianmukaisin menetelmin. Lupa- ja valvontavirasto huolehtii *osaltaan* ympäristön tilan seurannasta alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.

Kunnan on alueellaan huolehdittava paikallisten olojen edellyttämästä tarpeellisesta ympäristön tilan seurannasta asianmukaisin menetelmin. Lupa- ja valvontavirasto huolehtii ympäristön tilan seurannasta *toimialueellaan*.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään kunnan seurantavelvollisuudesta, pääkaupunkiseudulla ympäristön tilan seurantaan kuuluvasta ilmanlaadun seurannasta huolehtivat Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa yhdessä. Alle 2,5 mikrometrin suuruisten hiukkasten (pienhiukkaset) pitoisuutta ilmassa on pääkaupunkiseudulla seurattava jatkuvatoimisesti yhdellä pysyvästi sijoitetulla kaupungin yleistä ilmanlaatua edustavalla kaupunkitausta-asemalla kansallisen pienhiukkasaltistuksen arvioimiseksi. Tähän tarkoitukseen käytettävien kaupunkitausta-asemien lukumäärää on pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa tarvittaessa tarkistettava, jotta se vastaa ilmanlaadusta ja sen parantamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2008/50/EY, jäljempänä ilmanlaatudirektiivi, edellytettyä väestömäärään perustuvaa vähimmäislukumäärää.

Lupa- ja valvontavirasto huolehtii yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa päästökattodirektiivin 9 artiklan mukaisesta ilmaan joutuvien päästöjen aiheuttamien haitallisten ekologisten muutosten seurannasta pintavesissä osana 7 momentissa tarkoitettua seurantaa. Luonnonvarakeskus huolehtii mainitun artiklan mukaisesta seurannasta metsämailla ja Ilmatieteen laitos huolehtii mainitun artiklan mukaisesta seurannasta otsonin kuormituksen osalta. Ympäristöministeriö teettää mainitun artiklan mukaisen seurannan suomilla. Seurannan järjestämisessä

Lupa- ja valvontavirasto huolehtii yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa päästökattodirektiivin 9 artiklan mukaisesta ilmaan joutuvien päästöjen aiheuttamien haitallisten ekologisten muutosten seurannasta pintavesissä osana 6 momentissa tarkoitettua seurantaa. Luonnonvarakeskus huolehtii mainitun artiklan mukaisesta seurannasta metsämailla ja Ilmatieteen laitos huolehtii mainitun artiklan mukaisesta seurannasta otsonin kuormituksen osalta. Ympäristöministeriö teettää mainitun artiklan mukaisen seurannan suomilla. Seurannan järjestämisessä

Voimassa oleva laki

noudatetaan, mitä päästökattodirektiivin 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun seurannan lisäksi Ilmatieteen laitos ja Suomen ympäristökeskus huolehtivat myös niille erikseen muualla lainsäädännössä säädettyistä ympäristön tilan seurantaan liittyvistä tehtävistä.

Seurantatiedot on julkistettava ja niistä on tiedotettava tarvittavassa laajuudessa. Niistä on lisäksi toimitettava tietoja Euroopan unionille siten kuin Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ympäristön tilan seurannan järjestämisestä, seuranta- ja arviointimenetelmistä ja niiden laatutavoitteista sekä seurantatietojen julkistamisesta, niistä *tiedottamisesta ja niiden toimittamisesta ympäristönsuojelun tietojärjestelmään* sekä niiden toimittamisesta Euroopan unionille.

Vesienhoitoon ja merenhoitoon liittyvästä pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren tilan seurannasta ja seurantatiedoista tiedottamisesta säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa ja sen nojalla.

144 §

Ilmanlaadun turvaaminen kunnassa

Kunnan on käytettävissä olevin keinoin turvattava hyvä ilmanlaatu alueellaan ottaen huomioon 141 §:ssä tarkoitetut ympäristönlautuvaatimukset ja -tavoitteet.

Ehdotus

noudatetaan, mitä päästökattodirektiivin 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään.

Suomen ympäristökeskus huolehtii myös *sille* erikseen muualla lainsäädännössä säädettyistä ympäristön tilan seurantaan liittyvistä tehtävistä.

Seurantatiedot on julkistettava ja niistä on tiedotettava tarvittavassa laajuudessa. Niistä on lisäksi toimitettava tietoja Euroopan unionille siten kuin Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ympäristön tilan seurannan järjestämisestä, seuranta- ja arviointimenetelmistä ja niiden laatutavoitteista sekä seurantatietojen julkistamisesta sekä niiden toimittamisesta Euroopan unionille.

Vesienhoitoon ja merenhoitoon liittyvästä pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren tilan seurannasta ja seurantatiedoista tiedottamisesta säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa ja sen nojalla.

144 §

Ilmanlaadun hallinta

Ilmanlaadun hallinnasta on huolehdittava ilmanlaadun seuranta-alueilla ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköissä. Ilmanlaadun hallinnan tarkoituksena on ylläpitää hyvää ilmanlaatua ja parantaa sitä, sekä pitää ilman epäpuhtauspitoisuudet sellaisina, että ne pysyvät ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädettyjen ympäristön laatuvaatimusten alapuolella ja edellä mainitun pykälän nojalla säädettyjen tavoitearvojen mukaisina. Otsonin tavoitearvojen saavuttamiseen pyrittäessä on otettava huomioon otsonin leviäminen ilmakehässä, meteorologiset olosuhteet sekä luonnosta peräisin olevat haihtuvat

Kunta voi ilmanlaadun turvaamiseksi laadittujen 145 ja 146 §:n mukaisten suunnitelmien toimeenpanemiseksi antaa muiden kuin luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen rajoittamista ja keskeyttämistä koskevia määräyksiä. Luvanvaraisista ja rekisteröitävistä toiminnoista aiheutuvien päästöjen vähentämisestä sekä ennalta arvaamatta ilmenevän ilman merkittävän pilaantumisen ehkäisemisestä säädetään erikseen.

orgaaniset yhdisteet siinä määrin, kuin niihin voidaan vaikuttaa kohtuullisin kustannuksin.

Kunta vastaa käytettävissä olevin keinoin ilmanlaadun hallinnasta omalla alueellaan. Jos ilmanlaadun hallinta joissain tilanteissa edellyttää kunnan arvion mukaan joko liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukaan elinvoimakeskuksen ylläpitovastuulla oleviin valtion maanteihin kohdistuvia toimia, tai alueellisia toimia laajempia toimia, kunnan on ilmoitettava asiasta Lupa- ja valvontavirastolle. Lupa- ja valvontaviraston on näissä tilanteissa huolehdittava siitä, että ne viranomaiset, joilla on tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa ilmanlaatuun, tekevät yhteistyötä ja yhteensovittavat ilmanlaadun hallintatoimet. Yhteistyöhön kutsuttavia viranomaisia ovat Lupa- ja valvontavirasto, kunta tai kunnat sekä elinvoimakeskus. Tarpeen mukaan myös ympäristöministeriö on kutsuttava mukaan yhteistyöhön.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmanlaadun hallinnasta, sekä siihen liittyvistä vastuista, sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

144 a §

Ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista tiedottaminen

Yleisölle, ympäristö- ja terveysjärjestöille ja muille asian kannalta merkityksellisille järjestöjen, terveydenhuoltoalan elimille ja teollisuuden toimialaliitoille on tarjottava ajantasaiset tiedot seuraavista asioista:

1) lain 142 a ja 142 b §:n mukaiseen ilmanlaadun seurantaan perustuvat ilmanlaatatutiedot;

2) näytteenottopaikat;

3) ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädettyjen tiedotus- ja varoituskynnysten ylitykset;

4) ilman epäpuhtauksien terveys- ja ympäristövaikutukset; ja

5) muut ilmanlaatuun liittyvät olennaiset tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot on julkaistava yleisen tietoverkon kautta. Lisäksi voidaan käyttää muita helposti saatavilla olevia ja maksuttomia viestintäkanavia niin, että tiedot saavuttavat mahdollisimman laajan yleisön. Tietojen keräämiseen ja julkaisuun käytettävästä ilmanlaadun tietovarannosta säädetään 142 d §:ssä.

Edellä 1 ja 2 momentin mukaisesta tiedottamisesta vastaavat 142 a ja b §:n mukaan ilmanlaadun seurannasta vastaavat tahot kukin omalla vastuualueellaan. Kuitenkin Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa sen toimialaan kuuluvasta terveysvaikutuksiin liittyvästä tiedottamisesta ja Elinvoimakeskus vastaa tiedottamisesta, joka liittyy sen ylläpitovastuulla oleviin valtion maanteihin kohdistuviin toimiin.

Ilmanlaadun parantamiseksi laadittuihin suunnitelmiin liittyvästä tiedottamisesta säädetään 147 a §:ssä. Raja-arvojen määräaikaisten pidentämistä koskevaan ympäristöministeriön päätökseen liittyvästä tiedottamisesta säädetään 147 b §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä pykälässä tarkoitetusta tiedottamisesta ja sen toteuttamisesta, sekä näihin liittyvästä vastuunjaosta sen mukaan, kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

144 b §

Ilmanlaadun turvaamiseksi annettavat määräykset

Kunta voi ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 § nojalla säädetyn raja-arvon tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteen ylittyessä tai] lain 145 §, 145 d § ja 146 §:n tarkoittaman ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman toimeenpanemiseksi antaa määräyksiä, jotka koskevat muiden kuin luvanvaraisten, ilmoitustenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen rajoittamista ja keskeyttämistä niistä aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi sellaisissa tilanteissa, jotka eivät kuulu lain 180 §:n soveltamisalaan.. Määräyksien on oltava kohtuullisia ottaen huomioon

toiminnan luonne ja ympäristön pilaantumisen merkittävyys. Liikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentämisestä säädetään muualla lainsäädännössä.

145 §

145 §

*Ilmansuojelusuunnitelma**Ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuus*

Jos ilman epäpuhtauksille 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai on vaarassa ylittyä, kunnan on laadittava keskipitkän tai pitkän aikavälin ilmansuojelusuunnitelma raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi. Ilmansuojelusuunnitelmaa ei tarvitse laatia, jos kyse on 148 §:ssä tarkoitetusta hengitettävälle hiukkasille (PM 10) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä tai sen vaarasta. Harkintansa mukaan kunta voi laatia ilmansuojelusuunnitelman myös otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi. Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta raja-arvon ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista sekä muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

Ilmansuojelusuunnitelman tulee sisältää tiedot ilmanlaadun heikkenemisestä sekä liikenteeseen ja muihin päästöjä aiheuttaviin toimintoihin kohdistuvat tarvittavat toimet ilmanlaadun parantamiseksi. Suunnitelmaan on sisällytettävä tarpeen mukaan myös toimia ilman epäpuhtauksille herkkien väestöryhmien suojelemiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmansuojelusuunnitelman sisällöstä.

Jos useampi kuin yksi ilman epäpuhtauksille 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai on vaarassa ylittyä, kunnan on tarpeen mukaan laadittava kaikki kyseessä olevat raja-arvot huomioon ottava yhtenäinen ilmansuojelusuunnitelma.

Jos ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetty ympäristön laatuvaatimukset ylittyvät tai mainitun pykälän nojalla säädettyjä tavoitearvoja ei saavuteta, on 3 momentin mukaisen vastuutahon laadittava tai päivitettävä ilmansuojelusuunnitelma kyseisten ympäristönlaatuvaatimusten ja -tavoitteiden täyttämiseksi ja tilanteen keston lyhentämiseksi.

Jos 1 momentin mukaisessa tilanteessa on kyse useammasta kuin yhdestä ympäristönlaatuvaatimuksesta tai -tavoitteesta, on 3 momentin mukaisen vastuutahon tarpeen mukaan laadittava kaikki kyseessä olevat ilman epäpuhtaudet

huomioon otettava yhtenäinen
ilmansuojelusuunnitelma.

Kunta vastaa ilmansuojelusuunnitelman laatimisesta alueellaan 1 momentin mukaisessa tilanteessa. Kuitenkin tilanteessa, jossa ympäristölaatuvaatimusten ja -tavoitteiden täyttäminen sekä tilanteen keston lyhentäminen kunnan arvion mukaan edellyttää liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaan Elinvoimakeskukseen ylläpitovastuulla oleviin valtion maanteihin liittyviä toimia tai alueellisia toimia laajempia toimia, on kunnan ilmoitettava asiasta Lupa- ja valvontavirastolle. Näissä tilanteissa Lupa- ja valvontaviraston johdolla ja yhteistyössä 144 §:n mukaan ilmanlaadun hallinnasta vastaavien viranomaisten kanssa ratkaistaan, koskeeko ilmansuojelusuunnitelman laatimisvastuu pelkästään yhtä viranomaista vai onko kyse tilanteesta, jossa useiden viranomaisten on laadittava yhteinen ilmansuojelusuunnitelma. Jos alueellista laajemmat toimet Lupa- ja valvontaviraston arvion mukaan edellyttävät lainsäädännön valmistelua tai muita kansallisen tason toimia, sen tulee ilmoittaa asiasta ympäristöministeriölle näiden toimien harkitsemista varten.

Jos ilmansuojelusuunnitelman laatimisvastuu koskee ainoastaan yhtä viranomaista, kyseinen viranomaisen laatii ilmansuojelusuunnitelman. Jos kyse on suunnitelmasta, joka koskee lainsäädännön valmistelua tai muita kansallisen tason toimia, ympäristöministeriö valmistelee suunnitelman valtioneuvoston hyväksyttäväksi. Jos kyse on tilanteesta, jossa useiden viranomaisten on laadittava yhteinen ilmansuojelusuunnitelma, laaditaan se Lupa- ja valvontaviraston johdolla eri viranomaisten yhteistyönä ja viranomaisten toimet on yhteensovitettava keskenään. Yhteisen suunnitelman tulee sisältää viranomaiskohtaiset toimet ilmanlaadun parantamiseksi. Kukin viranomaisen hyväksyy omat toimensa. Ympäristöministeriö valmistelee valtioneuvoston hyväksyttäväksi yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävät lainsäädännön

Kunnan on osana suunnitelman laatimista arvioitava tarve soveltaa kyseisen kunnan alueella sijaitseviin keskisuuriin energiantuotantolaitoksiin keskisuuria polttolaitoksia koskevassa direktiivissä säädettyjä päästöraja-arvoja tiukempia raja-arvoja, jos kyseisten raja-arvojen soveltaminen auttaisi tehokkaasti ja huomattavasti parantamaan ilmanlaatua. Arvioinnissa on otettava huomioon mainitun direktiivin 6 artiklan 10 kohdassa tarkoitettujen Euroopan komission järjestämän tietojenvaihdon tulokset.

valmistelua edellyttävät tai muut kansallisen tason toimet.

Kunnan on osana *ilmansuojelusuunnitelman* laatimista arvioitava tarve soveltaa kyseisen kunnan alueella sijaitseviin keskisuuriin energiantuotantolaitoksiin keskisuuria polttolaitoksia koskevassa direktiivissä säädettyjä päästöraja-arvoja tiukempia raja-arvoja, jos kyseisten raja-arvojen soveltaminen auttaisi tehokkaasti ja huomattavasti parantamaan ilmanlaatua. Arvioinnissa on otettava huomioon mainitun direktiivin 6 artiklan 10 kohdassa tarkoitettujen Euroopan komission järjestämän tietojenvaihdon tulokset.

145 a §

Poikkeukset ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuudesta

Ilmansuojelusuunnitelmaa ei tarvitse laatia:

1) jos kyse on 148 §:ssä tarkoitettusta hengitettävillä hiukkasilla (PM_{10}) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä.

2) jos kyse on 148 a §:ssä tarkoitettusta luonnollisesta lähteestä peräisin olevasta raja-arvojen tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteen ylityksestä; ja

3) otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi, jos maantieteelliset ja meteorologiset olosuhteet huomioon ottaen ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää otsonipitoisuuksia ja jos toimista aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia.

Edellä 1 momentin 3 kohdan soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa ilmansuojelusuunnitelman laatimisesta vastaavan viranomaisen on esitettävä Euroopan komissiolle ja 144 a § 1 momentissa tarkoitetuille tahoille yksityiskohtaiset perustelut, miksi ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää pitoisuuksia, minkä seurauksena on päätetty olla laatimatta ilmansuojelusuunnitelmaa. Tähän tiedottamiseen sovelletaan mitä 144 a

§ 2 momentissa säädetään tiedottamisen toteuttamistavoista.

Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta raja-arvon ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista sekä muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

145 b §

Ilmansuojelusuunnitelman sisältövaatimukset

Ilmansuojelusuunnitelman tulee sisältää suunnitelman laatimisen kannalta olennaiset tiedot 145 §:n 1 momentin tarkoittamasta tilanteesta ja toimet ilmanlaatuun vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi. Suunnitelmaan on sisällytettävä tarpeen mukaan myös toimia herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien suojelemiseksi. Lisäksi suunnitelmassa on tarvittaessa arvioitava merkityksellisten epäpuhtauksien osalta varoituskynnysten ylittymisen riski, joka liittyy 146 §:ssä tarkoitettun lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimiseen.

Jos jonkin raja-arvon ylittymistä tai tilannetta, jossa otsonin tavoitearvoa ei saavuteta, käsitellään jo 145 d § mukaisessa ilmansuojelun etenemissuunnitelmassa, on varmistettava, että kyseisessä ilmansuojelun etenemissuunnitelmassa vahvistetut toimet ovat asianmukaisia, jotta ylitysaika voidaan pitää mahdollisimman lyhyenä, ja tarvittaessa toteutettava täydentäviä ja tehokkaampia toimia ja noudatettava 147 § 4 momentissa säädettyä menettelyä ilmansuojelun etenemissuunnitelman päivittämiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmansuojelusuunnitelman sisällöstä sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

145 c §

Yhdenmukaisuus muihin ilmanlaatuun vaikuttaviin EU-lainsäädännön edellyttämiin kansallisiin suunnitelmiin

Ilmansuojelusuunnitelman sisällössä on mahdollisuuksien mukaan varmistettava yhdenmukaisuus muiden EU-lainsäädännön edellyttämien ilmanlaatuun merkittävästi vaikuttavien kansallisten suunnitelmien kanssa. Jos ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädettyä otsonin tavoitearvoa ei saavuteta, on ympäristöministeriön varmistettava, että päästökattodirektiivin edellyttämä 149 c §:ssä tarkoitettu kansallinen ilmansuojeluohjelma sisältää toimia, joilla puututaan kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluviin otsonia muodostaviin yhdisteisiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista muista ilmanlaatuun merkittävästi vaikuttavista EU-lainsäädännön edellyttämistä suunnitelmista sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

145 d §

Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuus ja sisältövaatimukset

Jos 1 päivään tammikuuta 2030 alkaen noudatettava ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai mainitun pykälän nojalla säädettyä otsonin tavoitearvoa ei saavuteta 1 päivän tammikuuta 2026 ja 31 päivän joulukuuta 2029 välisenä aikana, on 2 momentin mukaisen vastuutahon laadittava kyseistä epäpuhtautta koskeva ilmansuojelun etenemissuunnitelma, jotta kyseiset raja-arvot tai tavoitearvot voidaan saavuttaa niille säädettyihin määräaikoihin mennessä.

Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvastuuseen sovelletaan, mitä 145 §:n 3 momentissa säädetään.

Ilmansuojelun etenemissuunnitelman tulee sisältää suunnitelman laatimisen kannalta olennaiset tiedot I momentin tarkoittamasta tilanteesta ja toimet ilmanlaatuun vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi. Suunnitelmaan on sisällytettävä tarpeen mukaan myös toimia herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien suojelemiseksi. Lisäksi suunnitelmassa on tarvittaessa arvioitava merkityksellisten epäpuhtauksien osalta varoituskynnysten ylittymisen riski, joka liittyy 146 §:ssä tarkoitetun lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimiseen.

Ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisessa sovelletaan, mitä 145 c §:ssä säädetään yhdenmukaisuudesta muihin ilmanlaatuun vaikuttaviin EU-lainsäädännön edellyttämiin kansallisiin suunnitelmiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmansuojelun etenemissuunnitelman sisällöstä sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

145 e §

Poikkeukset ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuudesta

Ilmansuojelun etenemissuunnitelmaa ei tarvitse laatia:

1) jos kyse on 148 §:ssä tarkoitetusta hengitettävälle hiukkasille (PM₁₀) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä;

2) jos kyse on 148 a §:ssä tarkoitetusta luonnollisesta lähteestä peräisin olevasta raja-arvojen ylityksestä;

3) otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi, jos maantieteelliset ja meteorologiset olosuhteet huomioon ottaen ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää otsonipitoisuuksia ja jos toimenpiteistä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia; ja

4) jos ilmanlaatudirektiivin liitteessä VIII olevan A kohdan 5 kohdan perusskenaario osoittaa, että raja-arvo tai tavoitearvo saavutetaan jo voimassa olevilla toimilla, myös silloin, kun ylitys johtuu tilapäisestä toiminnasta, joka vaikuttaa

epäpuhtauspitoisuuksiin yhden vuoden aikana.

Edellä 1 momentin 3 kohdan soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisesta vastaavan viranomaisen on esitettävä Euroopan komissiolle ja 144 a § 1 momentissa tarkoitetuille tahoille yksityiskohtaiset perustelut, miksi ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää ylittymistä, minkä seurauksena on päätetty olla laatimatta ilmansuojelun etenemissuunnitelmaa. Tähän tiedottamiseen sovelletaan mitä 144 a § 2 momentissa säädetään tiedottamisen toteuttamistavoista.

Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta raja-arvon ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä ilmansuojelun etenemissuunnitelmista sekä muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

146 §

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma

Jos rikkidioksidin tai typpidioksidin 141 §:n nojalla säädetty varoituskynnys ylittyy tai on vaarassa ylittyä, kunnan on laadittava lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ylityksen aiheuttaman vaaran vähentämiseksi ja ylityksen keston lyhentämiseksi. Otsonin varoituskynnyksen ylittyessä tai ollessa vaarassa ylittyä kunnan tulee laatia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ainoastaan, jos siten voidaan vähentää ylityksen vaaraa, kestoja tai vakavuutta. Harkintansa mukaan kunta voi laatia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman myös raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi sekä otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi. Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta varoituskynnyksen ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa

146 §

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvelvollisuus ja sisältövaatimukset

Jos ilmanlaadun turvaamiseksi 141 §:n nojalla säädetty varoituskynnys on vaarassa ylittyä tai ylittyy, on 2 momentin mukaisen vastuutahon laadittava lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ylityksen riskin vähentämiseksi ja ylityksen keston lyhentämiseksi. Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta varoituskynnyksen ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista ja muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista ja muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman tulee sisältää 145 §:ssä säädettyä vastaavat tiedot sekä 145 §:ssä säädettyä vastaavat tarvittavat toimet, joilla ilmanlaatuun voidaan vaikuttaa mahdollisimman lyhyessä ajassa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman sisällöstä.

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvastuuseen sovelletaan, mitä 145 §:ssä 3 momentissa säädetään.

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman tulee sisältää suunnitelman laatimisen kannalta olennaiset tiedot 1 momentissa tarkoitettusta tilanteesta sekä kiireelliset ja lyhyellä aikavälillä toteutettava päästöjen vähentämistoimet, joilla ilmanlaatuun voidaan vaikuttaa mahdollisimman lyhyessä ajassa. Suunnitelmaa valmisteltaessa on harkittava toimia herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien suojelemiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman sisällöstä sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

146 a §

Poikkeukset lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta ja sisältövaatimuksista

Jos ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetty otsonin varoituskynnys on vaarassa ylittyä tai ylittyy, lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmaa ei tarvitse laatia, jos maantieteelliset, meteorologiset tai taloudelliset olosuhteet huomioon ottaen ei ole todellisia mahdollisuuksia vähentää tällaisen ylityksen uhkaa, kestoja tai vakavuutta.

Jos paikalliset maantieteelliset ja meteorologiset olosuhteet sekä kotitalouksien lämmitysjärjestelmien erityispiirteet huomioon ottaen mahdollisuudet vähentää tällaisen ylityksen riskiä hiukkasten (PM₁₀ ja PM_{2,5}) osalta ovat erittäin rajalliset, voidaan laatia sellainen lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma, joka sisältää vain sellaisia toimia, joilla pyritään suojelemaan sekä koko väestöä että herkkiä ja haavoittuvia väestöryhmiä, sekä helposti ymmärrettävään tiedotukseen suositeltavista toimintatavoista, joilla mitatulle tai ennustetulle ylitykselle altistumista voidaan vähentää.

147 §

*Määräaika ilmansuojelusuunnitelman ja
lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman
laatimiseksi ja suunnitelmien
laatimismenettely*

Ilmansuojelusuunnitelma on laadittava 18 kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona raja-arvo on ylittynyt tai sen ylittymisen vaara on havaittu ensimmäisen kerran. Jos on ilmeistä, että raja-arvo edelleen ylittyy tai on vaarassa ylittyä välittömästi ilmansuojelusuunnitelman voimassaolokauden päättyessä, uusi ilmansuojelusuunnitelma on laadittava siten, että se on voimassa heti kun edellisen ilmansuojelusuunnitelman voimassaolokausi päättyy. Kun edellisen ilmansuojelusuunnitelman voimassaolokausi on jo päättynyt, uusi ilmansuojelusuunnitelma on laadittava viipymättä sen jälkeen, kun raja-arvo ylittyy tai on vaarassa ylittyä uudestaan.

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on laadittava viipymättä sen jälkeen, kun varoituskynnys on ylittynyt tai sen ylittymisen vaara on havaittu.

Suunnitelmia laadittaessa on suunnitelmaluonnoksista pyydettävä lausunto Lupa- ja valvontavirastolta ja muilta viranomaisilta, joiden toimialaan tai tehtäviin suunnitelma olennaisesti liittyy. Kaikille muille on varattava riittävän ajoissa tilaisuus tutustua suunnitelmaluonnokseen sekä esittää siitä mielipiteensä. Mahdollisuus varataan tiedottamalla asiasta paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä ja yleisessä tietoverkossa. Mielipiteiden esittämiselle on varattava aikaa vähintään 30 päivää.

Valmiista suunnitelmista perusteluineen sekä siitä, miten lausunnot ja mielipiteet on otettu huomioon, on tiedotettava siten kuin 3 momentissa säädetään. Valmiit suunnitelmat on lähetettävä tiedoksi Lupa- ja valvontavirastolle ja ympäristöministeriölle.

147 §

**Ilmanlaadun parantamista koskevien
suunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen
liittyvät määräajat ja päivittämistä koskevat
sisältövaatimukset**

Lain 145 §:n tarkoittama ilmansuojelusuunnitelma on laadittava mahdollisimman pian ja viimeistään kahden vuoden kuluttua siitä kalenterivuodesta, jona ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyn ympäristölaatuvaatimuksen ylittyminen kirjattiin tai mainitun pykälän nojalla säädettyä tavoitearvoa ei saavutettu.

Lain 145 d §:n tarkoittama ilmansuojelun etenemissuunnitelma on laadittava mahdollisimman pian ja viimeistään kahden vuoden kuluttua siitä kalenterivuodesta, jona ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyn raja-arvon ylittyminen kirjattiin tai mainitun pykälän nojalla säädettyä otsonin tavoitearvoa ei saavutettu ottaen huomioon, mitä 145 d § 1 momentissa säädetään ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisvelvollisuudesta.

Lain 146 §:n tarkoittama lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on laadittava viipymättä sen jälkeen, kun varoituskynnys on vaarassa ylittyä tai se ylittyy.

Jos ylittyminen jatkuu kolmantena kalenterivuonna ilmansuojelusuunnitelman tai ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimisen määräajan päättymisen jälkeen, on suunnitelman laatimisesta vastuussa olevan viranomaisen päivitettävä suunnitelma viimeistään viiden vuoden kuluttua edellisen suunnitelmaa koskevan määräajan jälkeen. Suunnitelmaa päivitettäessä on päivitettävä suunnitelman sisältyvät toimet, mukaan lukien niiden vaikutus ennustettuihin päästöihin ja pitoisuuksiin. Lisäksi suunnitelmaan on sisällytettävä täydentäviä ja tehokkaampia

Suunnitelmia tarkistettaessa on noudatettava, mitä 3 ja 4 momentissa säädetään lausuntojen pyytämisestä ja mielipiteiden esittämisestä.

Kunnan on toimitettava vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta tiedot ilmansuojelusuunnitelman mukaisista toteutetuista toimista sekä mahdollisesta ilmansuojelusuunnitelman ja lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman tarkistamisesta Lupa- ja valvontavirastolle ja ympäristöministeriölle.

toimia ylityksen keston pitämiseksi mahdollisimman lyhyenä.

Niitä perusteita, joilla otsonin tavoitearvoa koskeva ilmansuojelusuunnitelma ja ilmansuojelun etenemissuunnitelma voidaan 145 a § ja 145 e § mukaan jättää laatimatta, on arvioitava uudelleen vähintään joka viides vuosi.

147 a §

Ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimismenettely, suunnitelmista tiedottaminen ja tietojen toimittaminen

Lain 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittamaa ilmanlaadun parantamista koskevaa suunnitelmaa valmisteltaessa on suunnitelman laatimisesta vastaavan viranomaisen laadittava suunnitelmaluonnos, joka sisältää luonnoksen suunnitelman sisällöstä ja sekä tiiviin yhteenvedon. Jos kyseessä on 146 §:ssä tarkoitettu lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmaa koskeva suunnitelmaluonnos [, jossa esitetään toteutettavat kiireelliset toimet], sen laatimisesta vastaava viranomainen voi olla yhteydessä ympäristöministeriöön. Ympäristöministeriö voi pyytää Euroopan komissiota järjestämään ilmanlaatudirektiivin 20 artiklassa tarkoitetun jäsenmaiden parhaiden käytäntöjen vaihdon.

Lain 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittaman ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman laatimisesta vastaavan viranomaisen on pyydettävä suunnitelmaluonnoksesta lausunto Lupa- ja valvontavirastolta ja muilta viranomaisilta, joiden toimialaan tai tehtäviin suunnitelma olennaisesti liittyy. Kaikille 144 a § 1 momentissa tarkoitettuja tahoille on varattava riittävän ajoissa tilaisuus tutustua ja esittää mielipiteensä suunnitelmaluonnoksesta ja merkittävistä päivityksistä ennen

suunnitelman viimeistelyä. Mielenpitojen esittämiselle on varattava aikaa vähintään 30 päivää.

Valmiista 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittamasta ilmanlaadun parantamisesta koskevasta suunnitelmasta perusteluineen sekä siitä, miten lausunnot ja mielipiteet on otettu huomioon, on tiedotettava siten kuin 144 a § 2 momentissa säädetään. Lisäksi se on toimitettava ympäristöministeriölle sekä Lupa- ja valvontavirastolle sekä muille suunnitelman laatimisen kannalta tarpeellisille tahoille kuukauden kuluessa. Kunta vastaa yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman toimitamisesta Euroopan komissiolle siten kuin ilmanlaatudirektiivin 23 artiklassa edellytetään. Lain 145 § tarkoittama ilmansuojelusuunnitelma ja lain 145 d § tarkoittama ilmasuojelun etenemissuunnitelman on toimitettava Euroopan komissiolle kahden kuukauden kuluessa niiden hyväksymisestä yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa. Lain 146 §:n tarkoittama lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on toimitettava komissiolle vuoden kuluessa sen hyväksymisestä 142 c §:n tarkoittaman ilmanlaadun seurantatietojen vuosittaisen raportoinnin yhteydessä.

Lain 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittamaan ilmanlaadun parantamista koskevaa suunnitelmaa päivitettäessä on noudatettava, mitä 1 momentissa säädetään lausuntojen pyytämisestä ja mielipiteiden esittämisestä.

Lain 145 §:n, 145 d §:n ja 146 §:n tarkoittamasta ilmanlaadun parantamisesta koskevasta suunnitelmasta on toimitettava vuosittain 15 päivään toukokuuta mennessä tiedot sen sisältämien toimien toteuttamisesta sekä suunnitelman päivittämisestä Lupa- ja valvontavirastolle ja ympäristöministeriölle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien toimitamisesta Euroopan komissiolle sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen

nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

147 b §

Raja-arvoihin liittyvän määräajan pidentäminen

Alueella, jolla ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyt hiukkasten (PM_{10} ja $PM_{2,5}$), typpidioksidin, bentseenin tai bentso(a)pyreenin raja-arvot ovat vaarassa ylittyä säädetyn määräajan jälkeen, kunta voi hakea määräajan pidennystä ilmansuojelun etenemissuunnitelmassa perustellulle ajanjaksolla ja enintään viideksi tai kymmeneksi vuodeksi ilmanlaatudirektiivin 18 artiklassa säädetyn edellytyksin.

Määräajan pidennystä koskeva hakemus on toimitettava 31 päivään joulukuuta 2028 mennessä ympäristöministeriölle ja lähetettävä tiedoksi Lupa- ja valvontavirastolle. Jos määräajan pidennyksen edellytykset täyttyvät, ympäristöministeriö täydentää hakemusta ja toimittaa sen Euroopan komission arvioitavaksi 31 päivään tammikuuta 2029 mennessä. Kunnan, jota pidennys koskee, on toimitettava 147 a §:n mukaisesti ilmansuojelun etenemissuunnitelma Euroopan komissiolle 31. päivään joulukuuta 2028 mennessä.

Jos raja-arvoa ei voida noudattaa Euroopan komission hyväksymään pidennettyyn määräaikaan mennessä, voi kunta tehdä hakemuksen pidentää kyseistä raja-arvoa koskevaa määräaikaan toisen ja viimeisen kerran. Uusi hakemus voidaan tehdä ajanjaksolle, joka on enintään kaksi vuotta ensimmäisen määräajan pidennyksen päättymisestä ja joka on perusteltu päivitetyssä ilmansuojelun etenemissuunnitelmassa, edellyttäen, että ilmanlaatudirektiivin 18 artiklan vaatimukset täyttyvät.

Ympäristöministeriö tekee asiassa päätöksen 1 momentissa mainitun ilmanlaatudirektiivin 18 artiklan 4 kohdan viidennessä ja kuudennessa alakohdassa

148 §

Hiekoituksesta ja suolauksesta aiheutuvat raja-arvojen ylitykset

Alueella, jolla hengitettäville hiukkasille (PM₁₀) 141 §:n nojalla säädettyt raja-arvot ylittyvät katujen ja teiden talvikunnossapitoon liittyvästä hiekoituksesta tai suolauksesta aiheutuvan hiukkaskuormituksen vuoksi, kunta voi laatia ilmansuojelusuunnitelman sijasta selvityksen ylityksestä, sen syistä ja toimista pitoisuuksien pienentämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin selvityksen sisällöstä.

Selvitys on laadittava seitsemän kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona raja-arvo on ylittynyt ensimmäisen kerran. Selvitystä laadittaessa on noudatettava, mitä 147 §:n 3 momentissa säädetään yleisön osallistumismahdollisuuden varaamisesta ja Lupa- ja valvontavirastolta pyydettävästä lausunnosta.

Jos raja-arvo selvityksen laatimisen jälkeen ylittyy uudestaan, kunnan on toimitettava Lupa- ja valvontavirastolle ja

148 §

Hiekoituksesta ja suolauksesta aiheutuvat raja-arvojen ylitykset

tarkoitettun Euroopan komission kannan perusteella. Ympäristöministeriön on tiedotettava päätöksestä 144 a § 1 momentissa tarkoitetuille tahoille noudattaen mitä 144 a § 2 momentissa säädetään tiedottamisen toteuttamistavoista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä määräajan pidennyksen edellytyksistä ja hakemuksessa annettavista tiedoista sen mukaan, kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään.

Kunta voi määrittää sellaiset alueet, joilla hengitettäville hiukkasille (PM₁₀) 141 §:n nojalla säädettyt raja-arvot ylittyvät ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan tarkoittamasta katujen ja teiden talvikunnossapitoon liittyvästä hiekoituksesta tai suolauksesta aiheutuvan hiukkaskuormituksen vuoksi. Näissä tilanteissa kunta voi ilmansuojelusuunnitelman sijasta tehdä selvityksen ylityksestä, sen syistä ja toimista pitoisuuksien pienentämiseksi. Selvityksen laatimisen edellytyksenä on, että kunta pystyy esittämään ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan 2 kohdan tarkoittamat todisteet, jotka osoittavat ylitysten johtuvan hiekoituksesta tai suolauksesta johtuvasta hiukkaskuormituksesta ja että pitoisuuksien vähentämiseksi on toteutettu kohtuullisia toimia.

[Kunnan on yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa toimitettava Euroopan komissiolle 1 momentissa tarkoitetut tiedot siten kuin ilmanlaatudirektiivin 17 artiklan 2 kohdassa edellytetään ja mainitussa kohdassa tarkoitettun luettelon muodostamiseksi.]

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä pykälässä tarkoitettun hiukkaskuormituksen määrittämisestä,

Voimassa oleva laki

ympäristöministeriölle tiedot pitoisuuksien alentamiseksi jo tehdyistä toimista ja arvio niiden vaikutuksista sekä mahdollisesti tarvittavista lisätoimista. Jos tarvittavat lisätoimet ovat kuitenkin niin merkittäviä, että ne edellyttävät kokonaan uuden selvityksen laatimista, on noudatettava 2 momentissa tarkoitettua menettelyä.

Ehdotus

todisteiden esittämisestä, selvityksen sisällöstä ja tietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

148 a §

Päästöosuudet luonnollisista lähteistä

Kunta voi määrittää sellaiset alueet, joilla ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyt raja-arvot tai keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoitteet ylittyvät ilmanlaatudirektiivin 16 artiklassa tarkoitettujen luonnollisista lähteistä peräisin olevien päästöjen vuoksi. Alueiden määrittely edellyttää, että kunta pystyy esittämään 16 artiklan 2 kohdan tarkoittamat todisteet, jotka osoittavat ylitysten johtuvan luonnollisista lähteistä peräisin olevista päästöistä

[Kunnan on yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa toimitettava 1 momentissa tarkoitettut tiedot Euroopan komissiolle, siten kuin ilmanlaatudirektiivin 16 artiklan 2 kohdassa edellytetään ja mainitussa kohdassa tarkoitettun luettelon muodostamiseksi.]

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä pykälässä tarkoitettun päästöosuuden määrittämisestä ja Euroopan komissiolle toimitettavista tiedoista sen mukaan kuin ilmanlaatudirektiivissä ja sen nojalla annettavissa komission täytäntöönpanosäädöksissä säädetään.

186 §

Vireillepano-oikeus

186 §

Vireillepano-oikeus

Mikäli valvontaviranomainen ei ryhdy 1 momentissa tarkoitettun vireillepanon perusteella toimiin, on sen tehtävä asiasta kirjallinen päätös.

186 a §

Vireillepano-oikeus eräissä ilmanlaatuun liittyvissä asioissa

Jollei [145 §:ssä, 145 d §:ssä ja 146 §:ssä] tarkoitetun ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman laatimista tai päivittämistä ole aloitettu kunnan, Elinvoimakeskuksen tai Lupa- ja valvontaviraston aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille Lupa- ja valvontavirastossa:

1) asianosainen; ja

2) rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta- aluetta kyseessä oleva suunnitelma koskee.

Mikäli Lupa- ja valvontavirasto ei ryhdy 1 momentissa tarkoitetun vireillepanon perusteella toimiin, on sen tehtävä asiasta kirjallinen päätös.

Vireillepano-oikeus sen selvittämiseksi, onko ilmanlaadun seurannan järjestämisestä [142 a §:n] mukaan vastaava viranomainen noudattanut lainsäädännön vaatimuksia ilmanlaadun seurantaan liittyvien näytteenotto paikkojen sijainnista ja lukumäärästä, on asianosaisella ja sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä ja säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella järjestetystä ilmanlaadun seurannasta on kyse. Asia on pantava kirjallisesti vireille Lupa- ja valvontavirastossa. Lupa- ja valvontaviraston on tehtävä vireillepanon perusteella asiasta kirjallinen päätös.

190 §

Muutoksenhaku

190 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta kunnan ympäristönsuojelumääräysten hyväksymistä sekä käsittelymaksua tarkoittavaa taksaa

---

Muutoksenhausta kunnan ympäristönsuojelumääräysten hyväksymistä sekä käsittelymaksua tarkoittavaa taksaa

koskevaan päätökseen valittamalla säädetään kuntalaissa. *Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus hakea muutosta kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä koskevaan päätökseen.*

koskevaan päätökseen valittamalla säädetään kuntalaissa.

191 §

Valitusoikeus

Valitusoikeus on:

- 1) asianosaisella;
  - 2) rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät;
  - 3) toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät;
  - 4) toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella sekä Lupa- ja valvontavirastolla kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksestä;
  - 5) asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella;
  - 6) saamelaiskäräjillä sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan;
  - 7) kolttien kyläkokouksella sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttien alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja.
- Lupa- ja valvontaviraston yleisen edun valvontayksiköllä on oikeus valittaa Lupa- ja valvontaviraston tekemästä päätöksestä, jos se on tarpeen Lupa- ja valvontaviraston valvottavaksi kuuluvan ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai vesiensuojelun painavan yleisen edun turvaamiseksi, lain soveltamisalaan liittyvien merkittävien oikeuskysymysten ratkaisemiseksi tai lain

191 §

Valitusoikeus

Ellei jäljempänä toisin säädetä, valitusoikeus tämän lain nojalla annettuun viranomaisen päätökseen on:

- 1) asianosaisella;
  - 2) rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät;
  - 3) toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät;
  - 4) *valtion valvontaviranomaisella sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella;*
  - 5) asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella;
  - 6) saamelaiskäräjillä sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan;
  - 7) kolttien kyläkokouksella sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttien alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja.
- Valtion valvontaviranomaisella ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on lisäksi oikeus valittaa yleisen ympäristönsuojeluedun valvomiseksi tai muusta perustellusta syystä sellaisesta päätöksestä, jolla Vaasan hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.*

soveltamiskäytännön yhtenäisyyden
varmistamiseksi.

Lupa- ja valvontavirastolla ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on lisäksi oikeus valittaa yleisen ympäristönsuojeluedun valvomiseksi tai muusta perustellusta syystä sellaisesta päätöksestä, jolla Vaasan hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.

Valitusoikeus 190 §:n 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen on kuntalaissa säädettyjen tahojen lisäksi Lupa- ja valvontavirastolla.

Valitusoikeus 186 §:n 3 momentissa tarkoitettuun valvontaviranomaisen päätökseen on sillä taholla, jonka vireillepanon perusteella päätös on annettu.

194 a §

Muutoksenhaku eräissä ilmanlaatuun liittyvissä tapauksissa

Kunnan, Lupa- ja valvontaviraston ja Elinvoimakeskuksen päätökseen, jolla ne hyväksyvät [145 §:ssä, 145 d §:ssä ja 146 §:ssä] tarkoitetun ilmanlaadun parantamiseksi laatimansa suunnitelman tai mainituissa pykälissä tarkoitettuun ilmanlaadun parantamiseksi laadittuun yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävät niitä koskevat toimet, saa hakea muutosta valittamalla siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Päätökseen, jolla valtioneuvosto hyväksyy [145 §:ssä, 145 d §:ssä ja 146 §:ssä] tarkoitetun valtioneuvoston hyväksymistä edellyttävän ilmanlaadun parantamiseksi laadittavan suunnitelman tai mainituissa pykälissä tarkoitettuun ilmanlaadun parantamiseksi laadittavaan yhteiseen suunnitelmaan sisällytettävät valtioneuvoston hyväksymistä edellyttämät toimet, saa hakea muutosta siten, kuin 190 §:n 2 momentissa säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut päätökset annetaan tiedoksi hallintolain 62 a §:n mukaisella julkisella kuulutuksella ja ne voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimien toisin määrää.

Edellä 1–3 momentissa säädettyä sovelletaan myös päätöksiin, joilla ilmanlaadun parantamiseksi laadittu suunnitelma tai yhteiseen suunnitelmaan

sisällytettävät viranomaiskohtaiset toimet päivitetään.

Edellä 186 a §:ssä tarkoitetusta vireillepanon perusteella annetusta Lupa- ja valvontaviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

194 b §

Valitusoikeus eräissä ilmanlaatuun liittyvissä tapauksissa

Valitusoikeus 194 a §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitettuun kunnan, Lupa- ja valvontaviraston ja Elinvoimakeskuksen päätökseen on asianosaisella sekä sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueetta päätöksen kohteena oleva suunnitelma koskee. Jos kyse on kunnan päätöksestä, valitusoikeus on myös Lupa- ja valvontavirastolla yleistä etua valvovana viranomaisena. Valitusoikeus 194 a §:n 2 ja 4 momentissa tarkoitettuun valtioneuvoston päätökseen on asianosaisella sekä sellaisella valtakunnallisella rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen.

Valitusoikeus 194 a §:n 4 momentissa tarkoitettuun Lupa- ja valvontaviraston päätökseen on sillä taholla, jonka vireillepanon perusteella päätös on annettu.

195 §

Muutoksenhaku eräissä tapauksissa

195 §

Muutoksenhaku eräissä **muissa** tapauksissa

209 §

209 §

*Mittausten ja tutkimusten laadunvarmistus**Mittausten ja tutkimusten laadunvarmistus*

Ilmatieteen laitos huolehtii ilmanlaadusta ja sen parantamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/50/EY 3 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan mukaisesta ilmanlaadun mittausjärjestelmien vaatimuksenmukaisuuden sekä I liitteen C osion mukaisesta mittaustulosten tarkastamisesta. Tarkastamisesta on laadittava vuosittain kirjallinen arvio, joka tulee toimittaa ympäristöministeriölle viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

Ilmatieteen laitos huolehtii ilmanlaatudirektiivin 5 artiklan b ja d kohtien mukaisen ilmanlaadun mittausjärjestelmien ja mallintamissovellutusten vaatimuksenmukaisuuden sekä V liitteen F osion mukaisesta mittaustulosten tarkastamisesta ja G osion mukaisesta mallintamissovellutusten tarkkuuden edistämisestä. Tarkastamisesta on laadittava vuosittain kirjallinen arvio, joka tulee toimittaa ympäristöministeriölle viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

211 a §

211 a §

*Valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen**Valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen*

Jos tämän lain nojalla annettu ilmanlaadun varoitus- tai tiedotuskynnys, raja- tai tavoitearvo tai pitkän aikavälin tavoite ylittyy Suomessa merkittävän kaukokulkeuman vuoksi, ilmanlaadun turvaamisesta alueellaan 144 §:n nojalla vastuussa olevan kunnan on ilmoitettava ylityksestä ympäristöministeriölle.

Ympäristöministeriön on kunnan ilmoituksen perusteella aloitettava ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan mukainen yhteistyö ylityksen poistamiseksi sen naapurina olevan jäsenvaltion kanssa, josta kaukokulkeuma on peräisin. Ympäristöministeriön on huolehdittava ylitykseen liittyvästä tiedottamisesta kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä Euroopan unionin komission kutsumisesta mukaan yhteistyöhön.

Raja-arvon tai varoituskynnyksen ylitykseen liittyvässä tilanteessa ympäristöministeriön on kuntaa kuultuaan tarvittaessa ryhdyttävä toimiin kyseisen jäsenvaltion kanssa laadittavan yhteisen ilmanlaatudirektiivin 23 artiklan tai 24

Jos ilmanlaadun turvaamiseksi lain 141 §:n nojalla säädetyt ympäristön laatuvaatimukset ylittyvät tai mainitun pykälän nojalla säädetyt tavoitearvoja ei saavuteta Suomessa merkittävän kaukokulkeuman vuoksi, kunnan on ilmoitettava siitä ympäristöministeriölle.

Ympäristöministeriön on ilmoituksen perusteella aloitettava ilmanlaatudirektiivin 21 artiklan mukainen yhteistyö ylityksen poistamiseksi sen naapurina olevan jäsenvaltion kanssa, josta kaukokulkeuma on peräisin. Ympäristöministeriön on huolehdittava ylitykseen liittyvästä tiedottamisesta kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä Euroopan unionin komission kutsumisesta mukaan yhteistyöhön. Kyseiset tiedot on saatettava myös yleisön saataville.

Raja-arvon tai varoituskynnyksen ylitykseen liittyvässä tilanteessa ympäristöministeriön on kuntaa kuultuaan tarvittaessa ryhdyttävä toimiin kyseisen jäsenvaltion kanssa laadittavan yhteisen ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan tai 20

Voimassa oleva laki

artiklan mukaisen suunnitelman valmistelemiseksi ja toimeenpanemiseksi.

Ympäristöministeriö on toimivaltainen viranomainen tekemään yhteistyötä toisen jäsenvaltion tekemän ilmanlaatudirektiivin 25 artiklaan perustuvan aloitteen perusteella ja huolehtimaan tällaiseen yhteistyöhön liittyvästä yleisölle tiedottamisesta Suomessa. Yleisölle tiedottaminen Suomessa on toteutettava yleisen tietoverkon välityksellä.

Ympäristöministeriön on huolehdittava siitä, että 2 momentissa tarkoitettussa tiedottamisessa ja 3 momentissa tarkoitettuja yhteisiä suunnitelmia laadittaessa pyritään tarvittaessa tekemään yhteistyötä myös Euroopan unioniin kuulumattomien naapurina olevien valtioiden kanssa.

Ehdotus

artiklan mukaisen suunnitelman valmistelemiseksi ja toimeenpanemiseksi.

Ympäristöministeriö on toimivaltainen viranomainen tekemään yhteistyötä toisen jäsenvaltion tekemän ilmanlaatudirektiivin 21 artiklaan perustuvan aloitteen perusteella ja huolehtimaan tällaiseen yhteistyöhön liittyvästä yleisölle tiedottamisesta Suomessa. Yleisölle tiedottaminen Suomessa on toteutettava yleisen tietoverkon välityksellä. *Viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun toinen EU:n jäsenvaltio on tehnyt aloitteen, on siihen vastattava kohtuullisessa ajassa ja ilmoitettava asiasta komissiolle.*

Ympäristöministeriön on huolehdittava siitä, että 2 momentissa tarkoitettussa tiedottamisessa ja 3 momentissa tarkoitettuja yhteisiä suunnitelmia laadittaessa pyritään tarvittaessa tekemään yhteistyötä myös Euroopan unioniin kuulumattomien naapurina olevien valtioiden kanssa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
